

Vsem delovnim ljudem
iskreno
čestitamo k prazniku dela!

**Družbeno-politične organizacije,
organi samoupravljanja,
uprava podjetja in uredništvo
časopisa »Železar«**

ŽELEZAR

**GLASILO DELOVNEGA
KOLEKTIVA ŽELEZARNE
J E S E N I C E**

JESENICE, 27. aprila 1963

Številka 17-18/V.

Razpravljali so o IV. izmeni

Pred dnevi je imel DS EE martinarne svojo 13. redno sejo, na kateri je obravnaval več pomembnih zadev.

Najprej je obratovodja poročal o osebnih dohodkih v marcu ter analiziral proizvodne stroške v januarju. — Iz primerjave med planiranimi in dejanskimi proizvodnimi stroški v januarju je bilo razvidno, da so dejanski stroški nekoliko višji kot planirani. Glavni vzrok za to je nizka proizvodnja, ki je bila posledica zelo neugodnih vremenskih razmer. Iz istega razloga se tudi v februarju ne obeta boljša slika v zvezi s proizvodnimi stroški, medtem ko je bil položaj v marcu že znatno ugodnejši.

Nato so člani DS razpravljali še o zadnjih pripravah za uvedbo IV. izmene, katere začetek je predviden 2. maja letos. Ker z uvedbo IV. izmene, ko bo vsak član kolektiva martinarne šest dni

povišanju tarifnih postavk za I. in II. jamske zidarje ter ponovčarske zidarje in njihove pomočnike. Pri jamskih zidarjih je bila potrebna sprememba zaradi vedno večje odgovornosti ter kvalitetnejših zahtev za njihovo delo, pri ponovčarskih zidarjih pa zaradi spremembe organizacije dela v zvezi s prebodnimi žlebovi.

Govorili so tudi o poizkusni spremembi cenika za rezalce in nakladalce »svinje« na haldi, ker sedanji cenik ne odgovarja več.

Končno so bili člani DS EE seznanjeni tudi z navodilom o izračunavanju in razdelitvi sredstev za kritje nadomestil osebnega dohodka do 30 dni bolovanja. Pri tem so pripomnili, da bi morala morebitna sredstva, ki bi ostala zaradi znižanja števila bolovanj, ostati v obratu ter se tam uporabiti za izboljšanje zdravstvene zaščite.

Uredimo si delovni čas

Delo na naši stopnji razvoja ne izkorišča vedno vseh človekovih sposobnosti, temveč le določen del — manjši ali večji. Ker ne more pokazati vseh svojih sposobnosti v procesu modernega dela, je človek nezadovoljen. To nezadovoljstvo pa mora delovna organizacija upoštevati, da skuša omiliti tegobe dela. Vsaka delovna organizacija mora praviloma organizirati delo tako, da bo zagotovljena ekonomska stran gospodarjenja in da bo delavec — proizvajalec z zadovoljstvom sodeloval pri izpolnjevanju skupnega načrta.

Izhodišče nove ustave FSR Jugoslavije je v delu, s tem pa nam prav ustava postavlja v ospredje človeka — delavca — proizvajalca. Vsi nadaljnji predpisi morajo temeljiti na tem osnovnem cilju: človek — delo — proizvodnja — samoupravljanje.

Človek želi in hoče ustvariti sebi, svoji družini čim boljše življenjske pogoje, čim boljše pogoje za delo in življenje, želi imeti vedno boljši standard. Poleg vsega,

kar pri nas iz čistega dohodka vložimo v namene družbenega standarda, pa se le še vedno najraje pogovarjamo o višini osebnega dohodka. Če je čisti dohodek odvisen od ustvarjene proizvoda, od našega dela, tudi višina osebnega dohodka. Večjo proizvodnjo pa lahko ustvarimo:

1. z večjim vloženim delom v istem delovnem času;
2. z večjim vloženim delom v prekomernem delovnem času;
3. z boljšo mehanizacijo proizvodnje;
4. z boljšo organizacijo dela;
5. z bolj organiziranim načinom koriščenja delovnega časa.

V primerih 1 in 2 se nam pač ne bo težko odločiti:

— ali ustvarjen osebni dohodek za vsako ceno, za ceno večjega fizičnega naprežanja, za ceno več delovnega na račun skrajšanega prostega časa, na račun prekomerne utrujenosti, na račun zdravja;

— ali ustvarjen osebni dohodek v skrajšanem delovnem času, pri povečanem času za počitek in razvedrilo, pri povečanih možnostih za očiščenje našega zdravja, za očiščenje delovne sposobnosti.

Torej smo za drugo varianto in že smo pri 3. točki — mehanizacija proizvodnje. To smo pri nas osvojili in je rekonstrukcija tovarne v teku. Ostaneta še točki 4 in 5, to je organizacija dela in delovnega časa.

Značaj in ekonomika metalurgije zahteva neprekinjeno delo, zato pri nas na Jesenicah ni težko najti ljudi, ki iz dneva v dan skoraj brez presledka prihajajo na delo, celo redni letni dopust ne uporabijo za temeljit počitek za pravo obnovo svojih moči, temveč ga razdrobe po dnevih v zameno za redni tedenski počitek, ki ga pri tej organizaciji dela ni. Rezultat tega pa je porazen — pogosta obolenja, vedno več bolovanj, vedno več iz-

črpanih, preutrujenih ljudi. Proizvodnja pa zahteva delavce in tako moramo imeti veliko število rezervnih ljudi za zamenjavo bolezensko odsotnih. Pri takšnih pogojih pač ni čudno, da ljudje odhajajo iz podjetja, 900 do 1000 ljudi letno se zamenja, to pa pomeni, da se nam v sedmih letih zamenja celoten kolektiv, torej v sedmih letih se je sprehodilo skozi podjetje 7000 delavcev.

Ali smo v stanju tako hitro izobraževati ljudi, jih uvajati v proizvodnjo in jih usposobiti v takšne delavce, kakršne zahteva proces kvalitetne proizvodnje? Prav gotovo ne! Torej moramo iskati rešitev druge.

Lani je CDS široko razpravljalo o teh problemih in si zadal naloge, v marcu pa je že sprejel oziroma potrdil predlog EE martinarne za skrajšanje delovnega časa. Čeprav je sedaj šele sklep in so izvedene priprave za prehod na 4-izmensko obratovanje s 1. majem, moramo reči, da je to dogodek zgodovinske vrednosti, da bodo prav martinariji začeli z 42-urnim tednikom in si zagotovili prepotrben prosti čas za počitek in za rekreacijo — za obnovo svojih moči.

Upajmo, da bodo martinarijem kmalu sledili tudi drugi, ki bodo sredstva za proizvodnjo podredili družbenim interesom.

V naši socialistični skupnosti je v središču pozornosti človek in njegovo blagostanje, zato moramo posvetiti tako delovnemu kot prostemu času vso pozornost predvsem iz humanistične skrbi za človeka in tudi zaradi večjega delovnega potenciala.

Zdravko Pogačnik

Personalne vesti

za čas od 1. do 15. aprila

22 sprejetih delavcev, 21 obračunanih delavcev, trije sprejeti uslužbenci.

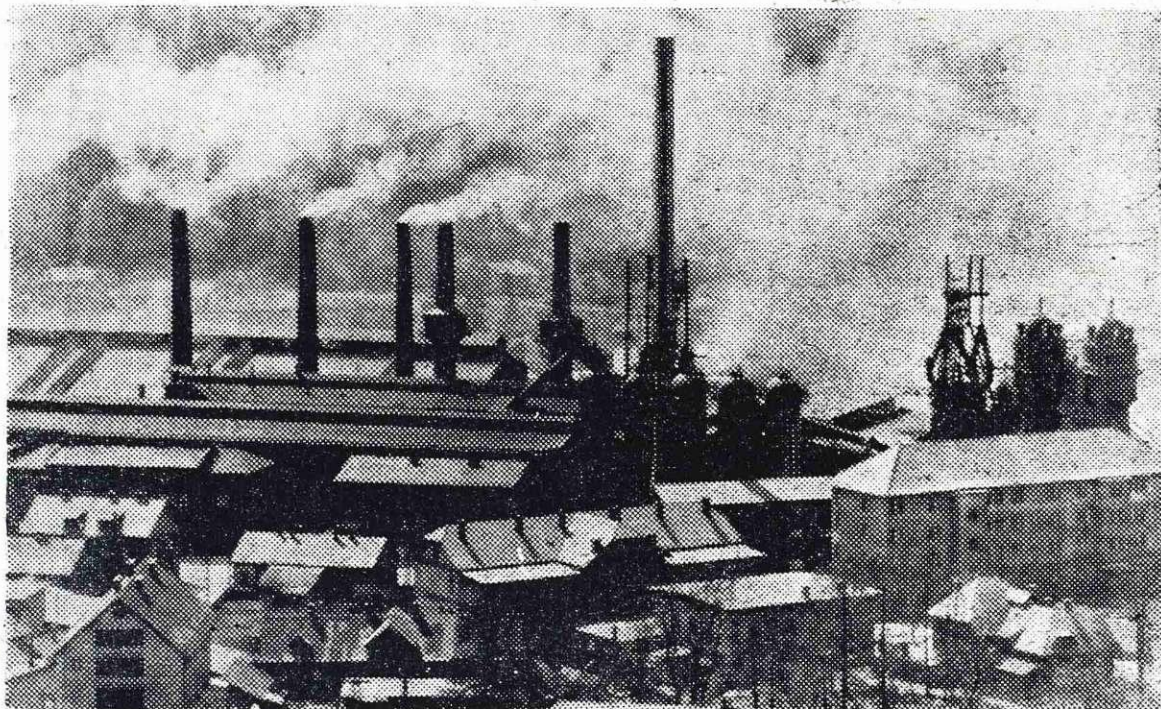
Upokojeni:

Rok Erman, rojen 1904, plinski generatorji — v ZJ 26 let; Leopold Hudovernik, 1907, martinarna — v ZJ 36 let; Julij Knafelj, 1924, plavž — v ZJ 16 let; Franc Poklukar, 1905, elektro energija — v ZJ 27 let; Avgust Polak, 1913, pocinkovalnica — v ZJ 4 leta; Janko Zupan, 1908, plavž — v ZJ 25 let.

Vsem upokojenim sodelavcem želimo, da bi dolgo uživali zasluženi pokoj!

Rodili so se:

Jožetu Zvabu, javornik III — deček; Franciški Vozelj, elektrooddel — deklica; Silvi Blatnik, transport — deček; Tončki Podobnik, nabavni oddelek — deček; Anici Likovič, tekači — deček; Idi Selakovič, GEZ — deklica; Marčelu Vezzosi, mehanična delavnica — deček; Hamu Tufek, martinarna — deček; Stanetu Korenu, javornik II — deček.

2. maja bodo v martinarni uvedli četrto izmeno, s katero bo v marsičem delavcem olajšano delo. Dragi sodelavci — martinariji! Srečno in veliko uspehov pri novem načinu dela!

delal in bo dva dni prost, na eni strani odpade razlog za neopravičene izostanke zaradi preutrujenosti in na drugi strani lahko pride zaradi neopravičenih izostankov do motenj v proizvodnji, je sprejel DS EE interni sklep o zaostrovanju disciplinskih kazni v zvezi z neopravičenimi izostanki. V primeru prvega neopravičenega izostanka sledi denarna kazen v znesku 2000 din, če pa bo v razdobju enega leta neopravičeni izostanek ponovljen, bo prizadeti prijavitelj disciplinski komisiji železarne s predlogom za disciplinski odpust.

V nadaljevanju je DS EE obravnaval vso problematiko obračunskih postavk za nekatera delovna mesta, ki niso povezana z reorganizacijo na IV. izmeno. Po podrobnih razpravi je sprejel sklep o

Kje so skrite rezerve?

Takoj na začetku želim poudariti, da je prav, da iščemo in odkrivamo skrite rezerve v naši proizvodnji. Zavedati se moramo, da še nismo izčrpali vsega in da še nismo na visoki stopnji produktivnosti. Toda mislim, da se moramo bolj obrniti v drugo smer in odkrivati tudi druge rezerve na področju organizacije dela, osvajanje novih kvalit, boljšega izpleta, boljše izkoriščati obstoječe strojne naprave, jih izpopolnjevati in tako dalje.

Naj navedem nekaj smernic in zaključkov, ki jih je analiziral in sprejela OO ZK javornik II na svoji letni konferenci.

Naša ekonomska enota je lani ukinila nekaj delovnih mest, skrajšala delovne odmore in nedeljska popravila in tako dalje. S tem smo povečali produktivnost dela za 11 odstotkov in znižali materialne stroške. To je velik uspeh, ki ga ne gre podcenjevati.

Letna konferenca je kritično ocenila tdi saovoljo nekaterih vodilnih ljudi. Menimo, da je treba nuditi več vzpodbude za delo in iskati predvsem umske izboljšave in ne fizično obremenjevanje ljudi. Ugotovili smo, da bi lahko še marsikaj izboljšali, če bomo delali bolj načrtno in zavestno. Potem ne bi prišlo do tega, da npr. stroji v nedeljo

popravljamo, v ponedeljek pa, namesto da bi obratoval, ga zopet popravljamo, da več kot eno leto poskušamo osvojiti proizvodnjo ene kvalitete in šele po enem letu ugotovimo, da je z obrabljenimi valji ne moremo izdelovati ter moramo začeti en dan prej.

Podobni problemi so tudi v drugih obratih in prav v tem so po mojem mišljenju tudi skrite rezerve, ki bi jim morali posvetiti več pozornosti. Z večjo elastičnostjo in resnostjo se jih moramo lotiti, pa bomo mnogo doprinesli k sedanji borbi za čim večji gospodarski uspeh podjetja kot celote. — J. V.

Izvažati moramo

Naša železarna se je po vojni prvič predstavila na tujem trgu s svojimi izdelki leta 1953. To leto je bilo mejnik v gospodarskem življenju Jugoslavije, ko so demokratično decentralizirane oblike gospodarjenja in nov gospodarski sistem omogočile nov polet gospodarstva pri nas. Ta prelomnica je neposredno pogojena z monejšim povezovanjem našega gospodarstva z zunanjim svetom. Nove otvarne so izdelovale več izdelkov, za še hitrejši razvoj in boljše izkoriščanje proizvodnih kapacitet pa smo morali začeti izvažati, izvoz iz leta v leto povečavati in tako ustvarjati potrebne devize za uvoz reprodukcijskih izdelkov.

Železarna Jesenice je izvozila največ v letu 1962 in sicer je znašala vrednost lani 2 milijona 177.745 dolarjev. V letošnjem letu pa predvidevamo, da bomo prodali na tujih tržiščih za 2.850.000 dolarjev naših izdelkov. Pri tem je važno poudariti, da izvažamo vse naše izdelke, razen elektrod, na področja s čvrsto — konvertibilno valuto. Lanskoletni izvoz je bil rekorden in smo izvažali žblje, bodečo žico, elektrode, pločevino, profilno železo, žico itd.

Skoraj vse do lanskega leta smo se tudi držali načela, da smo izvažali le, če nam je skupnost zagotovila primerno stimulacijo za to. Dolgo časa nismo mogli sprijazniti z novimi ekonomskimi ukrepi, ki vedno bolj učinkovito silijo naše gospodarstvo in torej tudi Železarno Jesenice, da se vključuje v mednarodno gospodarstvo. S tem pa smo čisto že odgovorili na vprašanje, zakaj izvažamo. Seveda nas ta odgovor še ne more zadovoljiti, ker je stvar le bolj zapletena. To tembolj, če površno ugotovimo, da smo lani dobili za naše izdelke za okrog 320 milijonov dinarjev manj, ker smo izvozili okrog 18.000 ton izdelkov. Za tako odločitev bi gotovo ne zadoščevala samo visoka politična zavest upravljalcev, čeprav je celotni kolektiv razumel nujnost povečanja izvoza, če hočemo dobiti devize za uvoz izdelkov, ki so nam za redno proizvodnjo potrebni in jih na domačem trgu ni. Zaradi tega se nam še vedno vsiljuje vprašanje, zakaj pospešujemo izvoz celo za ceno nižje realizacije. Poiščimo si odgovore po posameznih izdelkih, ki jih izvažamo:

1. Današnja proizvodna zmogljivost vseh proizvajalcev žbljev v Jugoslaviji znaša več kot 45.000 ton letno, v Jugoslaviji pa jih porabimo letno le okrog 20.000 ton. Zaradi tega je jasno, da ne bi mogli zadržati sedanjih prodajnih cen na domačem tržišču, če ne bi izvažali, to pomeni da bi bila manjša realizacija in gotovo tudi manjša proizvodnja. Pri izvozu žbljev nastaja tudi največja razlika med izvoznimi in domačimi prodajnimi cenami.

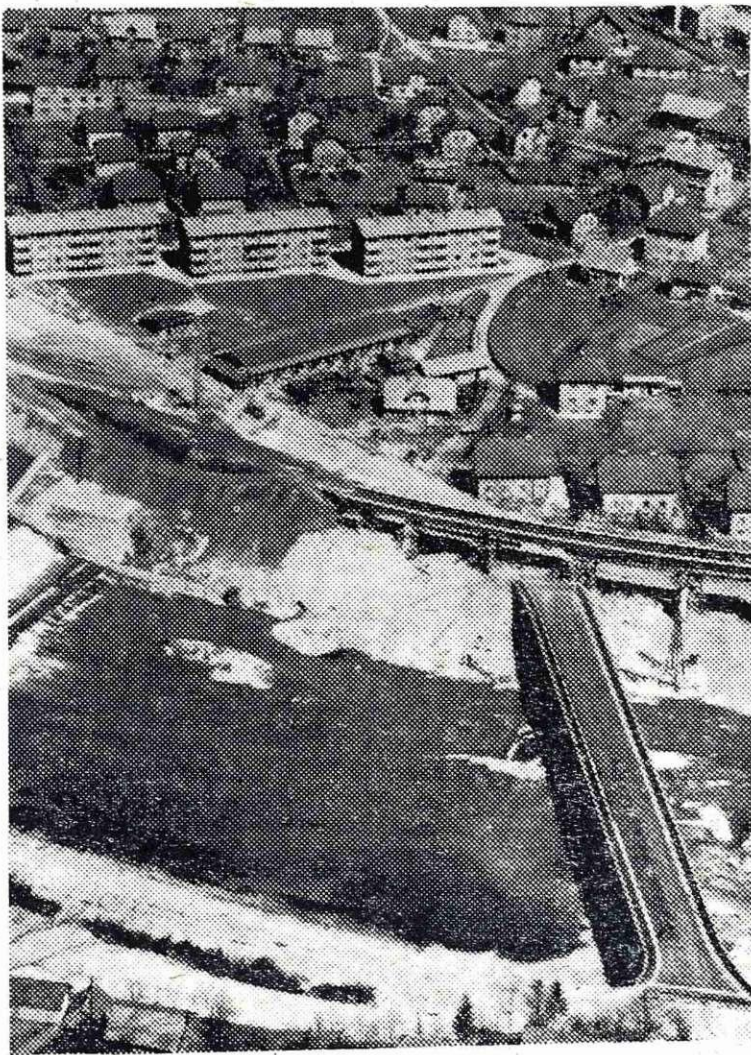
2. Podoben položaj je tudi pri elektrodah. »Elektrode« Zagreb in Železarna Jesenice izdelata več elektrod kot jih v Jugoslaviji lahko porabimo. Vsi se še spominjamo lanih težav zaradi velikih za-

log tega izdelka. Tudi pri elektrodah so večje razlike med domačimi prodajnimi cenami in cenami na zunanjih tržiščih, čeprav dobimo od skupnosti premijo za izvožene količine, kakor pri izvozu drugih izdelkov.

3. Pri ceveh je nekoliko drugače. Trenutno na domačem trgu ni dovolj šivanih

vostjo ne moremo zadovoljiti niti povpraševanja v Italiji. Vemo, da bomo v bližnji prihodnosti povečali zmogljivost žičarne skoraj za 100 % in to nas sili, da tudi za ta izdelek pravočasno najdemo kupce.

6. Pocinkano pločevino smo začeli izvažati v jeseni lani. Prve količine smo izvozili v Zapadno Nemčijo in Italijo. Tega smo bili veseli, dokler nam kupci niso reklamirali pošiljk. Do takrat smo bili namreč prepričani, da je naša pocinkana pločevina v vseh pogledih dobra, reklamacije pa so odkrile vrsto kvaliteten slabosti, ki jih je po temeljitih analizah uspelo tehničnemu sektorju odpraviti, tako da pocinkano pločevino

Pogled z Mežaklje na novi most čez Savo in Javornik. Na sliki lahko vidimo tudi nadvoz, ki je že dograjen

cevi, toda že prihodnje leto bo v Železarni Sisak začela obratovati nova tovarna šivanih cevi, zmogljivosti okrog 70.000 ton letno. Če hočemo, da bo naša cevarna še obratovala, si moramo že sedaj zagotoviti kupce, ki jih bomo morali najti v tujini, saj bo moral tudi Sisak izvažati velik del svoje proizvodnje.

4. Izvoz bodeče žice ni sporen, ker je prodaja na domačem tržišču malenkostna, v tujini pa jo lahko prodamo v neomejenih količinah po solidnih cenah. (Brazilija).

5. Lani smo izvažali tudi vlečeno žico, po kateri je na zunanjem trgu veliko povpraševanje. S sedanjo zmogljivi-

no zopet pošiljamo v Zapadno Nemčijo tako, kakršno tržišče zahteva.

To je velik uspeh in istočasno odgovor, zakaj izvažamo. Izvažati moramo, da zagotovimo polno obratovanje in s tem redno zaposlitev delavcem, da ustvarjamo devize, ki jih potrebujemo za uvoz surovin in reprodukcijskega materiala sploh in končno, toda ne na zadnjem mestu, da izboljšujemo kvaliteto naših izdelkov, če hočemo vzdržati konkurenco doma in v tujini. Minili so časi, ko so potrošniki morali prevzeti vse, kar je industrija proizvedla po planu.

Potrdili smo kandidate za občinsko, republiško in zvezno ljudsko skupščino

Pretekli petek smo imeli v naši železarni zbor volivcev. Na teh zborih so volivci predlagali in potrdili predloge za kandidate v zbor delovnih skupnosti občinske skupščine ter kandidate za gospodarski zbor in organizacijsko-politični zbor republiške ljudske skupščine.

Prav tako so volivci razpravljali in potrdili predloge za kandidate v gospodarski zbor in organizacijsko-politični zbor zvezne ljudske skupščine. Zbori volivcev so bili lepo obiskani in tudi sklepni, tako da ni bilo nobenih težav pri potrjevanju kandidatov, saj je znano, da mora predlog kandidature potrditi najmanj 10% volivcev v volilni enoti.

Govodoma so poročevalci izbrani zbrane volivce z izjemnimi uspehi pri izgradnji socializma v naši komunistični državi in z mnogimi nalogami, ki jih morali opraviti v prihodnje. Spričo teh nalog je

bilo poudarjeno, da čakajo novoizvoljene občinske, republiške in zvezne ljudske skupščine težke in odgovorne naloge.

V posebni točki dnevnega reda so delovna predsedstva zborov volivcev seznanila volivce s postopkom pri predlaganju in potrjevanju kandidatov. Pravico predlaganja kandidatov je imel vsak volivec, ki je zaposlen v volilni enoti, z njegovim predlogom pa so se morali strinjati še trije volivci.

Za zbor delovnih skupnosti v novi občinski skupščini so bili predlagani naslednji kandidati, člani našega kolektiva:

ime in priimek za kandidata	zaposlen v obratu
1. inž. Vinko Gaber	vodstvo topilnic
2. Franc Globočnik	visoke peči
3. Ciril Petač	livarne
4. Erika Družnik	elektrodni odd.
5. Slavko Krmelj	cevarna
6. Janez Pikon	promet
7. Emil Rihtaršič	mehanična delavnica
8. Starc Jože	energijski oddelek
9. Drago Mesarič	konstrukcijska delavnica
10. Valentin Jeršin	nadzorna služba
11. inž. Leon Mesarič	hladna valjarna - žičarna
12. Zvone Teržan	upravne službe
13. Jože Bergant	javornik I
14. inž. Sekne Stane	vodstvo valjarn
15. Vlado Podlipnik	valjarna 2400
16. Ivan Ažman	energijski oddelek

Razen omenjenih kandidatov za zbor delovnih skupnosti v občinsko skupščino je bila za kandidata v republiško ljudsko skupščino predlagana: za gospodarski zbor Teodor Okrožnik, obratodja gradbenega oddelka, organizacijsko - politični zbor pa inž. Marija Vičar, inženir na Zavodu za stanovanjsko in komunalno izgradnjo na Jesenicah.

Volivci so potrdili predlog kandidature tudi za zvezno ljudsko skupščino. Kandidat za člana gospodarskega zbora je tov. Andrej Verbič,

bivši predsednik okrajnega sindikalnega sveta v Kranju, za gospodarsko politični zbor pa je kandidat dr. Jože Vilfan, podpredsednik Izvršnega sveta socialistične republike Slovenije.

V nekaterih volilnih enotah so se na zborih volivcev še posebej pripravili tako, da so okrasili z zastavami in cvetjem prostore, kjer so imeli zbor volivcev in s tem dokazali, da se zavedajo velike pomembnosti volitev, kajti letos bomo prvič volili odbornike v novo občinsko skupščino.

Izpolnjevanje proizvodnih nalog v železarni »Tito«

V železarni »Tito« v Skopju so bili v januarju in februarju precej pod planom. Tako so januarski plan izpolnili le 63 odstotno, februarjskega pa 68 odstotno, realizacija pa v januarju s 40

odstotki in v februarju s 41 odstotki. V primerjavi z istim obdobjem v letu 1961 pa so v februarju napravili več za 14 odstotkov in v januarju imeli višjo realizacijo za 158 odstotkov.

Investicijski kredit za našo re

Dne 16. aprila je upravni odbor Jugoslovanske investicijske banke dokončno odobril kredit za rekonstrukcije našega podjetja. Pri tem so v celoti upoštevali revidiran investicijski program, ki ga je potrdil Zvezni izvršni svet oktobra 1962 in vse povečanje stroškov zaradi nabave uvozne opreme na ameriškem tržišču. Sedaj moramo samo še skleniti pogodbo in oskrbeti sredstva za udeležbo pri kreditu. Po sedaj veljavnih predpisih moramo za financiranje rekonstrukcije preskrbeti sami 35 odstotkov celotnih sredstev. Ker teh sredstev nimamo, nam bodo pri tem pomagali z republiškimi sredstvi, tako da bomo lahko najeli kredit za manjkajoči del sredstev za udeležbo.

Stanje priprav je tako, da bomo lahko do konca meseca že sklenili pogodbo, ker je vse samo še vprašanje administrativnega postopka in reševanja, kar pa na žalost včasih tudi dolgo traja.

Dokončna rešitev financiranja je gotovo prelomnica v našem delu. Tako imamo takoj možnost zaključevanja pogodb za izvajanje vseh del in naročila opreme. Pri vsakem podpisu pogodbe mora biti, kar je obvezno za obe pogodbeni stranki, priložen tudi dokaz o zagotovitvi sredstev, ki ga sedaj praktično imamo. Doslej smo morali za vsako pogodbo posebej reševati zagotovitev sredstev in potrebno potrdilo posebej v okviru sredstev iz avanse, ki smo jih dobili od banke in seveda lastne udeležbe.

Menim, da je ravno sedaj prav, da pregledamo stanje in da vas zopet seznanim s tem, kaj smo naredili in kakšni so izgledi za nadaljevanje del.

Najprej, kakšen je program za letošnje leto. Predvideli smo, da bomo letos porabili 12.100 milijonov dinarjev. Za primerjavo navajam, da smo lani skupaj s sredstvi amortizacije porabili približno 2.500 milijonov dinarjev. Za udeležbo smo za letošnje leto pripravili 1.200

milijonov dinarjev svojih sredstev iz amortizacijskega sklada, preostanek približno 3.000 milijonov dinarjev nam bo kreditirala republiška Gospodarska banka.

STANJE DEL

Pri kamnolomu je postavljen mlin za mletje apnenca za pripravo samohodnega aglomerata. Naprava, ki je stala okrog 20 milijonov dinarjev, je pripravljena za tehnični prevzem in kot so pokazali preizkusi, bo v celoti odgovarjala namenu.

Za aglomeracijo še vedno niso razčiščena vsa tehnična vprašanja. Po temeljitem študiju projekta in ponudbe poljskega podjetja »Centrozap« so domači strokovnjaki ugotovili nekatere neskladnosti in pomanjkljivosti. Predstavniki poljskih podjetij, projektantov ter izvajalcev bi morali priti na razgovore že pred meseci. Ob času, ko pišem to poročilo, je najavljen ravno njihov prihod, ker so že v Ljubljani. Po razčiščenju vseh tehničnih problemov, za kar bo potrebno še 2 do 3 mesece, bomo šele lahko dokončno zaključili naročilo. Po vsej verjetnosti bo to šele v drugi polovici leta.

Za rekonstrukcijo visokih peči je v obdelavi projekt rekonstrukcije. Projektantje

so že poslali načrte novega profila peči. Sedaj so ti načrti doma v pregledu. V maju pričakujemo obisk poljskih projektantov za razčiščenje vseh vprašanj v zvezi z rekonstrukcijo visokih peči in kavperjev.

Za visoke peči je v zaključni fazi žerjav za žerjavno progo pri peči št. II. Čistilci visopečnega plina so tudi dograjeni in so uspešno opravljeni prvi preizkusi delovanja. Usedalniki oziroma čistilna naprava za vodo je tudi v zaključni fazi gradnje. Trenutno je v teku montaža strojne opreme. Če bo vse v redu, bo do 15. maja vse gotovo in dana možnost za obratovanje novih čistilcev plina. Po desetih letih gradnje bo končno zaključena investicija, ki bo gotovo rentabilna, ker bo dala možnost porabe večjih količin plavžarskega plina. Zaradi tega bo jeseniško ozračje »olajšano« za precejšnje količine prahu.

V jeklarni je praktično dokončno odločeno, da 150-tonske peči ne bomo gradili, ker za to nimamo realnih tehničnih prostorskih možnosti pri predvideni uporabi kisika. O tem je bil priobčen že obširen članek in se ne bom zadrževal pri razlaganju vzrokov. V letošnjem letu bo v delu in pripravi vsa potrebna dokumentacija za rekonstrukcijo peči oziroma za gradnjo dveh novih SM peči. Za prehod na vlivanje na livnih vozovih in predelavo vlivališča bomo v mesecu maju naročili potrebno število livnih vagonov. Že v maju bomo začeli tudi z dvigom strehe vlagalne hale. To in predelava žerjavne proge je potrebno v zvezi s postavitvijo nove električne peči.

Za to peč so razen rešitve čiščenja odvodnih plinov dokončno rešena vsa ostala vprašanja. Od dobavitelja,

švedske firme ASEA, smo dobili tudi že načrte temeljev. Te moramo dati še v obdelavo za izračun potrebne armature. Računamo, da bomo v avgustu začeli z gradnjo.

Edino, kar še ni dokončno odločeno, je naročilo meha-

halo bluminga ter strojnice. Tudi izkop strojnice je praktično zaključen. Drugo največje gradbeno delo, ki je v teku, je gradnja jame za škajo. Izkop bo globok 17 metrov. Za armiranje betona in za oblogo jam s tračnicami bomo porabili okoli

Dela pri montaži, ki jih opravljajo delavci »Metalne«, so izpostavljena veliki nevarnosti. Zavarovani so z varnostnimi pasovi, toda vseeno je minuli teden prišlo do nesreče, pri kateri je izgubil življenje Anton Kovač. Več o tem lahko preberete v posebnem članku

nizacije za pripravo vložka za jeklarno, kar bo pa do konca prvega polletja tudi gotovo opravljeno.

Za valjarne se sedaj odvijajo vse skoro hitreje, kot smo predvideli. Dobili smo že dokumentacijo za izdelavo opreme, ki jo bo izdelala domača strojna industrija. Na poti so načrti, čeprav preliminarne, že za vse temelje strojne opreme valjarn. Dobili smo tudi obvestilo, da bo dobavitelj strojne opreme skušal občutno skrajšati rok dobave. Če sodim po tem, da so že skrajšali rok dostave dokumentacije, moram kar verjeti, da bodo tudi skrajšali roke dobave opreme.

Gradbena dela in montaža so v polnem teku ter se odvijajo zadovoljivo. Prvih 150 m hale bo postavljenih do 15. maja, torej bodo 15. maja na striper hali začela z obzidavo že gradbena podjetja. Ker je »Metalna« Maribor, kot trdijo sami, prenatrpana s konstrukcijo za halo bluminga, ni bojazni, da ne bi bile hale pravočasno pripravljene. Kot vidite, lahko na gradbišču potekajo gradbena dela vzporedno za

70 ton jekla. Mogoče je še lepša primerjava, če povem, da bi v izkop lahko spravili približno poslopje direkcije.

Odkopi za planiranje terena so praktično končani in bodo v teku samo še ureditvena dela. Ves material, razen tistega dela nasipa, ki ga je treba izravnati ob montažnih hišah, kjer moramo podreti še tri hiše, je že odkopan in prepeljan.

Zanima vas gotovo tudi, kaj je sedaj s halo vzdrževanja. Komisija CDS za revizijo investicijskih programov pri našem podjetju ima v postopku revizijo predloga, da to halo uporabimo za jeklovlek. Ker predložena dokumentacija ni zadostila zahtevam o zagotovitvi zmogljivosti in možnostih razširitve obrata in ker se komisija ni strinjala tudi z razporeditvijo naprav, je sedaj v obdelavi dopolnitev tehnične dokumentacije. Jasno pa je, da daje sprememba lokacije jeklovleka iz hale gredic, ki bo zgrajena šele v letu 1964, možnost, da bomo z novimi stroji za povečanje zmogljivosti jeklovleka lahko pričeli obratovati nekaj

Predvidevajo, da bo za 1. maj čez novi nadvoz že pripeljala lokomotiva, naprej na Belško polje pa v maju

konstrukcijo dokončno odobren

mesecev prej, kot bi sicer. Lokacija vzdrževalne delavnice v hali strojnice je pa z ozirom na odločitev, da bi centralni obrati vzdrževanja ostali predvsem v sedanjih delavnicah, gotovo ugodnejša. Na novi lokaciji bodo vzdrževalci bližje mestu potrebe in tako odpade tudi transport izven hal. Po toku materiala, če računamo s tem, da bomo v drugi fazi gradnje prenesli tudi profilne valjarne na Beško polje, je pa namestitev jeklovleka v že zgrajeno halo tudi bolj ugodna. Komisija se s temi dajatvami v celoti tudi strinja. Zahteva pa pravilno, da je pred dokončno odločitvijo pripravljena vsa dokumentacija tako, da so razvidne vse dokončne rešitve. Pri hali bo treba prekriti še preostali del odprte žerjavne proge. Dokumentacija za to je že pripravljena in mora biti hala zgrajena do konca leta.

Te dni smo dobili tudi obvestilo, da je brusilni stroj za poliranje nerjaveče pločvine za obrat tanke pločvine v New Yorku že naložen na ladjo in na poti na Reko. V obratu pripravljajo prostor za postavitve.

V prvi polovici aprila smo dobili od Investicijske banke tudi komercialno soglasje, da zaključimo v Italiji opremo za rekonstrukcijo žične valjarne. Vrednost celotne rekonstrukcije je okrog 1.000 milijonov dinarjev. S tem sredstvi moramo skoraj podvojiti zmogljivost obrata in ustvariti predvsem pogoje za kvaliteto izdelkov. Predpogodbo z italijansko firmo »Danieli« imamo že sklenjeno in pri sedanjem stanju priprav bomo do konca leta 1964 tudi izvedli rekonstrukcijo žične valjarne. Naloga ne bo lahka, ker moramo večino del iversti med obratovanjem, oziroma tako, da bo proizvodnja čim manj trpela.

Za predelovalne obrate je pripravljena dokumentacija za razmestitev novih strojev. Predlog lokacije smo že poslali v potrditev ameriškim dobaviteljem. Čim dobimo odgovor, bodo začeli s pripravljalnimi deli.

Stroj, ki smo ga kupili od podjetja »Plamen« v Kropi, je ruskega izvora ter že dobavljen in čaka na postavitve.

Za nove zvonaste žarilne peči bo dokumentacija pripravljena do konca aprila, potem bomo tudi takoj začeli z deli.

Za peči za patentiranje smo pred odločitvijo izbere dokumentacije oziroma naprav. Sedaj imamo tudi vse osnove, da bomo dali v izdelavo projekt za gradnjo novih prostorov patentirnice. Računamo, da bi z gradnjo hal začeli še letos v jeseni.

Za dva stroja za proizvodnjo bodeče žice smo dobavitelju že potrdili naročilo, pri Jugobanki pa je tudi že vse

urejeno za sklenitev kreditne pogodbe. Urediti je treba samo še nekaj formalnosti, med drugim sklep CDS o potrditvi kreditnih pogojev, ker smo predvideli prvotno daljšo dobo vračanja, kot nam jo lahko banka odobri.

Pri podjetju »Rade Končar« smo naročili še dva transformatorja po 20 MVA za transformatorsko postajo

110/35 za potrebe električne peči. Naročeni so tudi transformatorji za predelovalne obrate po 2,5 MVA 35/0,4 in jeklovlek. Do konca aprila bomo naročili lahko tudi transformatorje za valjarne »Bela« po 20 MVA za transformacijo 35/5. V delu je projekt transformatorske postaje 110/35. Za ostale transformatorske postaje, pred-

vsem transformacijo na Belškem polju, pa še vedno nimamo potrjenih podatkov za projektno nalogo, ker nam morajo te podatke potrditi ameriški dobavitelji.

Za kisikarno tudi razčiščujemo zadnja vprašanja v zvezi z ožjo lokacijo objekta in razmestitvijo posameznih naprav. Dobavitelj si prizadeva, da bi opremo odposlal najpozneje v marcu 1964. Objekt bi moral biti potem tudi že letos gotov.

Za mazutno postajo je sedaj v reviziji gradbena dokumentacija. Vzporedno iščemo ponudbe za oddajo del. Objekt nameravamo zgraditi do zime.

Pri podjetju »Djuro Džaković« Slavonski Brod smo naročili tri enake dieselslokomotive, jakosti po 600 KS vsaka. Pogodbeni rok za prvo je julij letos, drugi dve pa bomo dobili konec leta.

Vzporedno z navedenimi deli rešujemo tudi oskrbo novih obratov s hladilno vodo. V projektu je kanalizacija in pričakujemo v kratkem prve glavne projekte. Projekt glavnega energetskega kanala za »Belo« pa že imamo.

Tirna povezava po nasipu je v gradnji. Če ne bo posebnih zaprek, bomo za 1. maj že zapeljali preko nadvoza na Belško stran nasipa. Tudi groba gradnja nasipa bo do tlej gotova. Urejevalna dela bodo pa seveda še trajala. Do 15. maja pa morajo biti dani vsi pogoji za normalno prometno povezavo jeseniških obratov z gradiliščem na Belškem polju. Sedaj dobivamo večino jeklenih konstrukcij za hale s kamioni, od 15. maja naprej pa bomo dobivali večino konstrukcij po železnici.

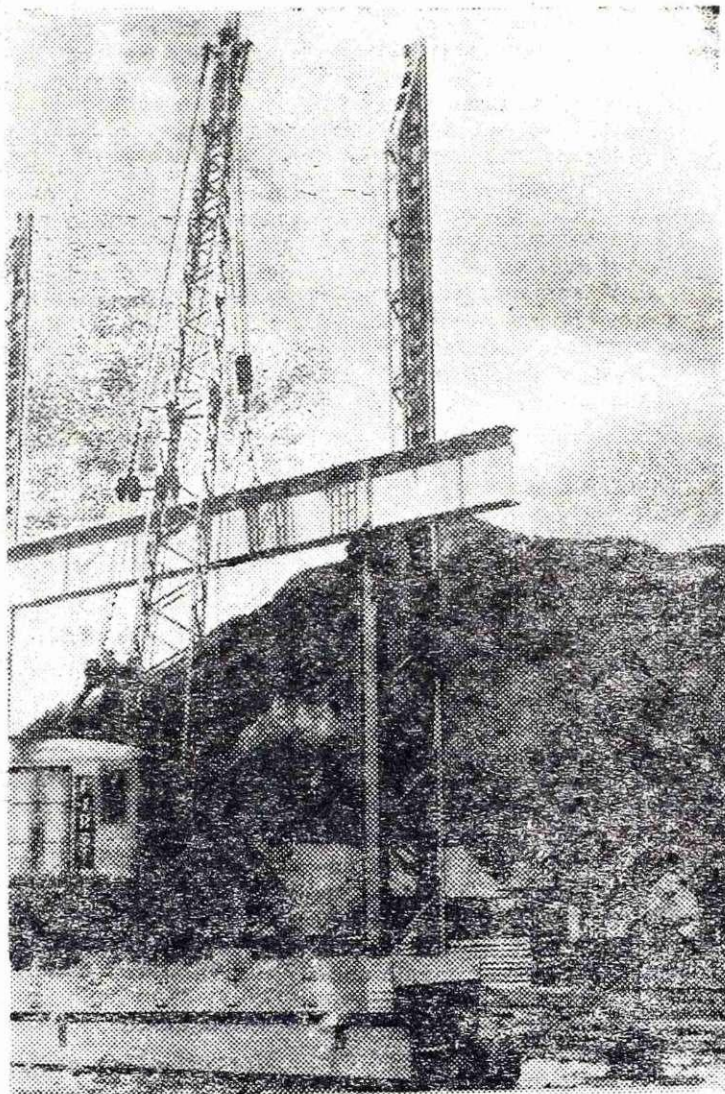
Ob koncu aprila imamo že pripravljeno za plačilo

več obveznosti, kot smo jih lani plačali vse leto. Če upoštevate, da se bodo dela prav razmahnila šele z lepim vremenom, je dosedanja poraba sredstev najboljši dokaz, da bomo do konca leta za letos predvidena dela tudi izvršili. To je doslej tudi največji fizični obseg investicijskih del v enem letu v našem podjetju in mislim sploh v SR Sloveniji.

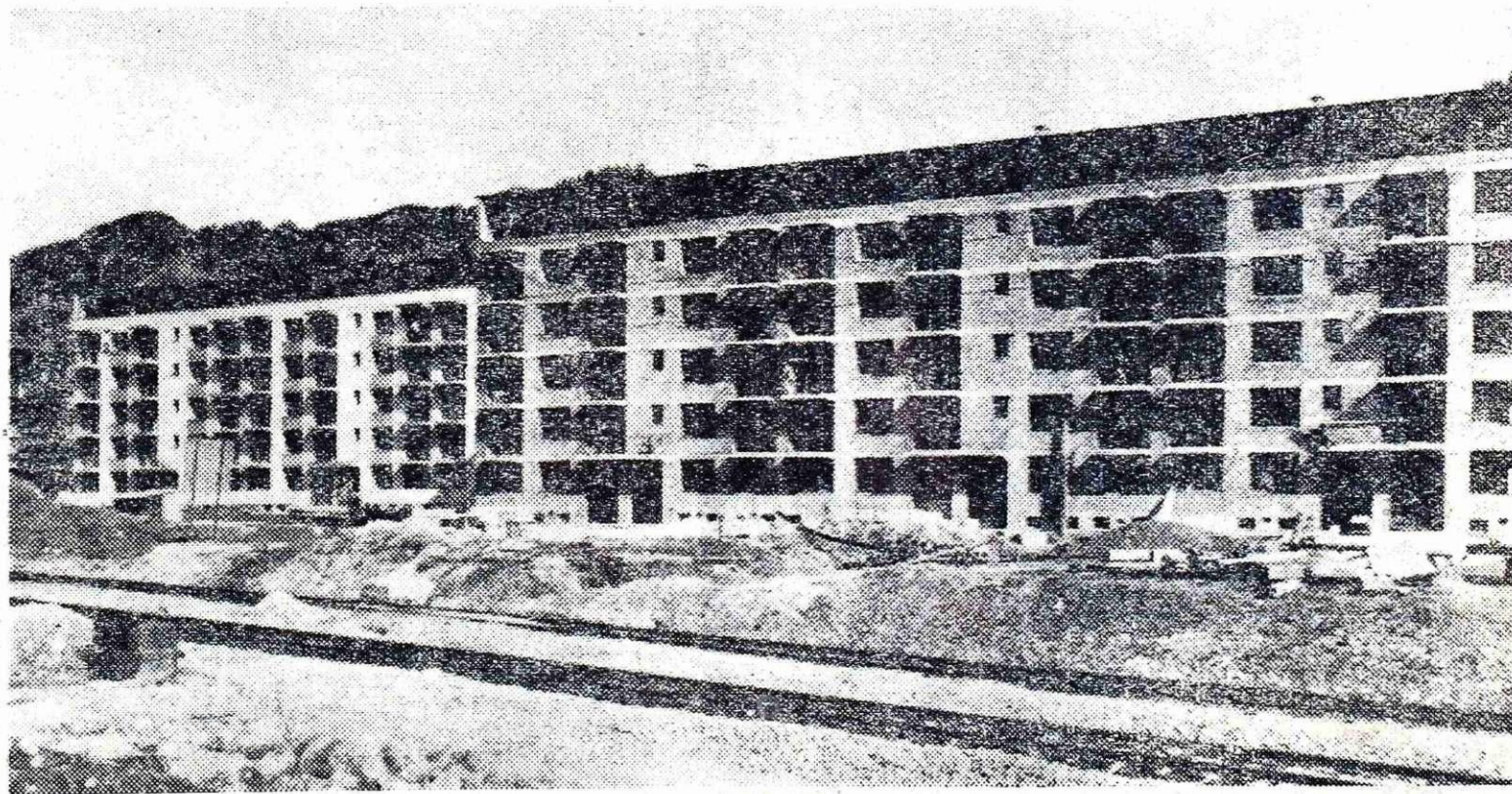
Iz vsega tega vidimo, da je pred nami sicer težka naloga, vendar ni zaenkrat nobene bojazni, da ne bi pravočasno pripravili hal in temeljev za postavitev strojev, ko bodo prihajali. Naloga prav vsega kolektiva je, da delamo tako, da nove investicije in rekonstrukcije ne bodo ovirale redne proizvodnje. Še bolj pa to, da bodo nove naprave začele čim prej vračati vložena sredstva.

Nekaj vas bo gotovo še zanimalo. Kako je z družbenim standardom? Za stanovanjske zgradbe, ki jih moramo porušiti zaradi investicijskih potreb, gradimo nove objekte iz investicijskih sredstev. Za dograditev začelih objektov družbenega standarda so zagotovljena finančna sredstva. Iz republiškega stanovanjskega sklada pa smo dobili 100 milijonov dinarjev kredita, tako da bomo letos lahko začeli z gradnjo novih objektov. Ker od 100 milijonov dinarjev letos lahko koristimo samo 50, predvidevam, da bi lahko začeli z gradnjo približno 60 stanovanj. Važno je, da zagotovljena sredstva dobro naložimo v primerna in cenena stanovanja. V letošnjem letu bo vseljivo okoli 130 novih stanovanj, pri čemer ne upoštevam zadružne gradnje.

inž. Milan Marolt

Pri montaži konstrukcije za novo striper halo na Belškem polju so uspešno uporabili tudi veliko dvigalo. Z njegovo pomočjo dvigajo več ton težke nosilne stebre ter drugo konstrukcijo.

Letos bodo dograjeni trije stanovanjski bloki na Plavžu. Z gradnjo so začeli že pred leti, vendar bodo šele letos dokončno dograjeni, ker lani ni bilo na razpolago dovolj sredstev

Oblike delavskega

Posebno poglavje statuta podjetja bo moralo odrediti kakšne oblike samoupravljanja bomo imeli v Železarni. Dosedanja praksa v Železarni in izven nje je oblikovala predvsem naslednje oblike:

1. Delovna skupnost – zbor
- delovne organizacije
2. Delovna skupnost – zbor
- samoupravne enote
3. Delavski svet delovne organizacije
4. Upravni odbor delovne organizacije
5. Delavski svet ali upravni odbor samoupravne enote

Republiška ustava v 78. členu govori, da:

»Delovni ljudje uresničujejo samoupravljanje v delovni organizaciji neposredno in s tem, da v skladu z ustavo, zakonom in statuti poverjajo določene funkcije upravljanja organom delovne organizacije: delavskemu svetu, upravnemu odboru in direktorju oziroma ustreznim drugim organom upravljanja.«

Prvi del tega določila govori o neposrednem upravljanju kolektiva. Ob tem določilo se moramo vprašati ali so realne možnosti, da bi v Železarni lahko ves kolektiv obdržal neposredne pristojnosti. Po mojem mišljenju je to nemogoče uresničiti, ker ne moremo istočasno na istem prostoru zbrati skupaj ves kolektiv in to zaradi velikega števila zaposlenih, kontinui-

ranega dela in dela v izmenah. Nemogoče je zagotoviti, da bi zbor vsega kolektiva lahko temeljito razpravljal o zadevah dnevnega reda.

1. Da bi kljub prejšnji ugotovitvi uveljavili v podjetju neposredno upravljanje proizvajalcev, je treba Železarno Jesenice razdeliti na samoupravne enote, v katerih obdržijo kolektivi določene zadeve v lastni pristojnosti in neposredno odločajo.

– obseg samoupravne enote ne more biti širši od obsega obrata. To pomeni, da v nobeno samoupravno enoto ne vključujemo dva ali več obratov,

– obseg samoupravne enote je lahko ožji od obsega, kar pomeni, da imamo lahko v okviru obrata več samoupravnih enot (primer obrat plinske in vodne energije ima v svojem sestavu dve samoupravni enoti – 1. plinsko in vodno energijo ter 2. Plinske generatorje. Enak je primer z združenim obratom toplotne ter elektro energije, ki ima samoupravno enoto toplotne energije in samoupravno noto elektroenergije.),

– obseg posamezne samoupravne enote, ki se pokriva z obsegom obrata, je zelo različen, zlasti se razlikuje po številu zaposlenih od 31 – energ. gospodarstvo do 44 v profilnih valjarnah.

Pri samoupravnih enotah, kjer je število zaposlenih

preko 100 oseb in obratuje na 3 izmene, se pojavljajo vprašanja, kako zagotoviti, da bi kolektiv neposredno lahko upravljal.

Možne so različne rešitve, npr.:

1. V samoupravni enoti do 100 zaposlenih, je edini organ upravljanja delovna skupnost samoupravne enote. Tu ne volijo delavskega sveta enote.

2. V samoupravnih enotah s 100 do 300 zaposlenih, obdrži delovna skupnost osnovne pristojnosti. Za reševanje tekočih operativnejših zadev izvoli samoupravna enota delavski svet enote.

3. V samoupravnih enotah s številom zaposlenih nad 300, nimamo neposrednega upravljanja delovne skupnosti cele samoupravne enote. Tu se izvoli delavski svet samoupravne enote, ki upravlja z zadevami, ki se nanašajo na celo samoupravno enoto.

3a. Da bi omogočili neposredno upravljanje proizvajalcem, zaposlenim v taki samoupravni enoti, bi le-to razdelili na obračunske enote, kjer bi določene pristojnosti upravljali neposredno proizvajalci, zaposleni v teh obračunskih enotah. (Primer take podelitve: samoupravna enota hladne valjarne in žičarne bi imela v svojem sestavu obračunske enote hladno valjarno, žičarno, žarilnico, lužilnico, površinsko obdelavo).

4. Ne glede na število zaposlenih v samoupravnih enotah, imamo v vseh enotah delovno skupnost samoupravne enote kot obliko neposrednega samoupravljanja z določenimi pristojnostmi in z denote z odredenimi pristojlavskim svetom samoupravne nostmi. Ta oblika odgovarja današnjemu stanju.

Delavski svet Železarne

1. Delavski svet podjetja je samoupravni organ, pristojen, da sprejema statut in druge splošne akte, določa plane in programe dela ter razvoja podjetja, odloča o drugih splošnih zadevah;

– delavski svet podjetja upravlja z zadevami, ki so skupne za vse podjetje.

– delavski svet mora pred sprejemom važnejših aktov (statut, pravilniki, letni plan, zaključni račun itd.) predložiti kolektivu v obravnavo osnutke aktov in planov. Ta obravnava se izvrši v samoupravnih enotah na sestankih delovnih skupnosti in to za celo samoupravno enoto ali pa po dlinah, delavnicah, obračunskih enotah, odvisno od specifičnih možnosti.

2. Delavski svet podjetja izvolijo delavci neposredno. Volitve se izvedejo po samoupravnih enotah.

3. Število članov delavskega sveta podjetja. Z ozirom na to, da v našem podjetju ne moremo uvesti na nivoju vsega podjetja zbor delovne

skupnosti, smatram, da je nujno, da DS podjetja šteje več članov kakor do sedaj. Morda med 80 in 120 članov. To naj bi mu dalo značaj skupščine kolektiva. Seveda s tem v zvezi je nujno v osnovi spremeniti dosednji sistem dela in obseg pristojnosti. DS podjetja naj bi se opravljal res samo z zadevami, ki so skupne za vse podjetje, vse ostalo pa bi prenesli na samoupravne enote.

– tu je nujno potrebno več znanja, prostosti in samostojnosti samoupravnim enotam, zato postavimo in sprejmimo načela poslovne politike podjetja, v okviru katere bodo delovale samoupravne enote.

– od strokovnih služb je treba zahtevati več odgovornosti, operativnosti, samostojnosti pri izvajanju nalog, ki izhajajo iz veljavnih pravilnikov, sprejetih planov, smernic in regulativov,

– odpraviti je treba iz dela DS podjetja vse tisto, kar bi morale opraviti samoupravne enote in službe,

– vsebina dela DS podjetja mora postati bolj programska in koordinacijska.

4. Mandat člana DS podjetja traja dve leti. Vsako leto se izmenja polovica članov. Nihče ne more biti izvoljen v DS dvakrat zaporedoma.

5. Da bi zagotovili vsaki samoupravni enoti, da ima svojega člana DS podjetja, naj bi bile volitve po ključu (odvisno od števila članov DS in števila zaposlenih v samoupravni enoti).

Upravni odbor podjetja

– Upravni odbor podjetja odloča o poslovanju podjetja. Izvršuje sklepe DS in pripravlja material in predloge za DS,

– člane upravnega odbora voli DS podjetja. UO šteje 11 članov. Mandat UO traja 1 leto. Nihče ne more biti več kakor dvakrat zaporedoma član UO,

– UO se konstituira s tem, da izvoli predsednika UO in namestnika predsednika UO,

– UO je kolektiven organ in dela samo na sejah.

Direktor podjetja

– direktor podjetja vodi poslovanje podjetja, izvršuje sklepe DS, UO in drugih samoupravnih organov v podjetju, predstavlja podjetje nasproti tretjim osebam,

– direktorja podjetja imenuje DS podjetja. Delovno mesto direktorja razpisuje razpisna komisija,

– direktorja postavlja DS za čas, ki je določen z zakonom in je lahko ponovno imenovan na to mesto, pri čemer je obvezen predpisani postopek.

Delavski svet samoupravne enote

– samoupravne enote z več kot 100 zaposlenimi izvolijo delavski svet enote,

– delavski svet enote šteje od 15 do 35 članov,

– delavski svet se konstituira s tem, da izvoli predsednika DS,

– delavski svet je dolžan predložiti predhodno v razpravo delovni skupnosti enote važnejše akte in sklepe,

– mandat DS enote traja 2 leti. Vsako leto se izvoli polovica članov.

Metode samoupravljanja

1. V podjetju se organi samoupravljanja ne razvrščajo vertikalno, v nadrejene in podrejene ali višje in nižje ali v centralne in lokalne.

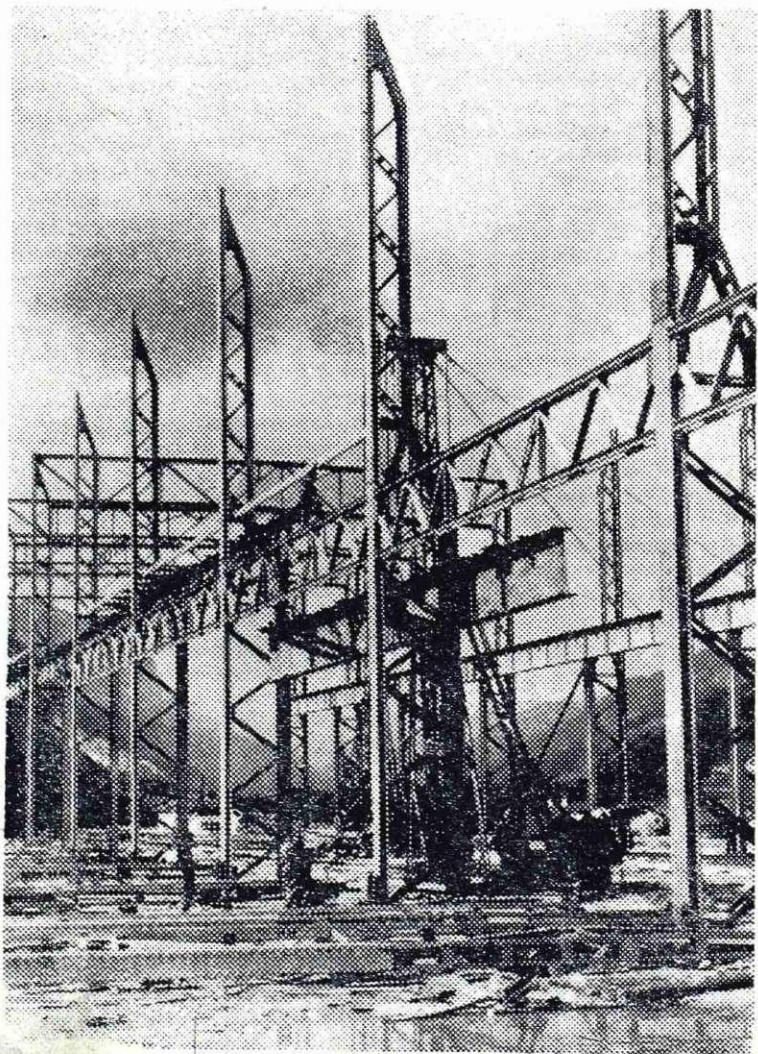
Vsi organi so razvrščeni na isti nivo in so v okviru dodeljenih pristojnosti samostojni.

S podelitvijo dela in pristojnosti se ureja funkcioniranje samoupravljanja. Noben organi ni pooblaščen, da odpravi sklep drugega organa, če je le-ta sprejet v okviru pristojnosti in v skladu z obstoječimi predpisi ter v okviru načel poslovne politike, ki jo je sprejela delovna skupnost celega podjetja.

2. Osvojitev načela, da so vsi organi samoupravljanja v okviru lastnih pristojnosti enakopravni in samostojni, bo dalo tem organom pravno sigurnost, da bodo njihovi sklepi ostali v veljavi ter da jih ne bo nihče odpravil. Povezano s tem načelom se sicer pojavlja vprašanje, kako naj delovna skupnost podjetja ali samoupravne enote vplivajo na delo svojega delavskega sveta če ne more odpraviti sklepa, s katerim se ne strinja oziroma je v nasprotju z njenim hotenjem. V odgovoru na to vprašanje ne smemo pozabiti na načelo odpoklica, ki je uveljavljeno v našem ustavnem sistemu. Torej če delovna skupnost ne bo zadovoljna z delom in okrepi svojega delavskega sveta, ga lahko odpokliče tudi pred potekom mandata. Po mojem mišljenju se prav v tem principu kaže demokracija in nadrejenost. Enake možnosti ima delavski svet v odnosu do upravnega odbora ali direktorja. Seveda postopek odpoklica mora biti v skladu z obstoječimi predpisi.

Materialna osnova samoupravljanja v samoupravnih enotah

1. Železarna Jesenice na stopa v odnosu do družbene skupnosti – komune, okraja, republike in zveze, kot enotna delovna organizacija, prav tako v odnosu do poslovnih partnerjev. Samoupravni organi podjetja skrbijo za normalno funkcioniranje podjetja kot celote. V ta namen določajo osnovna načela poslovne politike, sprejemajo okvirne programe dela in razvoja podjetja, koordinirajo delo samoupravnih enot, upravljaajo z zadevami, ki so skupne za vse podjetje, kon-

Montaža konstrukcije za najvišjo halo na Belškem polju lepo napreduje. Delavci, ki so zaposleni pri teh delih, vsak dan pritrđijo vsaj po en novi del (pokončni ali strešni nosilec)

Samoupravljanja

trolirajo delo strokovnih služb podjetja. Da bi samoupravni organi podjetja lahko odigrali svojo vlogo in opravljali poverjene jim naloge, razpolagajo s sredstvi, ki jih prispevajo samoupravne enote za kritje skupnih potreb, ki jih določa perspektivni oziroma za kritje pogni plan ali letni gospodarski plan podjetja.

2. Železarna Jesenice je v notranji organizaciji razdeljena na samoupravne enote. Da bi zagotovili materialno osnovo samoupravljanja v enotah ter da bi sproščali iniciativo proizvajalcev ter jim dali materialno vzpodbudo za uspešno gospodarjenje, se formiranje dohodka prenese v samoupravne enote. Samoupravne enote prispevajo del ustvarjenih sredstev v sklade podjetja za kritje skupnih potreb. S sredstvi, ki ostanejo samoupravnim enotam, le-ta samostojno upravlja.

Da bi zagotovili vsem samoupravnim enotam v načelu enake pogoje gospodarjenja, na startu uvaja podjetje interne instrumente, s katerimi odpravlja neenak položaj samoupravnih enot z ozirom na veljavne tržne pogoje. Delo je v načelu edina osnova, na kateri samoupravne enote formirajo dohodek in urejajo lastni položaj.

Z ozirom na povezanost vseh samoupravnih enot v enotno podjetje in na skupne samoupravne enote odvisen tu interese, bo končni uspeh sadi od uspeha Železarne kot celote. Zato tudi samoupravna enota ne more nastopati oddvojeno, zasledovati ozke individualne interese, temveč mora upoštevati enotnost podjetja, skupne cilje in interese.

Samoupravna enota sama v okviru načel gospodarske politike podjetja določa principe formiranja čistega dohodka in OD ter za njuno delitev.

2a. Možna je druga alternativa, da se dohodek in čisti dohodek ugotavlja na nivoju podjetja. Tu se odvojijo vsi prispevki družbi ter sredstva za kritje skupnih potreb, preostali del čistega dohodka se prenese na samoupravne enote, s katerim samostojno gospodarijo.

Ta varianta praktično pomeni izločitev samoupravnih enot iz borbe za boljše gospodarjenje, ker se vsi rezultati kažejo le na nivoju podjetja. Ne pride do izraza diferenciranost samoupravnih enot z ozirom na boljše ali slabše gospodarjenje. Paraliziran je gonilni element medsebojnega tekmovanja. Samoupravne enote se zanašajo na delo drugih.

2b. Možna je še tretja alternativa, to je, da samoupravne enote formirajo samo OD in to predvsem na fizičnih pokazateljih proizvodnje. Posledica tega principa so še vedno zelo močni mezd-

ni odnosi. Ta sistem aktivira samoupravne enote predvsem v iskanju administrativnih osnov za formiranje osebnega dohodka in pa v iskanju »objektivnih vzrokov«, ki so vedno izven njih in so vplivali na slabše rezultate dela.

Medsebojni odnosi med samoupravnimi enotami

1. Za obravnavo sporov med samoupravnimi enotami, ki bodo nastopali v zvezi s poslovanjem, medsebojnimi poslovnimi odnosi, izvrševanjem sprejetih obveznosti npr. glede dobave proizvodov in storitev, ocene kvalitete, obračuna, rokov dobave itd., se ustanovi v podjetju arbitraž.

Arbitražo imenuje Delavski svet podjetja. Sklep arbitraže je lahko dokončen ali pa lahko obstoji možnost pritožbe na DS podjetja. (V kolikor ne bodo izdani predpisi o arbitraži, bo nujno treba v statutu določiti dejajnejša določila v zvezi z arbitražo).

2. Da bi DS podjetja zagotovil enotnost poslovanja in gospodarjenja podjetja, obravnava poslovanje in gospodarjenje samoupravnih enot. V primeru, da DS ugotovi, da v neki samoupravni enoti dosega slabše gospodarske uspehe, je dolžan proučiti vzroke in dati enoti ustrezna priporočila.

Prizadeta enota mora prejeta priporočila obravnavati in v določenem roku obvestiti DS o svojem stališču. V primeru, da enota ne sprejme priporočil DS, mora DS podjetja sklicati skupno sejo z DS samoupravne enote. V kolikor bi enota vztrajala na svojem stališču in bi njeno slabo gospodarjenje odločilno vplivalo na poslovanje sosednih enot ali celotnega podjetja, bi bil DS podjetja pooblaščen, da za določen čas prevzame pristojnosti pripadajoče enote, po potrebi zamenja vodstvo obrata oziroma enote, ali pa predlaga zboru enote, da odpokliče DS enote.

3. Načeti razpravo, ali ne bi kazalo uvesti v podjetju funkcije družbenega nadzorstva, ki bi bila neodvisna od strokovnih služb in samoupravnih enot. Delovala bi po smernicah delavskega sveta podjetja.

V svojem prispevku sem se dotaknil posameznih vprašanj in problemov, ki se pojavljajo ob razpravi, katere oblike samoupravljanja bi bile najbolj primerne za naše podjetje. Prav tako sem se skušal dotakniti tudi področja funkcioniranja samoupravljanja, materialne osnove, medsebojnih odnosov, koordinacije in kontrole.

Dante Jasnič

Življenje naših študentov v Ljubljani

Pogrešamo študijsko knjižnico

Ce vas bo kdaj, kadar boste slučajno prišli v Ljubljano, pot zanesla iz središča mesta v Tivoli, potem zavijte na levo, na lepo, med drevjem speljano pot. Popeljala vas bo do tivolskega pastirčka, ki vam bo ob kateremkoli letnem času zaigral na svojo piščal prelepo melodijo, nato pa vam bo potihlo povedal, kod pojdite naprej. Če boste šli točno po njegovih navodilih ob vznožju Rožnika, se boste kmalu začudeni znašli pred pravim pravcatim malim mestom, mestom, ki ga sestavlja sedem stanovanjskih blokov, moderno upravno poslopje z menzo in kavarno in ki ima 2000 prebivalcev.

To mestce je Studentsko naselje. Čeprav je majhno, ima samo eno stolpnico manj kot cele Jesenice. In v eni od teh dveh stolpnici, v tisti z modrim pročeljem, boste našli tudi večino nas — jeseniških študentov.

Pravim — večino! Mnogo nas je namreč razkropljenih še po ostalih blokih, mnogi pa sploh ne stanujejo tukaj, našli so si svoj življenjski prostor v Akademskem kolegiju, v domu v Gerbičevi ulici, Oražnovem domu in po privatnih sobah. Vendar ti isti, ki stanujemo v Studentskem naselju, tvorimo večino in jedro. Tu se je poro-

dila misel o ustanovitvi kluba jeseniških študentov, tu deluje študentska taborniška sekcija Odreda jeklarjev, tu stanujejo tudi skoraj vsi študenti železarne.

Studentsko naselje ni internat! To je sodoben in svestoben življenjski in študijski prostor, v katerem pa seveda kljub vsemu veljajo stroga disciplinska pravila. To je zaključen prostor, ki obsega udobna in za študij zelo primerna stanovanja, menzo, kavarno, prostore za kulturno udejstvovanje in izživljanje — kino, knjižnico, v vsakem bloku klubske sobe s televizijo, ob sobotah v kavar-

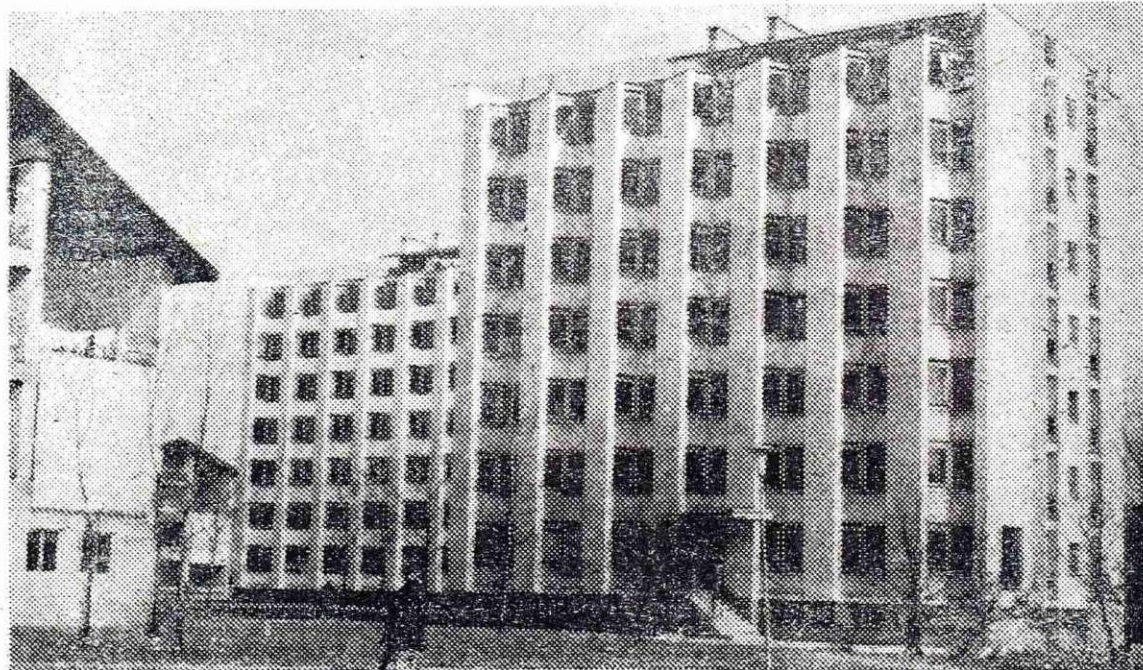
ni ples — in športne objekte (igrišče za mali nogomet, roket, odbojko, košarko, krajšo atletsko stezo, prostor za dviganje uteži, v več blokih miza za namizni tenis). Vse to in zelo majhna oddaljenost od skoraj vseh fakultet in institutov — največ 20 minut — omogoča res pravičen in nemoten razvoj mlade inteligence in skozi vse leto, posebno pa v času izpitov, koncentriran študij. Posebno za to zadnje — za zgoščen študij — so nujno potrebni vsi ti pogoji. Študij zadnji dve leti že poteka po novi reformi, ki ne dovoljuje več zavlačevanja in odlaganja izpitov. Študent mora po novem stopenjskem študiju diplomirati v določenem času, to je v štirih do petih letih kar zahteva od njega velik napor in skrajno koncentriranost in zato v naselju skoraj vedno gorijo luči pozno v noč. Prav zaradi tega so tudi vse omenjene oblike od diha in zabave nujne.

Vse to jasno kaže, da so v naselju skoraj vsi pogoji za

dober in uspešen študij. Nekaj pa manjka, namreč študijske knjižnice, kar še posebej v veliki meri občutijo tehniki — metalurgi. V Ljubljani so poleg Univerzitetne knjižnice še razne tehnične knjižnice, ki pa ali nimajo na razpolago dovolj literature ali pa ne posojajo na dom. Zato bi bila v naselju vsem, posebno pa tehnikom in s tem metalurgom, zelo dobrodošla vsaka, čeprav tudi skromna knjižnica, le da bi razpolagala z literaturo, uporabno za študij. Saj je literatura že dolgo problem šivilka 1 za večino študentev!

Omenim naj še stike in povezavo jeseniških študentov z našo domačo občino. Dosedanji stiki so bili dokaj slabi, to pa so v največji meri občutili študentje. Taki odnosi niso bili v čast niti nam študentom niti tistim, ki nas štipendirajo ter vsem onim, ki jih zadeva študij. Zdaj, ko imamo svoj klub, upamo, da bomo uspeli zgraditi mest med nami in občino in da bo po tem mostu »stekel promet«. Klub je zaživel in prvi rezultati so že tu. Precej stvari še pripravljamo za naslednja dva meseca.

Tako torej živimo v Ljubljani in takšni so naši glavni problemi. Toda kadar boste zašli v Tivoli, vprašajte pastirčka za pot, pokazal vam jo bo. Vi pa nas obiščite. Tako se boste sami najbolje seznanili z nami in spoznali naše delo ter naše probleme. Sami se boste tudi prepričali, da ni vse res, kar pišejo o nas študentih nasploh in o Studentskem naselju razne revije kot »Perspektive« in »Tovariš«. Imamo občutek, da ob takem obrekovanju pada senca tudi na nas — študente in študentke z Jesenic. Miroslav Ulčar

Studentsko naselje pod Rožnikom v Ljubljani

Kaj naj pričakujemo od naših

Ker v naši železarni pogosto slišimo govorice, da bi bila rekonstrukcija rudnega dvora in skladišča koksa ter novogradnja aglomeracije in s tem v zvezi rekonstrukcija visokih peči ekonomsko negativna, bi rad nanizal nekaj rezultatov, ki jih imajo pri omenjenih delih v inozemstvu.

Pri proizvodnji grodlja pomeni poraba koksa največje finančno breme. Naravno je, da je imela večina raziskav, povezanih s proizvodnjo grodlja, namen znižati porabo koksa v visoki peči, ali pa ga vsaj zamenjati z drugim cenejšim gorivom.

Rezultat vseh teh raziskav je, da danes obratuje po svetu že mnogo visokih peči, ki imajo del klasičnega goriva zamenjanega s cenejšim gorivom, na primer z mazutom ali zemeljskim plinom, temperatura vpihanega zraka je povišana na 1000 in več stopinj Celzija. Povečanje pri pritisku plina na kološi, zraku dodajamo vodno paro in kar je za hod visoke peči odločilnega pomena, zasipavajo jih s kemično in fizikalno dobro prpravljenim vložkom. Pri naših visokih pečeh od vseh navedenih novosti, razen prženja siderita na obstoječih pražilnih pečeh, nimamo ničesar. Strinjam se, da naše visoke peči s tako pripravljanim vložkom nimajo bodočnosti. Nujno bo potrebno izvesti obnove, vsaj tiste, ki nam zagotavljajo dobro prpravljen vložek za visoko peč.

Ker je od vseh omenjenih novosti primarnega značaja aglomeriranje železnih rud, to je proces, ki nam drobno železno rudo kemično in fizikalno najbolj ugodno pripravi za visoko peč, se mislim omejiti zgolj na dosežke v svetu na tem področju.

Če vemo, da je bila na primer leta 1938 proizvodnja surovega železa 81,6 milijonov ton, leta 1960 pa 243 milijonov ton, nam bo še bolj razumljivo, zakaj toliko novosti v proizvodnji surovega železa. Tehnika je šla za tem, da zaradi vedno večjih potreb po železu proizvaja na obstoječih pečeh čim več.

Kakšni rezultati so doseženi z aglomeriranjem železnih rud pred zasipom v visoko peč, nam kažeta sliki št. 1 in št. 2.

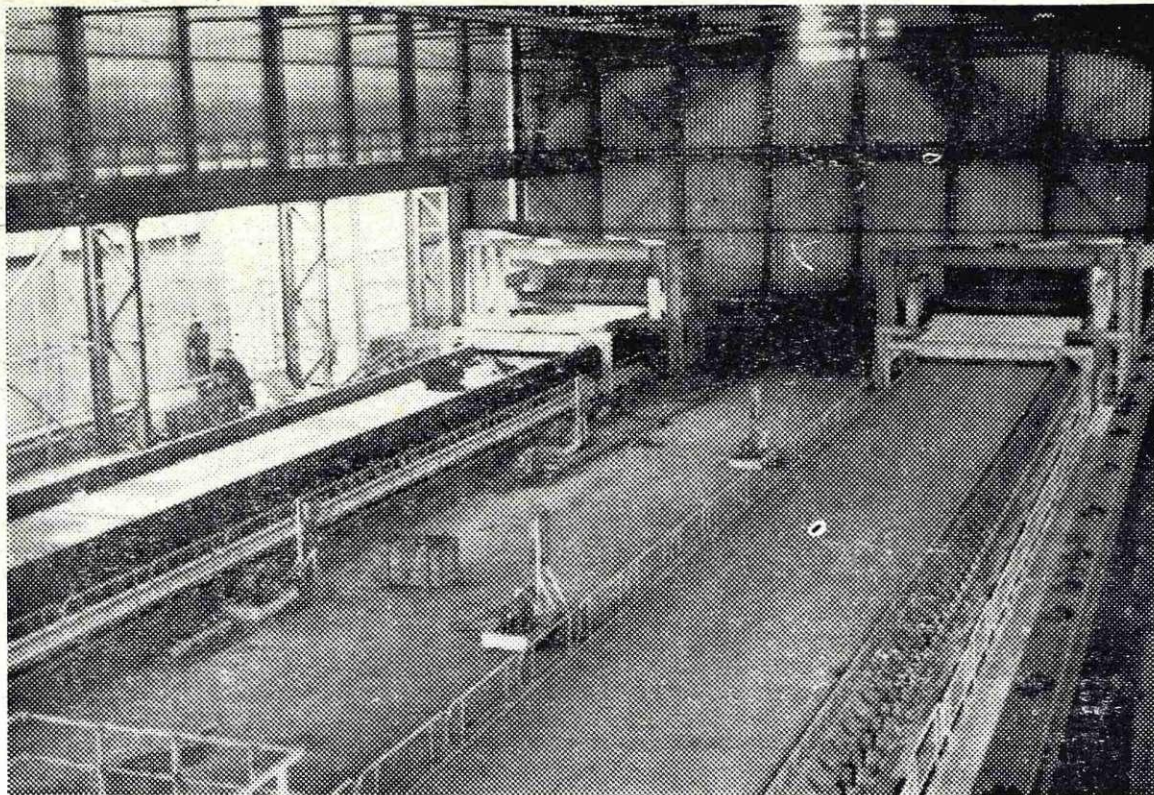
Rezultati se nanašajo na samohodni aglomerat, ki za predelavo v visoki peči ne rabi nobenih dodatkov več.

Slika št. 1 prikazuje povečanje proizvodnje v odvisnosti od % aglomerata v vsipu. Vidimo, da se je povečala proizvodnja pri rudi C do 60 %, ob istočasni manjši porabi koksa za 30 in več odstotkov,

kar še vidi na sliki 2. Na obeh slikah se vidi tudi iz krivulj A in B, kakšne prednosti ima samohodni aglomerat, v visoki peči pri uporabi revnejših rud. V naši

ki št. 3. Posamezne vrste rud, koks in dodatke dozirajo na zbiralni gumijasti transporter s pomočjo doziranih tehtnic. Vse komponente vsipa dobro pomešajo in navlažijo

krožnega ali ravnega tipa. Obe izvedbi vidimo na sliki št. 6 in 7. Hladilnik deluje na principu vlečenja ali tlaččenja zraka skozi vroč aglomerat. Čas hlajenja se gib

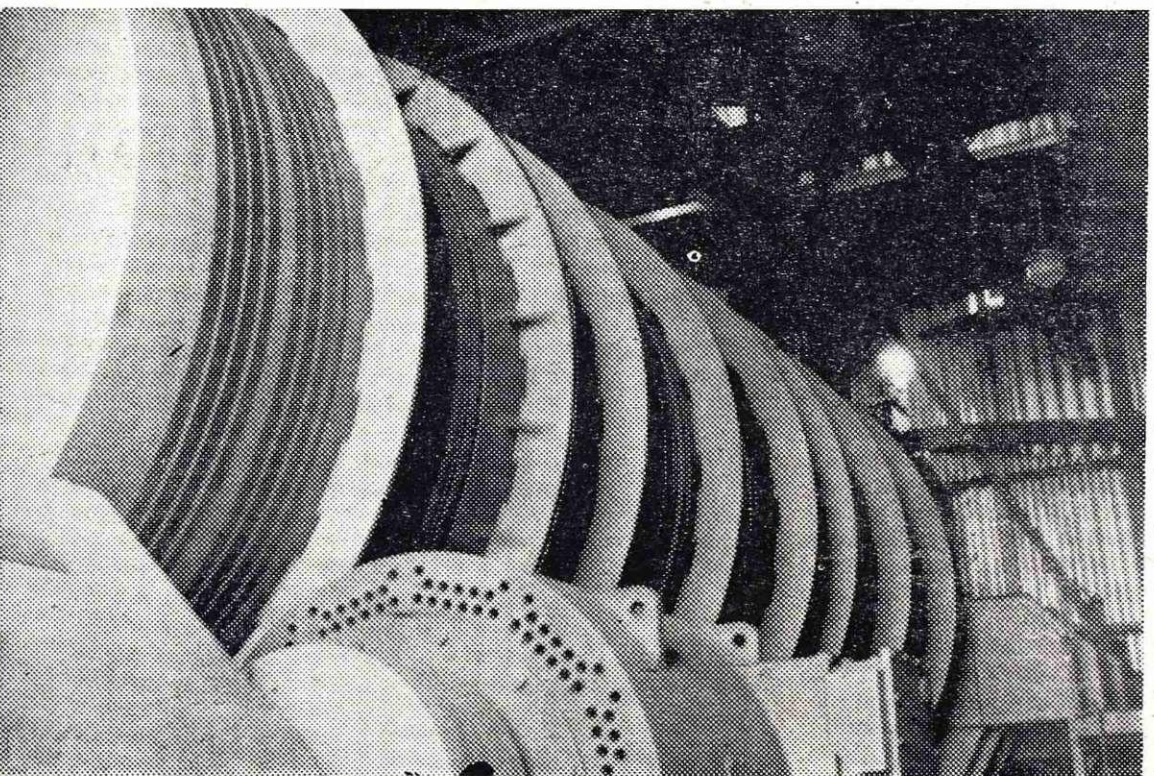
Dva paralelno postavljena aglomeracijska stroja. Vsak ima 180 m² sesalne površine (RTB) — slika 3

železarni imamo aglomeracijski stroj, ki ima sesalno površino 12 m². Njegove kapacitete so za naše obstoječe potrebe veliko premajhne, pa tudi pogoji dela ob njem niso najbolj ugodni.

Danes gradijo aglomeracijske stroje velikih izmer in

v mešalnem bobnu, ki ga kaže slika št. 4. Pred aglomeracijskim trakom je rezervni silos, iz katerega iz naša mešanico na dozirni bobnen dozirna tehtnica v optimalnih količinah. Mešanico vžgejo z zmesjo plavžnega in koksnega plina. Aglomeracija

lje od 30 do 45 minut. Ker so danes čedalje ostrejši predpisi glede odprave dimnih plinov, ki nastajajo pri aglomeraciji v velikih količinah, le-te čistijo v elektrofilih ali ciklonih. Prav tako je izvedeno tudi odsesavanje prašnega zraka z vseh

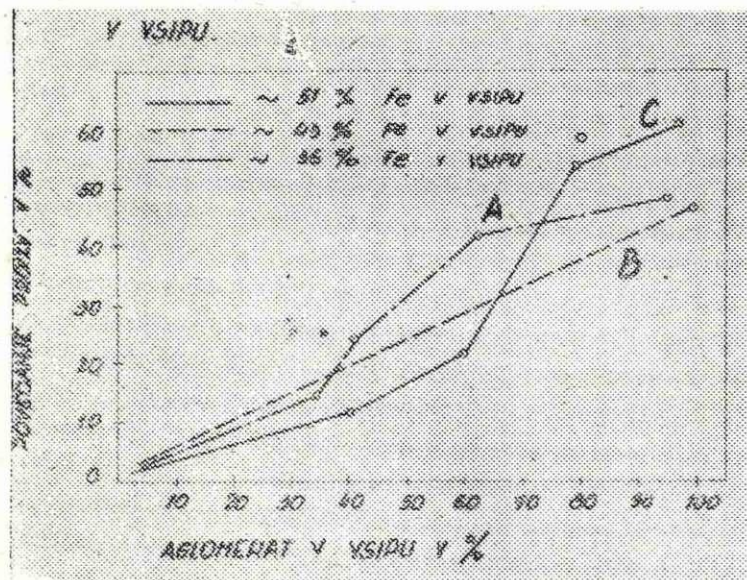

Mešalni boben v sodobni aglomeraciji (RTB) — slika 4

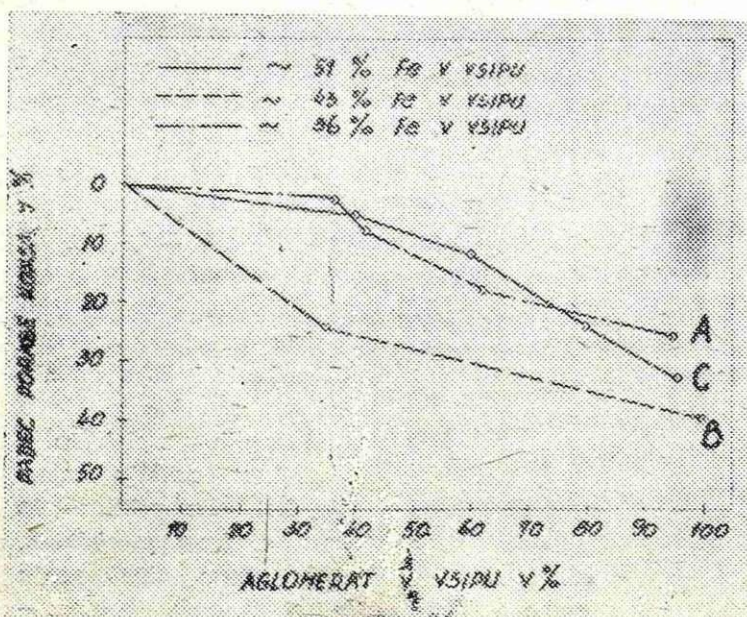
dosegajo v njih sesalne površine že preko 200 m². V Evropi je največja aglomeracija v Spencer Work RTB v Angliji. V tej železarni, ki je ena izmed najmodernejših v Evropi, sta dva vzporedna aglomeracijska trakova, katerih sesalna površina znaša 180 m² za vsak (3 m širine in 60 m dolžine) in jih vidimo na sli-

dela pod tlakom 1200 mm v. s. ter dosega stroj hitrost od 5 do 6 m na minuto. Ker je treba aglomerat po končanem procesu transportirati do silosov za visoko peč, ga morajo predhodno ohladiti na temperaturo pod 150° C. Sicer je transport na gumijastih transporterjih nemogoč. Aglomerat hladimo na hladilnikih

mest, kjerkoli aglomerat presipavajo in s tem povzročajo prah. Tak prašen zrak se zbira z vseh mest v skupnem vodu, ki prav tako vodi v elektrofilih ali ciklonih. Razumljivo je, da je odpravevanje v elektrofilih mnogo boljše kot v ciklonih, pa tudi obratovanje elektrofilitrov je zaradi malih izgub

Slika 1

Slika 2

visokih peči po rekonstrukciji?

tlaka cenejše od ciklonov. Neugodno je le to, da so za elektrofiltre investicije veliko večje.

Zanimivo je primerjati moderno aglomeracijo s starejšo v pogledu zaposlenosti ljudi. Če povem, da na primer omenjena aglomeracija pri Spencer Work RTB v Angliji, ki ima dva trakova in 360 m² sesalne površine in proizvaja v eni uri 400 do 450 ton aglomerata, zaposluje na eni dnini 6 delavcev ter po 1 avtomatika in 1 elektrika, bo razumljivo, da so stroški na tono izdelka minimalni. V naši aglomeraciji, kjer proizvajamo 10 do 12 t aglomerata v eni uri, imamo pa prav tako zaposlenih šest delavcev na eno dnino. Na sliki št. 5 vidimo komandni prostor moderne popolnoma avtomatizirane aglomeracije.

Primat v gradnji aglomeracij v zapadnem delu sveta ima firma Lurgi iz Frankfurtu v Zahodni Nemčiji. Ta firma je zgradila že preko 300 aglomeracij, ki izdelajo letno preko 70 milijonov ton aglomerata. Število aglomeracij je zlasti hitro naraščalo po drugi svetovni vojni, ko so plavžarji spoznali vse prednosti zasipavanja visokih peči z aglomeratom.

Pri firmi Oxelösunds Järnverk na Švedskem, kjer imajo 120 m² veliko aglomeracijo, ki je začela obratovati v maju 1961, so proizvajali

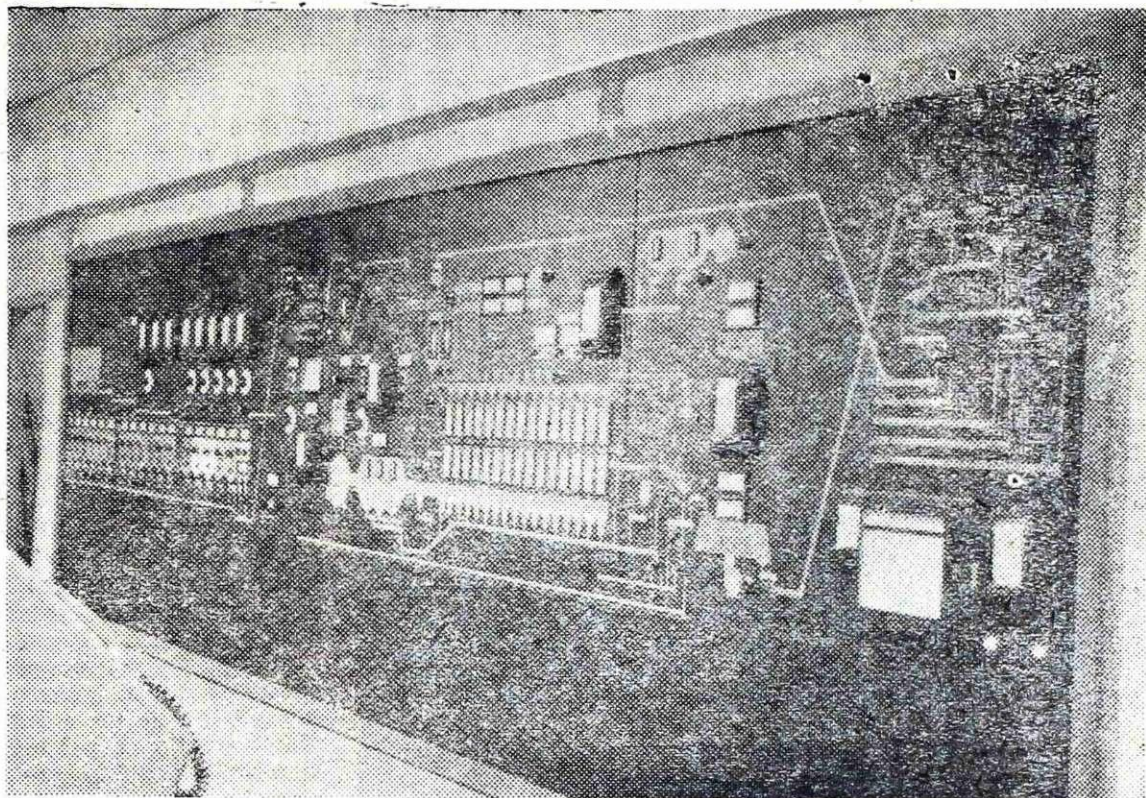
in bazičnih minetnih rud z vsebnostjo železa od 28 do 30 %. Poraba koksa, ki je znašala pred postavitvijo aglomeracije 1280 do 1300 kg/t grodlja, je padla pri 80 % zasipu z aglomeratom na 900 do 950 kg na tono grodlja. Vidni so rezultati tudi v Soc. Metall. Hainaut S. A. v Belgiji, kjer so tudi uporabljali bazične in kisle minete z malim dodatkom švedskih magnetitov. Iz navedenih rezultatov vidimo, kako velike važnosti je za dobro in poceni obratovanje visoke peči kemično in fizikalno dobro pripravljen vložek.

V naši železarni lahko računamo, da bomo z novo aglomeracijo znižali porabo koksa od sedanjih 1050 kg na tono grodlja pod 800 kg posebnost s povečanjem obstoječih visokih peči. Ta količina se bo še znižala po rekonstrukciji kaverjev, ki bodo doveljevali ogrevanje zraka za visoko peč na 1000° C. Ker je predvidena tudi modernizacija skladišča koksa in rudnega dvora, ki bo odpravila star, nerentabilen in težek sedanji način razkladanja koksa ter rude, ni nobenih srkbi, da bo surovo železo, izdelano v naših visokih pečeh, predrago. Zavedati se moramo tudi vseh prednosti, ki jih ima tekoče surovo železo kot vložek za SM peč pred trdim surovim železom.

novogradnji naprav za prirubo rude, predvsem aglomeracij v raznih zahodnih državah Evrope, bi rad na kratko omenil življenje in pogoje dela v teh deželah.

Zasluge v Franciji v primerjavi z drugimi zahodnoevropskimi državami ni najboljši, vendar je bila za razmere v zahodni Evropi hrana pri njih izredno poceni ter

Kongu. Pravi, da je imel tri črnce za pomoč pri hiši. Na vprašanje, koliko jih je plačal, me je začudeno pogledal rekoč: »saj sem jim dajal hrano«. Velik vpliv v Belgiji

Komandni prostor organizacije v Spencer Worku (RTB) v Angaji — slika 5

Na Švedskem, kjer so delali v štirih izmenah, so zelo strogi predpisi zaradi neopravičenih izostankov. Če pride delavec dvakrat vinjen v službo, je odpuščen. Prav tako ni bilo dovoljeno oddaljati se od delovnega mesta. Za vsako zapustitev delovnega mesta mora vsak predhodno dobiti od vodje dnevo dovoljenje in zameno. Higijenski prostori so zelo razkošno grajeni ter vedno čisti. Povsod, kjer je pitna voda, so nameščeni papirnati kozarci in brisače iz papirja, ki služijo le za enkratno uporabo. Prepovedano je imeti kakršnokoli alkoholno pijačo v tovarni. Na razpolago pa je v vsakem oddelku aparat, v katerem lahko pogreješ hrano, oziroma, hladilnik, kjer hrana ostane hladna. Nošenje zaščitnih čelad je v obratu obvezno.

Teleizijski sprejemnik, avto in motorni čoln spada v kraju, kjer sem bil, k opremi sleherne družine. Da je hrana za naš okus nemo-goča, ni treba posebej poudarjati. Pri kosilu je skoraj obvezno hladno mleko kot tudi sladoled v času, ko zunaj naletava sneg. Vse jedi imajo sladek okus, kar je za nas še posebno neprijetno. Švedi razmeroma dobro poznajo Jugoslavijo in veliko jih pride na oddaljeno jadransko obalo.

Francija nam je bolj poznana. Čudilo me je to, da si v tovarni lahko kupil pivo v neomejenih količinah po znižani ceni. Večkrat se mi je zdelo, da beseda Francoz, ki jo pri nas v prenešenem pomenu uporabljajo, kar dobro drži.

Kvalitetna. Vajeni smo, da moda prihaja iz Francije, toda to bo veljalo, vsaj po mojih izkušnjah, le za ženski svet. Večkrat sem obiskoval francoske delavce na domu. Težko je verjeti, a je le res, da je običajno pri večerji ob lepo oblečeni ženi sedel mož v delovni obleki, ki jo ni sčel vse od zaključka dneve. Čudila me je politična nezainteresiranost Francozov in velik vpliv njihovih sindikatov. V podjetju, ki proizvaja pol milijona ton jekla letno, imajo lastni rudnik z dnevno zmogljivostjo 7000 ton rude. Ko so rudnik modernizirali, je odpadla potreba za preko 300 delavcev, katere pa podjetje ni moglo odpustiti brez pristanka sindikata.

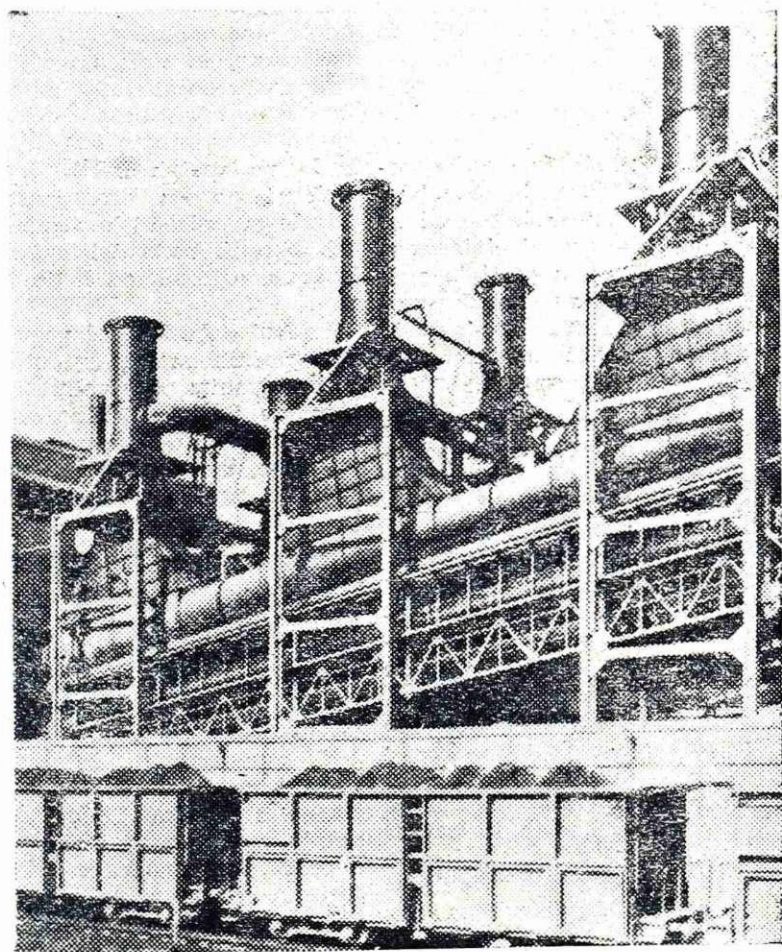
Belgija je država z visokim življenjskim standardom in zelo zanimiva. Delajo v štirih izmenah. Nevljudnost do Nemcev je tu prav gotovo na visoki ravni. Del naprav, ki jih je gradila nemška firma, je sicer zelo dobro delovalo, vendar so imeli Nemci pri prevzemu teh naprav ogromno težav. Še avtomobili z oznako D niso bili ponoči varni na prostem. Ta sicer majhna, a bogata država po zaslugi kolonij, bo krepko občutila izgubo Konga. Kamor koli je človek stopil v mesto, povsod so ponujali umetniško izdelane predmete iz bakrene pločevine, pohištvo iz kongoškega lesa in druge cenene artikle. Katih izvor je v Afriki. V Belgiji je veljalo pravilo, da je treba iti za pet let v Kongo, da se človek vrne domov in s prihranjenim denarjem kupi doma lepo vilo. Pogovarjal sem se z mojstrom, ki je delal osem let v rudniku zlata v

ima cerkev. Vse polno samostanov, ki razglašajo svoje zgodovinsko vrednost ali zanimivost, je raztrešenih po vsej zemlji. Za naše predvojne izseljence, ki jih je mnogo tam in so obdržali jugoslovansko državljanstvo, je kaj težko dobiti službo v tovarni, ako ni naročen vsaj na en katoliški list. Običajno so tuje zaposleni po rudnikih, kjer je delo še vedno slabo mehanizirano, težko in ne najboljše plačano.

Anglija je dežela zase. To se tudi kmalu spozna po Angležih, ki jim je zgodovinska pot vcepila v glavo, da so inteligentnejši od ostalih Evropejcev. Angleži so sicer najbolj ljubeznivi narod, kadar hočete imeti kako razlago na cesti. So pa tudi najbolj odirski v poslovnih stikih. Delal sem šest mesecev v najmodernejši železarni Evrope, v Spencer Work RTB. Ta železarna, ki ima letno proizvodnjo okrog 1,5 milijona ton jekla, je avtomatizirana povsod, kjer se kaj avtomatizirati da. Na sliki št. 8 se vidi eden od obeh plavžev, ki sta popolnoma avtomatizirana. Ena visoka peč da okrog 2000 ton surovega železa dnevno, ki se po LD postopku nadalje predeluje v jeklo. Peč ima premer hladilnika 30 stopal, to je 9,85 metra ter je vsa hlajena s hladilnimi telesi, ne pa s polivanjem plašča kot je to na primer pri nas.

Delavci imajo naslednji službeni razpored: dve dnini dopoldne, dve popoldne, dve ponoči, nato pa dva dni počitka. Uslužbenci ne delajo od 15. ure v petek popoldne do pol devete ure v ponedeljek zjutraj. Vsi so tak na-

(Konec na 10. strani)

Ravni hladilnik pri firmi Phoenix — slika 6

grodelj s porabo 620 kg Koksa na tono grodlja. Aglomerat je imel okrog 58 % železa in je bil samohoden. Zelo dobre rezultate so imeli Soc. des Acieries et Trefileries de Neuves Maisons — Chatillon, kjer so na novo zgrajeni 60 m² veliki aglomeraciji proizvajali aglomerat iz kislih

Res je, da nove železarnice gradijo predvsem na krajih, kjer je mogoč dovoz surovin po morski ali rečni poti, kar je najcenejše. Tudi naša železarna je blizu nove luke v Kopru, kjer bi lahko predvideli naš bodoči rudni dvor.

Ker sem v času mojega službovanja v tujini delal na

Kaj naj pričakujemo od naših Iz jugoslovanskih visokih peči po rekonstrukciji železarn

(Nadaljevanje z 9. str.)

čin dela zelo hvalili ter ga propagirali tudi v drugih železarnah po Angliji. Za malo je dobro preskrbljeno, tako po izbiri kakor po kvaliteti.

Delavstvo je organizirano

po strokah v sindikate, ki so v Angliji izredno vplivni. Za naše pojme imajo včasih skoraj smešna pravila. Pri ključavničarjih na primer sta dve vrsti: prvi so orodni in reparaturi, drugi pa montažni ključavničarji. Prvi lah-

ko opravljajo dela le do višakov, katerih ročaji matičnih ključev ne presegajo dolžine 10", to je 25,4 cm, drugi pa od teh izmer dalje. Prepovedano je delati vsako delo, ki sega v resor drugega sindikata. Stavkali so za smešne stvari. Na primer uprava ni zagotovila zaradi drugih potreb dokončanje stranišč v III. nadstropju aglomeracije, pa je bilo že dovolj, da nismo osem ur obratovali. Šele po zagotovitvi, da bodo začeli takoj naslednji dan z deli v stranišču, je stavka prenehala. V Angliji vsa cestna čistilna in podobna dela opravljajo Indijci, Pakistanci in Kitajci, ki so izredno slabo plačani. Tako je na primer delavec pri vžigalni komori na aglomeraciji zaslužil 20 do 25 funtov tedensko, mazač, ki je bil Indijec, pa 10 do 12 funtov tedensko.

Anglija je raj za pse in mačke. Človek bi se za vedno zameril ljudem, če bi s katerokoli živaljo ravnal surovo. V trgovinah dobite vse močve konzerve za krmljenje psov in mačk, večkrat pa so le-ti deležni kosila kar s krožnika pri ostali družini. Anglija ima vse polno športnih igrišč, na katerih se izživlja staro in mlado. Tudi 60 in večletne gospe v belih krilih se pojavijo na prostoru za balinanje, kjer uživajo jesen svojega življenja.

Pretežna večina vseh restavracij posluje od 11. do 15. ure ter od 18. do 22.30 ure. Ob nedeljah je na deželi težko dobiti steklenico piva, ker je to družinski dan in so lokalci zaprti, tako da Angleži ta dan posveti svoji družini.

ŽELEZARNA ŠTORE

V primerjavi z letom 1961 so lani v Železarni Štore bili izostanki večji zaradi plačanih izrednih izostankov, bolovanj do 7 in nad 7 dni in izostankov pri opravljanju vojaških in državljskih dolžnosti. Manj pa je bilo izgubljenih delovnih ur zaradi neopravičenih izostankov in sicer za 38 odstotkov, kar je odraz večje delovne discipline in boljšega odnosa članov kolektiva.

Osnovna sredstva v štorski železarni so v celoti knjigovodsko odpisana po revalorizaciji 34,9 odstotka. Tehnična sposobnost pa je vsekakor izpod 50 odstotkov. Vrednost osnovnih sredstev skupne porabe se je po revalorizaciji povečala po nabavni vrednosti za 34,5 odstotka, a sedanji vrednosti za 30,5 odstotka.

Lani sta planirana dohodek v štorski železarni dosegla samo dva obrata — jeklarna in livarna sive litine. Tudi predračun stroškov remontov so prekoračili za 12 odstotkov. Največ jih je prekoračila jeklarna, nižji pa so bili za remonte elektro plavža.

RUDNIK IN ŽELEZARNA VAREŠ

Poročilo o higiensko-tehnični zaščiti v Železarni Vareš vsebuje podatke, da je bil vzrok nesrečam v letu 1962 največkrat osebni faktor in sicer v 75 odstotkih. Pri osebnem faktorju je bil največkrat vzrok ne dovolj varno delo, neupoštevanje varnostnih predpisov, slaba organizacija dela in podobno. 33 odstotkov vseh nesreč se je zgodilo zaradi delovnega okolja. Pri tem sta bila največkrat vzrok pomanjkljivost osebnih zaščitnih sredstev in pomanjkljivost ali neurejenost delovnega mesta.

Največ nesreč je bilo v primerjavi s številom zaposlenih na visokih pečeh in sicer se je ponesrečilo 29 odstotkov tam zaposlenih delavcev. Tudi število izgubljenih delovnih dni zaradi nesreč pri delu se povečuje iz leta v leto. Medtem ko je znašalo leta 1958 0,9, je bilo 1. 1962 že 1,6 dni na enega zaposlenega. Največje število nesreč so utrpeli delavci med 25 in 30 leti starosti in z dva do petletnim stažem, kar je razumljivo, ker so to največ kvalificirani delavci s krajšo prakso na delovnih mestih, ki so najbolj izpostavljeni nesrečam.

ŽELEZARNA ILIJAS

Finančni rezultat lanskega leta poslovanja v ilijaški železarni ni ugoden. Tako je bil skupni dohodek v primerjavi z letom 1961 manjši za okrog 1700 milijonov po plačani, oziroma 698 milijonov po fakturirani vrednosti, ali za 7 odstotkov. Na višino skupnega dohodka so negativno vplivali: priznavanje

skupnega dohodka po plačani in ne fakturirani vrednosti, nižja prodajna cena vodovodnih cevi zaradi manjšega povpraševanja in konkurence drugih proizvajalcev ter manjše izvozne premije.

Povprečni osebni dohodki delavcev so znašali 25.700 dinarjev mesečno ali 1930 dinarjev manj kot v letu 1961. Toda pri tem so bili vseeno osebni dohodki delavcev z nižjo kvalifikacijo izboljšani. Povečalo se je število delavcev z osebnimi dohodki od 20.000 do 25.000 dinarjev, kot tudi tistih od 25.000 do 35.000 dinarjev.

V lanskem letu so v ilijaški železarni izgubili 128.029 delovnih dni zaradi izostankov. Povprečno je manjkalo vsak dan 410 delavcev in uslužbencev. Od tega odpade 174 izostankov na bolnike. Posebno so se povečali neplačani dopusti in sicer za 134 odstotkov, opravičeni izostanki pa za 41 odstotkov.

ŽELEZARNA ZENICA

V zeniški železarni bodo uvedli četrto izmeno tudi v težki valjarni, blumingu, koksarni, jeklarni I in srednji progi in sicer poskusno do 31. maja letos, ko bodo po dobljenih rezultatih dokončno sklepali o tem. Po sklepu delavskega sveta bodo s skrajšanim delovnim časom obratovali vse organizacijske enote teh obratov, oziroma tudi tiste, ki delajo na eno izmeno in obratovodstva. Tako bodo delali tudi v bodoče po 8 ur dnevno s tem, da bodo po vsakih štirih dneh delavci po en dan prosti. Ostale organizacijske enote v teh obratih bodo delale 7 ur dnevno, oziroma od 7. do 14. ure.

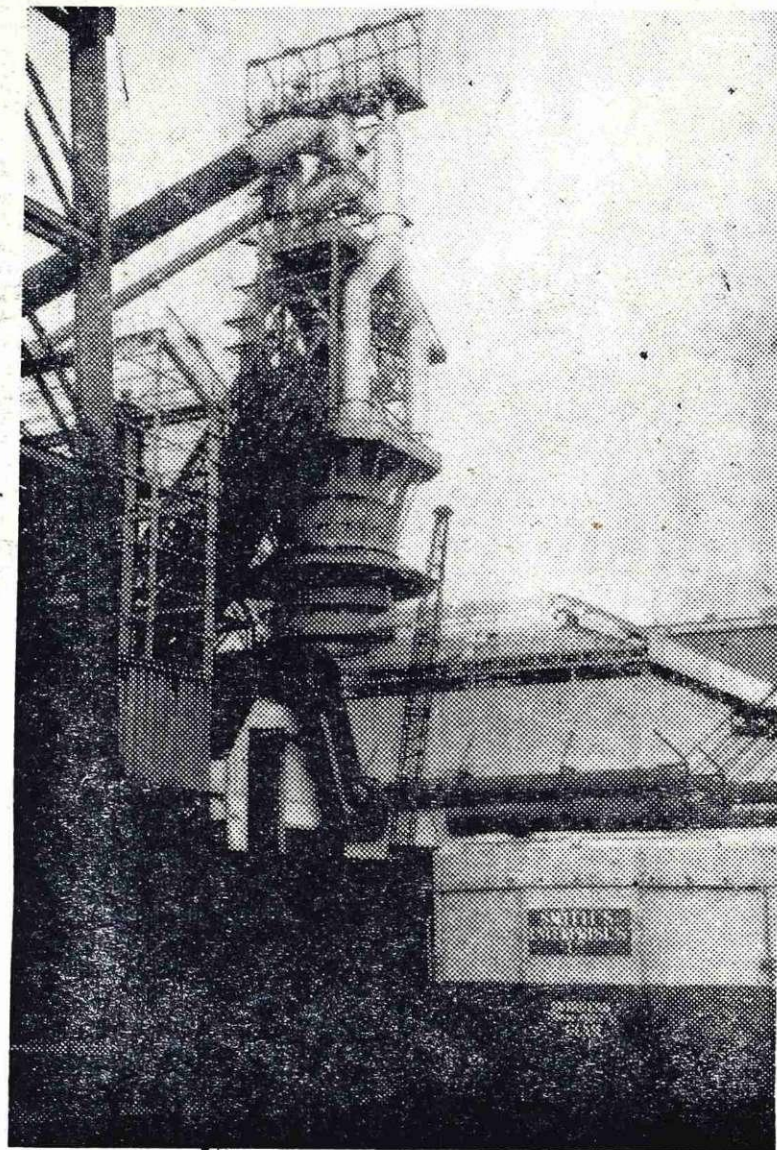
Osebni dohodek delavcev pri ekonomskih enotah, ki delajo s skrajšanim delovnim časom, še vedno obračunavajo na osnovi 203 delovnih ur mesečno, ker novi sistem dela še ni urejen z zakonskimi predpisi.

ŽELEZARNA SMEDEREVO

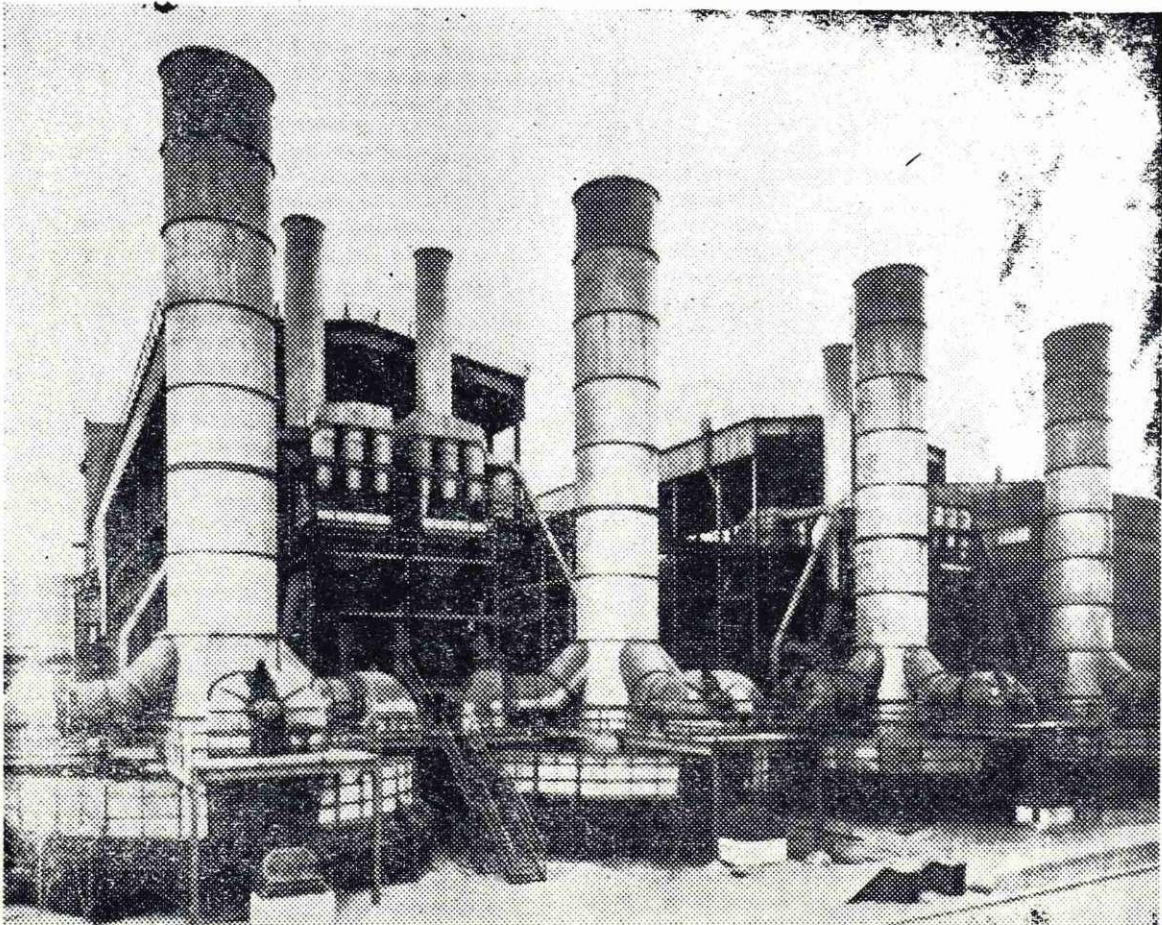
Po nekih podatkih slavi smederevska železarna letos 50-letnico svojega obstoja. Zato bodo še natančno preverili, če to drži in potem slovesno proslavili zlati jubilej.

V smederevski železarni bodo modernizirali čiščenje livarskih izdelkov. Sedaj izdelujejo oziroma preizkušajo odpraševalne naprave. Obstoječa odpraševalna naprava, ki je odstranila okrog 75 odstotkov prahu, je ogromna in nepraktična. V kolikor bodo dobili sredstva za uvoz nekaterih delov, bodo odpraševalne naprave že letos začele obratovati.

V februarju so smederevske železarje prvič po trinajstih mesecih izpolnili operativni načrt. V celoti je podjetje izpolnilo plan s 100,2 odstotka, čeprav je bila koeficijentna spet občutno pod planom.

Najmodernejša visoka peč v Evropi. Obratovati je začela 26. oktobra 1962 v RTB. Premer talilnika je 9,8 m, zmogljivost peči pa 2000 ton na 24 ur — slika 8

Krožni hladilniki za aglomerat v Appleby Frodingham — slika 7

Proizvodnja surovega jekla jugoslovanskih železarn v letu 1962

V letu 1962 so izdelale jugoslovanske železarne naslednje količine surovega SM in elektro jekla:

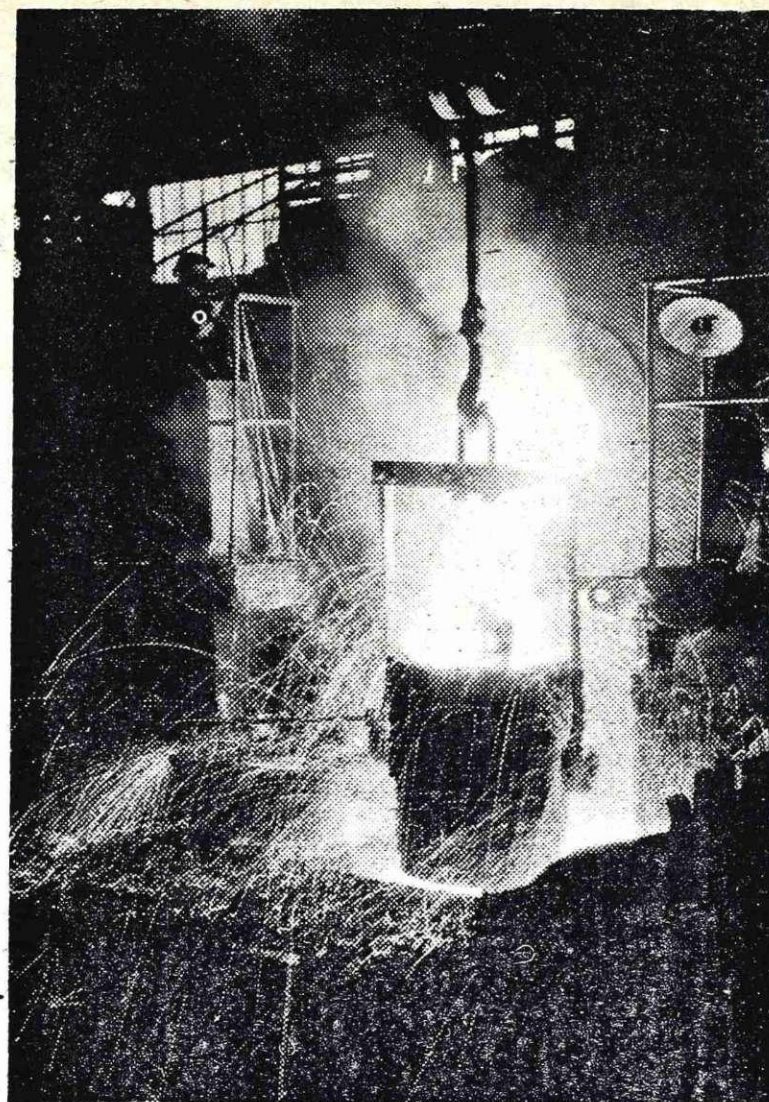
SM JEKLO

Železarna	Plan 1. 1962	Proizvodnja 1. 1962	%	Proizvodnja 1. 1961	Indeks 1962/1961
Zenica	794.500	797.191	100,34	756.243	105,41
Jesenice	330.000	331.292	100,39	313.188	105,78
Sisak	144.000	129.822	90,15	141.492	91,75
Smederevo	75.000	76.397	101,86	73.229	104,33
Nikšič	48.200	48.877	101,40	52.627	92,87
Štore	38.000	36.001	94,74	34.764	103,56
Ravne	16.100	15.563	96,66	20.771	74,93
Skupaj	1.445.800	1.435.143	99,32	1.392.314	103,07

ELEKTRO JEKLO

Zenica	16.000	20.094	125,59	16.888	118,98
Jesenice	13.500	14.452	107,05	13.543	106,71
Sisak	1.996	1.167	58,47	790	147,72
Nikšič	67.800	68.337	100,79	56.236	121,52
Smederevo	6.600	7.080	107,27	6.557	107,98
Ravne	46.980	39.515	84,11	35.179	112,33
Skupaj	152.876	150.645	98,54	129.193	116,60

Iz zgornje tabele je razvidno, da so vse jugoslovanske železarne izdelale v preteklem letu za 42.829 ton SM in 21.452 ton elektro jekla več kot v letu 1961. Skupno so izdelale SM in elektro jekla 1.585.788 ton, kar je 64.281 ton več kot v letu 1961. Proizvodnja tako SM kakor tudi elektro jekla bi lahko bila še za okoli 20.000 ton višja, če ne bi imela železarna Sisak težave pri prodaji ingotov, ker ima njena martinarna večjo zmogljivost kot so potrebe valjarn. Prav tako je imela precej manjšo proizvodnjo elektro jekla, kot je bila planirana, tudi Železarna Ravne zaradi nedokončane kapitalne izgradnje in okvare na eni izmed indukcijskih peči. Ostale železarne so svoje planirane proizvodnje SM in elektro jekla prekoračile, ali pa ga le v manjših količinah niso dosegle.

Ravenski železarji lani niso izpolnili letnega načrta iz objektivnih razlogov. Sicer pa so jugoslovanske železarne proizvedle v letu 1962 več kot v letu 1961 in več kot smo predvidevali

Približajmo izumiteljstvo tehnično razvitim državam

19. aprila je bila v Ljubljani letna skupščina Združenja izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav Slovenije. Udeležili so se je poleg delegatov devetih slovenskih društev tudi predstavniki izumiteljstva iz bratskih republik. Predsednik dr. France Zupan v poročilu navzočih ni seznanil le z doseženimi uspehi na področju izumiteljstva, marveč tudi z mnogimi problemi, ki tarejo izumiteljsko dejavnost predvsem zadnja leta. Naš razvoj izumiteljstva je v primerjavi z razvojem v tehnično razvitih državah naravnost porazen. Iz uradne statistike mednarodnega biroja za zaščito industrijske svojine v Ženevi izhaja, da so imele posamezne države v letu 1961 po več deset tisoč, pa tudi po sto tisoč patentnih prijav, medtem ko je pri nas to število na ravni predvojne, tehnično zastarele države. Suče se okrog 1900, od katerih je le okoli 900 domačih prijav in komaj 400 takih, ki bi v našem tehnično-industrijskem razvoju predstavljale kolikor toliko pomemben napredek.

Ker se je število naše tehnične inteligence v letih po osvoboditvi večkrat povečalo, bi bilo pričakovati tudi povečanje števila domačih izumov vsaj na 5 do 6000 letno. Rakova rana izumiteljstva pri nas je v tem, ker se naše gospodarske organizacije še niso dokopale do spozna-

nja, da sta sleherni izum in tehnična izboljšava važni ekonomski postavki za podjetje. Pri nas se mora izumitelj in avtor tehnične izboljšave trdo boriti, da doseže preizkus svoje tehnične zamisli in poniževalno potegovati za zakonito določeno in ustavno zagotovljeno normalno in materialno priznanje. V tehnično naprednih državah in posebno še v Sovjetske zvezi zastavljajo gospodar. organizacije izumiteljem konkretne naloge s področja tehničnega razvoja in proizvodnosti. Pri nas pa morajo izumitelji in avtorji tehničnih izboljšav sami iz lastnih pobud razmišljati o novih tehničnih problemih, proizvodnih potrebah in podobnem.

Železarna Jesenice je pred dvema letoma dosegala z razpisi ugodne rezultate. — Zadnje čase pa to pomembno iniciativo zopet opušča oziroma zmanjšuje. Nadaljnja pomanjkljivost izumiteljstva pri nas je tudi v tem, da nimamo nobenega zveznega ali republiškega oblastnega foruma, ki bi se posvetil organizaciji razvoja novih izumov in nadzoroval izvajanje zakonitih predpisov glede podpiranja, razvoja, pomoči in vsklajevanja izumov in tehničnih izboljšav. Že več kot dve leti je v veljavi zakon o izumih in tehničnih izpopolnitvah. Naši najvišji zvezni in republiški predstavniki v zvezni in republiški skupščini večkrat

poudarjajo pomembnost izumiteljske dejavnosti za razvoj in pravilno rast naših proizvodnih sil. Toda še vedno obstojajo podjetja, ki do tega zakona in pravilnikov nimajo pravega odnosa. Predsednik je v svojem poročilu grajal tudi prenizko nagrajevanje, ki je npr. v jeseniški železarni znašalo lani le 1 odstotek doseženih prihrankov. Grajal je tudi nepravilno ureditev: nagrajevanje izumiteljske dejavnosti iz plačnih fondov, ker bi moralo le-to bremeniti materialne izdatke podjetij. Izčrpno in strokovno ute-

meljeno poročilo predsednika dr. Zupana so dopolnili še delegati DIATI Slovenije in predstavniki izumiteljstva iz ostalih republik. Delegat jeseniškega društva se je opredelil na propagando in način poročanja o izumiteljstvu. Dejal je, da se mnogo piše o izumiteljih v zvezi z nagrado, ki so jo prejeli za predlog ali izum, premalo pa o prihrankih, ki jih bo izum prinesel podjetju in s tem družbi. Če bi avtorje izumov v tej luči približali članom kolektiva, ti med njimi ne bi bili »nebodigatreba«, marveč osebnost, ki doprinaša

družbi in s tem podjetju ter tudi njim samim.

Referat, koreferati in razprava na skupščini so pokazali mnogo smernic za izboljšanje izumiteljstva pri nas. Posebna komisija bo izdelala predloge sklepov, ki jih bodo po naknadni potrditvi razposlali vsem društvom, pa tudi vsem podjetjem in merodajnim forumom z željo, da bi naše izumiteljstvo čimprej približali izumiteljstvu v tehnično razvitih državah. Skupščine se je udeležila tudi šestčlanska delegacija jeseniškega društva.

P. U.

Smrtna nesreča pri gradnji na Belškem polju

Pri montaži striper hale za nove valjarne na Belškem polju se je v četrtek 18. aprila ob 15. uri smrtno ponesrečil Anton Kovač, član kolektiva »Metalne« iz Maribora, ki opravlja montažna dela.

Pri vijačenju jeklene strešne konstrukcije za striger halo je pokojni Anton Kovač iz doslej nepojasnjenega vzroka odpel varnostni pas in takoj za tem omahnil z višine 23 metrov in pol. Umrl je že med prevozom na rešilno postajo na Javornik zaradi hudih poškodb, zadobljenih pri padcu.

Pokojni sodelavec »Metalne« iz Maribora je bil član tega kolektiva od junija 1962 dalje. Specializiran je bil za monterja in specialno izbran za višinska dela. Bil je med najboljšimi monterji na gradbišču na Belškem polju in ni nikdar kazal znakov vrtočev ali trenutne slabosti. Po izjavi njegovega delovodje tudi ni nikdar pil in ne kadil. Vsem je še danes velika uganka, zakaj je pokojni Anton Kovač odpel varnostni pas in tako padel. Komaj 27-letni monter je zapustil ženo in enega otroka, s katerim je začasno prebival na Javorni-

ku, ker je tudi njegova žena zaposlena pri »Metalni« in sicer kot čistilka tega naselja na Javorniku.

ZAHVALA

Podpisani Edi Volčini se iskreno zahvaljujem Izvršnemu odboru sindikalne organizacije Železarne Jesenice za denarno pomoč v času moje bolezni, ki mi je bila zelo dobrodošla.

Edi Volčini

Kako smo praznovali 1. maj - p

Prvomajske proslave pred II. svetovno vojno

Praznovanje 1. maja v predaprilski Jugoslaviji lahko razdelimo v tri različna obdobja, kot je različen politični razvoj v stari Jugoslaviji.

Prvo značilno obdobje je bilo poveljno obdobje od leta 1918 do leta 1920. Leta 1919 je bila ustanovljena KPJ, ki je delovala legalno in razgibala ljudske množice v vsej državi, posebno še v delavskih centrih. Poveljni val navdušenja za napredno komunistično gibanje je zajel tudi Jesenice in dal svoj pečat ob praznovanju 1. maja leta 1919, ki je bilo pred jeseniškim kolodvorom.

Štiriletna vojna za tuje interese, prekomerno delo in šikaniranje v tovarni je delavstvo pognalo v obup, da je na 1. maja 1919 spontano stopilo na branik in zahtevalo pod vodstvom partije izboljšanje razmer v tovarni in izboljšanje prehrane. Takrat jugoslovanska buržoazija ni bila sposobna preprečiti, in se zoperstaviti ljudski volji, ki jo je vodila KP. 1. maja 1919 je bila ena največjih manifestacij jeseniškega delavstva v vsem poveljnem obdobju.

Drugo obdobje je bilo od Obznane leta 1920, ko je bila razpuščena KPJ, sprejet zakon o zaščiti države, z njim pa postavljena KPJ izven zakona, pa do leta 1929, ko je bila proglašena vojaška diktatura z generalom Petrom Zivkovičem na čelu.

To obdobje od 1920 do 1929 je bilo značilno v tem, da je delavstvo praznovalo svoj delavski praznik v senci bajonetov stare jugoslovanske žandarmerije. Iz leta v leto je rasel teror, ki je dosegel višek z omenjeno diktaturo. V tem obdobju je bila največja in najveličastnejša proslava 1. maja leta 1926. Delavstvo se je sicer vsako leto že nekaj dni pred praznikom pripravljalo na proslavo 1. maja, vendar je bilo praznovanje leta 1926 eno največjih in najveličastnejših v tem obdobju.

Ob koncu dneva 30. aprila leta 1926 je delavstvo v tovarni na Jesenicah in Javorniku okrasilo stroje in delovna mesta z zelenjem in rdečimi zastavicami, da je notranost obratov dobila svečano in praznično podobo. Na predvečer je bila v delavskem domu pri Jelenu svečana akademija, ki jo je priredila DPD Svoboda Jesenice kot uvod v praznovanje.

V mraku so na vrhovih gora zagoreli kresovi, ki so bili vidni po vsej jeseniški kotlini, od Kranjske gore do Radovljice.

Pozno v noč so jeseniški svobodaši krasili delavski dom in ga odeli v praznično obleko zelenja in rdečih zastav ter prvomajskih parol. Ponoči so člani KP raztrosili letake z zahtevo po večji in enaki svobodi za vse državljane.

Javorniški pevski zbor Svobode in kovinarska godba na pihala z Jesenic sta že v zgodnjih urah prebudila jeseniške prebivalce, ki so se z vseh strani vključevali v povorko in z vzkliki zahtevali odpravo zakona o zaščiti države, po katerem je bila prepovedana Komunistična partija. Zahtevali so svobodo tiska, govora in svobodnega združevanja ter zaščite delavcev pred prekomernim izkoriščanjem posameznih buržoaznih elementov.

Okrepljena žandarmerija je imela že navsezgodaj polne roke dela s pobiranjem letakov (v kolikor jih je še dobila) in odstranjevanjem rdečih zastav, ki so jih člani KP ponoči razobesili po vrhovih smrek na levem in desnem pobočju Jesenic. S ponosom so gledali manifestantje pr-

vomajske povorke in njihove žene z domačih dvorišč na rdeče zastave, ki so ponosno plapolale v rahlem spomladanskem vetru. Rdeča zastava s srpom in kladivom je bila simbol vseh zatiranih in ponižanih. Pogled nanjo jim je vlivljal pogum in vero v samega sebe. Glasne prvomajske parole so odmevale po jeseniški kotlini in se odbijale od vrhov Karavank in Mežaklje.

Pa zaključeni manifestaciji se je vsa ogromna množica strnila okrog delavskega doma in v prazničnem prvomajskem razpoloženju čakala na začetek zborovanja. Mladinci in mladinke so prodajali delavske časopise in brošure, natisnjene namenoma za 1. maj.

Tretje važno in značilno obdobje je od leta 1929 do druge svetovne vojne. Ko je leta 1929 proglašena 6-januarska vojaška diktatura, je proletariat izgubil vse. Prepovedana so bila vsa zborovanja, sestanki, posebej še prvomajske proslave. To obdobje je bilo eno najtežjih obdobij vseh časov v predaprilski Jugoslaviji. Mnogo članov KP je bilo aretiranih in poslanih v koncentracijska taborišča, v Glavnjačo ali druge zapore. Od leta 1929 naprej so bile vse prvomajske proslave in zborovanja prenešana v naravo. Največkrat smo bili na Poljanah ali v Završnici. Ta prvomajska praznovanja so bila sicer skromnejša, v političnem pogledu pa na mnogo višji ravni. Zaradi vedno bolj masovne udeležbe nas je tudi v naravi kmalu iztaknila žandar-

merija in onemogočal boden razgovor. Kljub pa je jeseniški praznik pod vodstvom partije leto dostojno praznovali edini praznik - 1. maj.

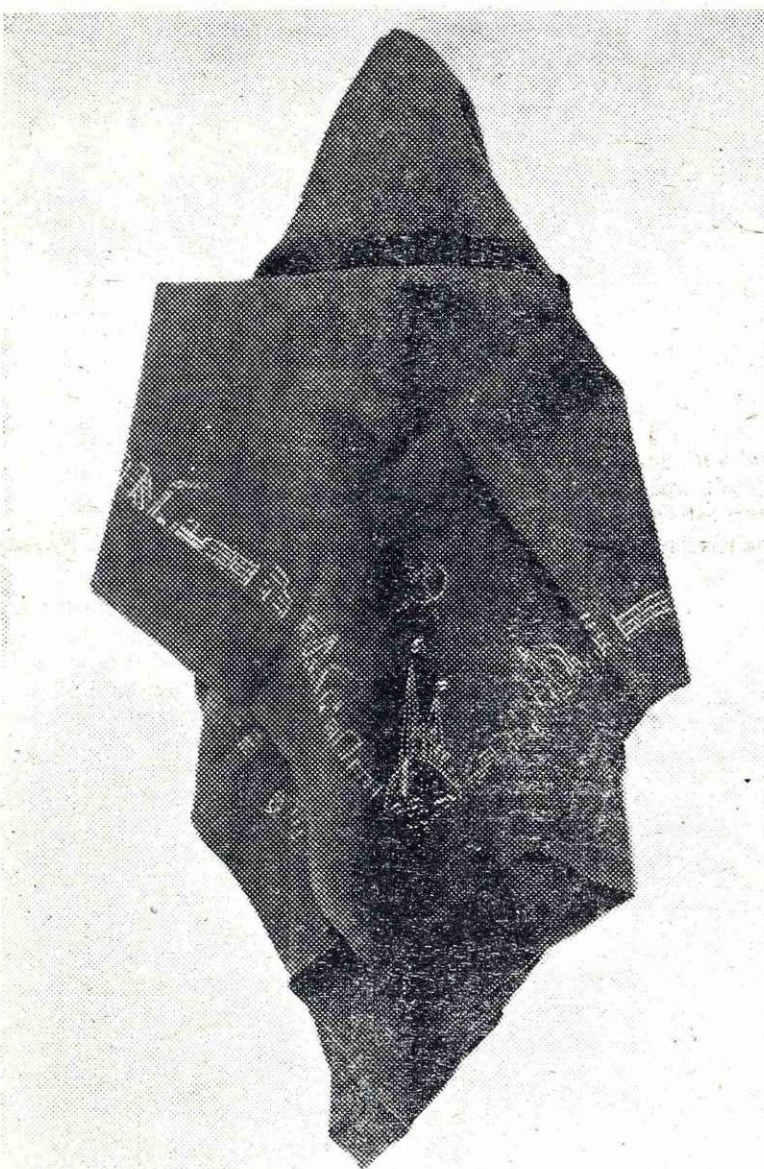
22 let se je jeseniški nar boril za priznanje ga praznika 1. maja, prizna tudi vodstvo. Vzoredno z ostalimi nima in državljani. Sele leta 1930 je bil dogovor poton, ko pogodbe med aktrati in med predstavniki ne organizacije SM zastopniki delavstva, prizna 1. maj kot Prvomajske proslave bile še naprej prepovedane od strani takratne bevladavine.

FRANC S

Prvono ostale

Na kratek ra drugo svetovno šega sodela da Jal zaposlen vs kot v Gorjah pri Ble

O predvojnem prazni 1. maja pravi gov. V da je bilo kljub vse sprotovanju takratni sti vedno organiziran da bodo vsem ostala pozabnem in prijetne minu. »Včasih smo re je 1. maj delavska noč, skratka naš i praznik in zato je ra vo, da so se na prazn

Rdeča ruta, ki jo je prinesla v naš muzej Štefanija Lehman iz Podmežaklje kot spomin na VI. kongres Komiterne v Rusiji.

1. maja 1936 so delavci z Jesenic in Javornika pripravljali proslavo na Poljanah. Nekdo je razobesil veliko rdečo zastavo na hribu nad planjavo. Ko so delavke, delavci in mladina prikorakali z godbo na Poljane, pa so zastavo žandarji že sneli.

Štefanija Lehman se je znašla in pokazala svojo rdečo ruto. Nekdo od delavcev je odrezal drog, privezal nanj ruto in ga zasadil v tla. Zastava je spet zavihrala.

Ko so nekateri plegli in drugi igrali odbojko, sta se žandarja pognala iz gozda in snela ruto z droga. Lehmanova je to prva opazila in planila. Priskočili so tudi ostali.

Žandarja sta se znašla v zagati. Snela sta puški in jih namerila proti delavcem ter se pričela zadensko umikati proti gozdu.

Lehmanova je prigovarjala žandarjem, da ruto vrneta. Eden od žandarjev jo je drugemu potegnil iz žepa ter jo vrgel Lehmanovi.

Delavci so se potem mirno razšli in praznovali do večera. Čez deset dni se je moralo sedem delavcev zagovarjati zaradi razobešene rute pred sodiščem.

Program prvomajskega praznovanja

Poseben akcijski odbor, ki je bil formiran pri Občinskem sindikalnem svetu Jesenice, je pripravil pester program prvomajskega praznovanja na Jesenicah in v okolici.

30. aprila bo železarska godba jeseniške Svobode priredila od 13.30 do 14.30 ure promenadni koncert pred železarno. V istem času bo godba na pihala DPD Svoboda Javornik organizirala promenadni koncert pred valjarnami na Javorniku. Ob 19. uri zvečer bo pred gledališčem »Tone Čufar« na Jesenicah promenadni koncert godbe na pihala, nato pa ob 20. uri v gledališču »Tone Čufar« na Jesenicah SLAVNOSTNA AKADEMIJA, ki jo prirejajo združeni pevski zbori osnovne šole »Prežinova Vora« in »Tone Čufar«, simfonični orkester glasbene šole ter recitatorji gimnazije.

1. maja bodo godbe na pihala izvedle budnice v vseh krajih jeseniške komune. Ob 10. uri dopoldan bo na Javorniku slovesno izročen promet novi most čez Savo. Popoldne bo tradicionalni obisk Poljan. Tam bo od 15. do 16. ure izvajal svoj program Aero klub Jesenice. Na programu je tudi zabava s plesom. Praznovanja 1. maja je predvideno tudi na Korenskem sedlu, kjer je prav tako poleg nastopa folklorne skupine predvidena zabava s plesom.

2. maja bo na igrišču pod Mežakljo nogometni turnir, na katerem bodo sodelovala nogometna moštva iz Škofje Loke, Tolmina, »Prešeren« iz Lesc ter Jesenic.

Vsa gostinska podjetja na Jesenicah pripravljajo na predvečer 1. maja zabave s plesom, kjer bo vstop prost. V kolikor bo 1. maja slabo vreme, bodo gostinska podjetja prav tako organizirala zabave s plesom. Poleg teh osrednjih prireditev bodo interne proslave tudi v vseh delovnih organizacijah, šolah in ustanovah.

Ze pred leti so v tehniškem muzeju odprli poseben predmeti ter slikovno in pisano gradivo iz predvojn ljenimi predmeti je tudi velik lepak, ki so ga iz praznovanju 1. maja

1. maj - praznik vseh delovnih ljudi

ojno

in onemogočala svoj razgovor. Kljub vsemu jeseniški proletariati sodelstvom partije vsako leto praznoval svoj praznik - 1. maj.

Se je jeseniški kovičaril za priznanje svojega znanja 1. maja, da ga tudi vodstvo KID. Ino z oslami cerkvenimi državimi prazniki. la 1930 je bil sklenjen poton kolektivne med akcijo KID predstavniki strokovnih organizacij SMRJ kot delavstva, da se 1. maj kot praznik. jske proslave pa so naprej prepovedane in takratne beograjske ne.

FRANC SKRLJ Prvomajska povorka leta 1919 na Jesenicah

Prvomajske proslave mi bodo ostale v prijetnem spominu

Na kratek razgovor o praznovanju 1. maja pred drugo svetovno vojno smo povabili tudi našega bivšega sodelavca Jaka Vodnjova, ki je bil v naši železarni zaposlen več kot 40 let, zdaj pa je upokojen in stanuje v Gorjah pri Bledu.

Prvomajsko praznovanje pravi gov. Vodnjov, bilo kljub vsemu natančno organizirano tako, da o vsem ostala v nem in prijetnem spominu. Včasih smo rekli, da maj delavska velika praznik naš največji in zato je razumljivo, da se na praznovanja pripravile strokovne organizacije, Svobode itd. Včasih je zadostovalo, da si svoje delo sodelavcu le z besedo omenil neko akcijo ali prvomajsko proslavo in že so o tem vedeli tudi ostali sodelavci v martinarni pa tudi v drugih obratih železarne. Bilo je okrog leta 1919 do 1920. — Zaposlen sem bil na Biejski Dobravi in zvedel, da

na Jesenicah pripravljajo prvomajski izlet skozi Vintgar na Bled v Zako. Za to akcijo jeseniških delavcev je vladalo veliko zanimanje in akcija je tudi lepo uspela, čeprav so nekateri stali ob strani. Namen te in podobnih akcij je bil, da pokažemo, da smo delavci organizirani in močni.

Pred drugo svetovno vojno in posebno še ob prvomajskih proslavah je bilo v največji nevarnosti vse, kar je bilo rdeče. Žandarji in policaji so tudi če treba s silo odvezemal ljudem rdeče rute, kravate ter drug rdeče simbole. Ob neki priliki, ne spominjam se točno, kdaj je to bilo, je Angela Vajs obesila skozi okno rdeč plet. Toda jeseniškim žandarjem se je zdel sumljiv in Angela ga je morala odstraniti, čeprav jim je rekla, da v tem ne vidi nobenega hudega prekrška.

V letu 1924 sem služil vojaški rok v Sarajevu in nikoli se še spominjam, je imela takratna vojska pripravljeno skupno proslavo s civilisti. Kako je potekala sama proslava ne vem, ker sem bil takrat v kasarni. — Bolj se spominjam prvomajskih proslav, ki smo jih organizirali v Gorjah pri Bledu. Vsako leto smo odhajali v Vintgar in seveda tudi na Poljane. Tam je bila včasih velika smreka in seveda naš stalno zbirališče. Zbirali smo se tudi na mestih, ki niso bila ob cesti, da nas žandarji niso takoj opazili. Lepe in sončne prvomajske dni smo porabili za razgovore, včasih smo tudi zapeli, skratka bilo je zares lepo.

Nikoli ne bom pozabil jeseniške Svobode in tovarišev, s katerimi sem sodeloval v delavskem domu pri Jelenu pod odrom. Vsako leto in še posebej ob 1. maju se spominam Gregorčiča, bratov Stražišar, proletarskega pisatelja Toneta Čufarja in drugih, s katerimi smo velikim navdušenjem so se pripravljali na razne akcije in seveda tudi na prvomajsko proslavo.

Ker je bil 1. maj vedno naš največji praznik, so se na proslavo pripravljale tudi strokovne organizacije in še posebej SMRJ. Tako smo s skupnim sodelovanjem strokovnih organizacij ter Svobod bili vedno pripravljani, da 1. maj — mednarodni praznik dela in solidarnosti, praznujemo kar najbolj dostojno. To smo tudi storili, čeprav za to nismo imeli uradnega dovoljenja in čeprav so nam bili žandarji vedno na sledi.

Partija - idejni pobudnik in organizator

Našega dolgoletnega sodelavca Martina Šetince, ki je že leto dni upokojen, smo naprosili, da za bralce našega lista pove nekaj svojih spominov na praznovanje 1. maja med obema vojnama.

Ker je bil tov. Šetinc zaposlen v martinarni in je delal na tri izmene, ni mogel vedno sodelovati pri proslavah, ki jih je organizirala takratna Komunistična partija preko strokovnih in drugih organizacij. Toda vseeno tov. Šetinc ve povedati, da so bile prvomajske proslave na železarskih Jesenicah vedno lepo in dostojno organizirane, čeprav ne vedno v enaki obliki. Sploh je bilo pred drugo svetovno vojno veliko akcij in proslav, ki so bile organizirane na pobudo Komunistične partije. Ob takih akcijah je partija spoznavala ljudi ter jih usposabljala za izvršitev določenih nalog na bolj odgovornih mestih v boju proti kapitalističnemu izkoriščevalskemu razredu.

Tov. Šetincu je ostala v spominu prvomajska proslava iz leta 1926. Kakor prejšnja leta so se tudi takrat delavci že dalj časa pripravljali na svoj veliki praznik, da ga počastijo kar najbolj slovesno. Na Javorniku je že štiri leta obstojal pevski zbor, ki ga je vodil poštvalni pekovodja Cena Ambrožič. Pevci so imeli pripravljenih več revolucionarnih pesmi, odločili pa so se tudi, da gredo kolektivno na Jesenice v delavski dom pri Jelenu. Pevci so res odkorakali tistega prvomajskega jutra izpred gostilne Žvab na Javorniku, kjer so imeli pevsko sobo, v smeri proti Jesenicam. Toda preden so prišli na cilj, jih je pred glavnim vhodom železarne pričakal kordon žandarjev z

nasajenimi bajoneti. Revolucionarni pevci z Javornika se niso dosti menili za grožnje žandarjev, čeprav bi lahko prišlo tudi do prelivanja krvi. Verjetno tudi žandarjem ni bilo vseeno, ko so držali puške v rokah pred neoboroženimi delavci. Seveda so žandarji svojo nalogo opravili, tako da je napovedano zborovanje v delavskem domu odpadlo. Toda pevci in drugi delavci niso hoteli domov in so še vedno postajali okrog delavskega doma. Tov. Martin Šetinc se tudi spominja, da po letu 1962 v delavskem domu pri Jelenu ni bilo več prvomajskih zborovanj. Tudi dan so imeli v popoldanskih urah samo koncert godbe na pihala in pevskega zbora. Po letu 1926 pa je partija poiskala druge oblike prvomajskih proslav. Te proslave so bile prav tako zanimive za napredne delavce našega železarskega mesta, organizirane pa so bile v glavnem v naravi, to je na Poljanah, pri Završnici itd. Čeprav ni bilo velikih množičnih zborovanj, so bile vseeno revolucionarne in povezane z mnogimi dogodki, ki bodo ostale naprednim delavcem iz predvojnih let v nepozabnem spominu. Naši delavci, ki so preživeli te čase, ne bodo nikoli pozabili tudi še tako majhnih dogodkov, vedno pa jim bodo ostali v spominu ukrepi takratnih režimov ter policije in žandarmerije, saj je znano, da so na vsakem koraku s silo odstranjevali vse, kar je bilo rdeče pobarvano. Toda prav ti ukrepi so naše delavce šele vzpodbujali k nadaljnjim novim akcijam, da so s še večjo vnemo sledili vsaki direktivi partije, ki so jo prejeli od SMRJ, Svobode ali druge organizacije.

V oddelku tehnične kontrole deset novih kemijskih tehnikov

Kemični laboratorij Železarne Jesenice je pridobil deset novih srednjih strokovnih delavcev. S tem se je število kemijskih tehnikov podvojilo.

Pred letom in pol se je večje število analitikov, ki so že pred leti zaključili laborantško šolo, prijavilo za polaganje diferencialnih izpitov za kemijske tehnike. Izpite je organizirala Kemična tehnična šola Ruše.

Da bi bili ti izpiti uspešni, je vodstvo ŽIC ob podpori kadrovskega sektorja ter obratovodstva kemičnega oddelka OTK organiziralo večmesečni seminar, ki je obsegal sedem strokovnih predmetov. Trud in vložena sredstva niso bila zaman, saj je 19. aprila z uspehom diplomiral deset kandidatov. Vsi, ki smo izpite uspešno zaključili, se zahvaljujemo oddelku za kadre, ker je finančno

omogočil izvedbo seminarja in polaganje izpitov; vodstvu, ŽIC za organizacijo seminarja ter predavateljem za strokovno pomoč oziroma predavanja.

Prav gotovo bo večje število dobro izučenega strokovnega kadra vplivalo pozitivno na kvaliteto dela kemičnega laboratorija in s tem na kvaliteto celotne železarne.

J. Z.

odprli poseben oddelk, v katerem so razstavljeni iz predvojnih in medvojnih časov. Med razstavljenimi so ga izdali pred drugo svetovno vojno ob

Inž. Alojz Prešern:

Siemens Martinova ali električna peč?

V zadnjih letih opažamo izreden porast splošne porabe jekla na prebivalca: hiter razvoj motorizacije, povečana uporaba gospodinjstskih pripomočkov, novi izdelki zahtevajo nove stroje, novo orodje, nove naprave.

Čeprav je načelna pripomba jeklarskih strokovnjakov, da je treba povečane potrebe po jeklu kriti z boljšim in učinkovitejšim delom obstoječih proizvodnih agregatov, je jeklarski komite pri evropski gospodarski komisiji sprejel načelne smernice za gradnjo novih jeklarn, in sicer:

1. Bessemerjevih in Thomasovih hrušk naj se gradi več.
2. Nagibnih SM peči ne bi več gradili, fiksne SM peči z mrzlim grodljem niso ekonomsko utemeljene, SM peči z večjim deležem tekočega grodlja pa lahko pri velikem dodatku kisika še ekonomsko obratujejo.

3. Po japonskih trditvah je ekonomična 450-tonska SM peč, po ruskih trditvah 700-tonska, v primerjavi s kisikovim LD konvertorjem.

4. Bodočnost je izključno na gradnji konvertorjev za kisikove LD in LDAC postopke in na obločni električni peči. Kateri od obeh, sicer zelo različnih procesov,

se bo v bodoče hitreje razvijal in do kakšnega obsega, je odvisno od kvalitete in cene surovin in od tržišča. V Nemčiji bodo npr. do 1.1965 proti 1961 zmanjšali delež SM jekla za 7%, delež elektro jekla pa povečali za 8 odstotkov; v Italiji bodo v istem obdobju povečali proizvodnjo SM jekla za 10%, proizvodnjo elektro jekla za okrog 15%; v Jugoslaviji predvidevamo do leta 1965 povečanje proizvodnje SM jekla za 11,2%, elektro jekla za 174%, do leta 1972 pa bo obseg proizvodnje SM jekla povečan za 22%, elektro jekla pa za 500%. Povečanje proizvodnje jekla v Ameriki in v Angliji temelji v glavnem na čistem kisikovem procesu in na velikih električnih pečeh. Vsekakor vplivajo na bodoče količinsko razmerje proizvodnje jekla specifični surovinski in ekonomski pogoji v posameznih deželah.

Posamezne železarne v Jugoslaviji so deloma že izdelale, deloma še obravnavajo

predloge rekonstrukcij in novogradenj za določeni obseg proizvodnje, kot jo tržišče predvideva v prihodnjih letih. Prav v tej fazi postaja vprašanje odločitve za pravilni proizvodni agregat odločujoče, predvsem če pomislimo, da doživljamo v zadnjih letih pravo revolucijo v proizvodnih procesih izdelave jekla.

Naša današnja proizvodnja obsega blizu 91% SM jekla in 9% elektro jekla. SM peči v naših jeklarnah, zmogljivosti 30 do 180 ton, povečani niso najnovejših tipov, dovoljujejo le delno forsirano obratovanje s povečano toplotno obremenitvijo, niso grajene za intenzivno kurjavo s kisikom ter direktno do datek kisika med rafinacijo; storitev naših sedanjih proizvodnih agregatov le delno zadovoljuje. Realizacija perspektivnega plana proizvodnje jekla ne sme temeljiti na sedanjih proizvodnih pokazateljih; ekonomika zahteva, da se predvsem pri novogradnjah brezpogojno odločimo za tiste proizvodne agregate, ki lahko nudijo ekonomsko storitev, najnižje proizvodne stroške, največjo elastičnost realizacije kvalitetnega asortimenta, ki najbolj odgovar-

jajo normalni surovinski in energetski bilanci našega gospodarstva.

Pri rekonstrukcijah obstoječih agregatov in to so v današnjih prilikah predvsem SM peči starosti do 10 let, je treba predvsem pravilno oceniti obseg potrebnih investicijskih sredstev, analizirati surovinsko osnovo, kar nam bo šele potrdilo, ali je rekonstrukcija SM peči za obsego ekonomske produktivnosti pravilno izbrana, ali pa lahko morda za ista investicijska sredstva gradimo nov agregat z večjo produktivnostjo in cenejšo proizvodnjo. Osnovne zahteve za ekonomski obstoj proizvodnega procesa so:

1. Čim večja storitev peči pri čim manj vloženi investicijskih sredstvih.

2. Proizvodni agregat mora odgovarjati za forsirano obratovanje.

3. V obzir je treba vzeti količinsko razmerje in cene osnovnih surovin; ekonomsko prednost ima tisti proces, ki potrebuje več cenejših surovin – poudarja se celo možnost uporabe nepripravljenega vložka starega železa pred uporabo pripravljenega vložka.

4. Ekonomika procesa temelji na materialni bilanci, ki dovoljuje za določen proces izdelavo kvalitetnega jekla.

Za SM proces so navedene zahteve v nujni povezavi s povečano toplotno obremenitvijo do 600.000 kcal/m²/h, kar lahko dosežemo le z visokokaloričnim plinskim oziroma tekočim gorivom, z zelo učinkovitimi gorilci, z dodatkom kisika do 25 Nm³/t za intenziviranje plamena in do 15 Nm³/t za direkten dodatek v talino; velika količina kisika predstavlja preveliko toplotno obremenitev za standardno konstrukcijo peči, zato je treba povečati oddaljenost glavnega oboka od gladine kopeli in prostornino komore. Ista vzdržnost ognjevdružne obloge peči bo le pri uporabi izredno kvalitetnih opek.

Pravilni učinek velikega dodatka kisika zahteva izredno hitro zakladanje vložka starega železa in morda mrzlega grodlja; čas zakladanja ne sme biti odvisen od velikosti peči in naj ne presega 60 minut, storitve zakladanja morajo biti do 70 t/h.

Za moderno električno peč je najvplivnejši faktor storitve zadostna moč transformatorja, pravilna obremenitev kopeli peči, od katere so delno odvisni stroški porabe ognjevdružne opeke za stene in obok, forsiranje taljenja z dodatno toplotno energijo s pomožnimi gorilci v iznosu okrog 15% od skupno porabne toplote ter forsiranje oksidacijske periode s kisikom v količini 3-30 Nm³/t, odvisno od kvalitete izdelanega jekla.

Čas zakladanja, ki predstavlja pri SM procesu enega najvplivnejših faktorjev za produktivnost, saj je pri počasnem zakladanju in forsiranem obratovanju povečana storitev le za 3%, pri hitrem zakladanju pa za 35%, ne predstavlja pri električni peči problema, ker celoten vložek zakladamo s košarami od vrha.

Uspešna rešitev vseh prej navedenih zahtev pri npr. 80-tonski SM peči nudi 35 do 40% večjo storitev, če znaša delež tekočega grodlja v vložku nad 50%. Konkretna storitev take peči bi bila okrog 9,5 t/h forsiranega obratovanja, s forsiranim obratovanjem pa okrog 13,5 t/h. Električna peč s premerom 5,4 m, kar odgovarja teži vložka okrog 60 ton in transformatorjem 18.000 KVA, ima storitev 12,5 t/h, pri forsiranem obratovanju pa do 15 t/h, če je delež grodlja v vložku do 10% in če izdeluje peč isto kvaliteto kot SM peč.

Poleg omenjenih prednosti električne peči pred SM pečjo v zvezi z obratovalnimi pogoji je treba omeniti še druge pozitivne faktorje. Finančna vrednost kovinskega vložka je za električno peč precej nižja, za kar je glavni vzrok minimalna količina grodlja v vložku električne peči. Materialna bilanca kaže, da je dejanski izplen blokov, proizvedenih v električni peči proti skupnemu vložku za 1,7% višji kot pri SM procesu. Iz toplotne bilance je razvidno, da se pri SM procesu porabi koristno samo 23% toplote, medtem ko je pri procesu v električni peči izkoristek toplote 57%. Tudi pri porabi ognjevdružne opeke je električna peč znatno bolj ekonomična.

Končno je treba omeniti še kvaliteto in investicijske stroške. S kvalitetnega stališča je električna peč vsekakor bolj primeren agregat kot SM peč, ker lahko v električni peči proizvajamo vse vrste legiranih in specialnih kvalitet, kar je v SM peči možno le v omejenem obsegu in pod izredno ugodnimi obratovalnimi pogoji.

Analiza investicijskih stroškov, potrebnih za gradnjo jeklarne določene zmogljivosti, prikazuje, da je treba za SM peči približno 20% več prostora kot za električne peči in da so celotni investicijski stroški za gradnjo elektro jeklarne za več kot 40% nižji kot za gradnjo SM jeklarne. Ta primerjava odgovarja po ameriških in italijanskih študijah za jeklarne z letno zmogljivostjo 150.000 ton jekla s proizvodnimi agregati zmogljivosti po 50 ton.

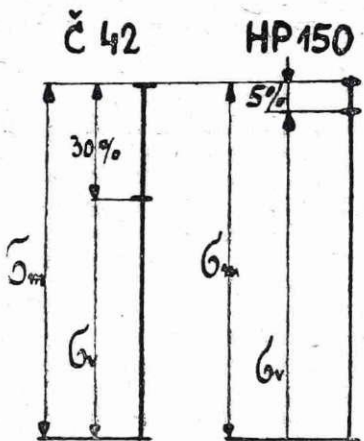
Iz podane analize SM in elektro procesa je razvidno, da je električna peč bolj (Nadaljevanje na 15. str.)

Nekaj o jeklih za podmornice za globinsko potapljanje

Precej je bilo že v dnevnem časopisju napisanega o podmornici za globoko potapljanje »Thresher«, ki se je potopila pri nedavnem spuščanju v globino. Ljudje razpravljajo o raznih vzrokih, nas metalurge pa bo gotovo zanimalo, iz kakšnega jekla gradijo takšne podmornice.

V Ameriki je proizvajalec takih jekel tovarna Republic Steel. To so krom-nikljeva jekla, ki so taljena v vakuumu, kot dezoksidant pa je ogljik iz elektrode. — Dezoksidacijski produkt C + 1/2 O₂ → CO je plin, ki izhaja na površino in nosi s seboj vse nečistoče. Tako dobijo zelo čisto jeklo z zelo majhni-

mi količinami nekovinskih vključkov.

PRIMERJAVA JEKEL Č 42 IN HP 150

Jeklo za podmornice za globoko potapljanje ima oznako HP 150 in je sestavljeno iz: 0,25% C, 3,10% Ni, 1,50% Cr, 0,090% Mo. Ker so Cr-Ni jekla mahnjena k popuščenju krhkosti, dodajamo Mo, ki to paralizira.

Težke plošče, iz katerih je sestavljena podmornica, tudi termično obdelajo. Najprej jih segrejejo na 900°C, nato kalijo in potem popuščajo. Če je bilo jeklo popuščano pri 560°C, potem je

$\sigma_m = 116 \text{ kp/mm}^2$;
 $\sigma_{0.2} = 109 \text{ kp/mm}^2$;

raztezek $\delta = 18$ in skrček $\psi = 65$, če pa je bilo popuščano jeklo pri 620°C Celzija pa je $\sigma_m = 99 \text{ kp/mm}^2$;

$\sigma_{0.2} = 88 \text{ kp/mm}^2$; $\delta = 20$, $\psi = 70$.

Razlika med običajnimi jekli in jekli HP 150 je v tem, da je pri jeklih HP 150 meja razteznosti σ_v blizu trdnosti σ_m in se tako ta jekla porušijo brez znakov zunanje opozorila.

Primerjava jekla Č 42 in HP 150 pokaže, da je razlika med običajnimi jekli in jekli HP 150 komaj 5%, pri jeklih Č 42 pa 30%. Tako imajo lahko jekla HP 150 zelo visoko dopustno napetost, dočim je pri jeklih Č 42 bistveno večji varnostni faktor.

Kaljenje in napuščanje jekla HP 150

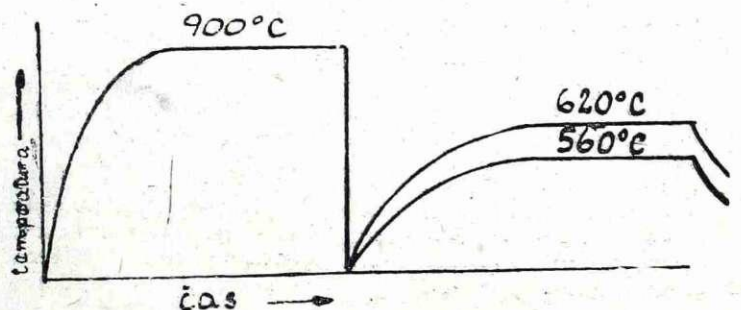

DIAGRAM KALJENJA IN POPUŠČANJA ZA JEKLO HP 150

Črna metalurgija v Franciji

Proizvodnja jekla in valjanih izdelkov se je v letu 1962 zmanjšala

V Franciji, eni izmed najbolj razvitih evropskih dežel, lahko zasledimo po prvi svetovni vojni močan porast železarske in jeklarske industrije, ki je trajal vse do leta 1930, do največje gospodarske krize našega stoletja. V tem času je Francija imela pomembno mesto v proizvodnji železa in jekla, zahvaljujoč izredno bogatim nahajališčem železne rude. Zavzemala je tretje mesto v svetovni proizvodnji železa in jekla; v proizvodnji železa je prehitela Nemčijo, v proizvodnji jekla pa Anglijo.

V naslednjem desetletju je proizvodnja železa in jekla v Franciji padala, medtem ko sta se krepili železarski industriji Nemčije in SZ. Ob začetku druge svetovne vojne je bila Francija že na četrtem mestu v Evropi. Ob koncu vojne je bila proizvodnja železa in jekla nizka, skršena na minimum, čeprav tovarne, pa tudi rudniki, niso bili močno poškodovani. Pač pa je po vojni primanjkovalo nekaterih surovin, zlasti goriv. Tako je morala Francija celo uvažati nekatere izdelke črne metalurgije, da je lahko krila rastoče potrebe ostalih gospodarskih panog. Danes pa Francija že predstavlja deželo izvoznico železa, še v večji meri pa izvoznico polizdelkov in končnih izdelkov.

Francija ima dve osnovni surovini železarske industrije: železovo rudo in premog. V eksploataciji železne rude je bila Francija dolgo časa na drugem mestu v svetu, za ZDA, pred nekaj leti pa jo je prehitela SZ in jo spodrinila na tretje mesto v svetu.

Kljub temu, da nakopljejo v Franciji okrog 57 milijonov ton premoga letno (leta 1958 so nakopali 55 milijonov ton, leta 1938 pa 47 milijonov ton), je dežela vezana na uvoz železne rude. Izkop lorenskega premoga so v zadnjih dveh desetletjih podvojili, čeprav je ležišča premoga težko izkoriščati, predvsem zaradi slabe geološke sestave zemeljskih plasti. Zato so mo-

rale biti investicije v premogovnike visoke in je bil razumljiv francoski predlog, da bi se po Schumanovem planu povezale Francija, Nemčija, Italija in dežele Beneluxa ter skupno poslovale in obračunavale cene za premog in železo. Tako predstavljajo predvsem Nemčija, Belgija in Luxemburg glavnega dobavitelja premoga za Francijo.

Železarne so koncentrirane v bližini ene ali pa obeh osnovnih surovin. Govorimo lahko o treh velikih železarskih centrih: na severu ob mejah z Belgijo, Luxemburgom in ZR Nemčijo, na vzhodu ob francoskonemški meji ter v centralni Franciji, kjer je znano industrijsko mesto Le Creusot. Pa tudi izven teh treh centrov je razvito železarstvo, ki se opira na lokalna nahajališča ene izmed obeh surovin, kot npr. v obmorskem pasu, kjer so tudi premogovniki rjavega premoga.

Investicije v črno metalurgijo so ogromne, predvsem v rudnike železne rude. Po planu MONNET (Plan de modernisation et d'équipement) iz leta 1946 so bile samo v rudnike železne rude predvidene investicije v višini 28 milijard frankov.

V preteklem letu je znašala proizvodnja jekla 17,24 milijonov ton. Od leta 1961, ko je znašala 17,57 milijonov ton, je padla za 1,9 %. V istem obsegu, za 1,8 %, je padla tudi vrednost, saj znaša vrednost v letu 1962 10,5 milijard frankov. V proizvodnji jekla je Francija na tretjem mestu v Evropi, za ZR Nemčijo in Veliko Britanijo, oziroma na sedmem mestu na svetu za ZDA, SZ, ZR Nemčijo, Japonsko, VB in Kitajsko. 4,7 % svetovne proizvodnje jekla v preteklem letu so izdelali v francoskih jeklarinah. Proizvodnja na prebivalca pa se giblje okrog 350 kg jekla na prebivalca. Približno eno šestino jekla v Evropi izdela Francija; v okviru Evropske skupnosti za premog in jeklo pa je Francija udeležena s 24 %.

Francoski izvoz jekla v dežele izven omenjene skupnosti se je znižal na 4,81 milijonov ton (v letu 1961 je znašal 5,38 milijonov ton), vrednostno pa s 3,37 milijard frankov v letu 1961 na 2,97 milijard frankov v preteklem letu. Izvoz valjanih izdelkov v dežele s trdno valuto je nižji za celih 21 %, kar pomeni dokajšnjo strukturalno spremembo v izvozu valjanih izdelkov. Prodaja valjanih izdelkov v sami Franciji pa se je dvignila, čeprav ne v tako hitrem tempu kot v preteklih letih. Prodaja žice

in kablov v letu 1962 se je povečala za 1,6 %, plavljene-ga železa za 2,3 %, valjanih jeklenih izdelkov za 3,4 %, hladnovaljane pločevine za 4,3 %, profilov za 15,3 %. Indeks celotne prodaje valjanih izdelkov, če vzamemo za bazično leto 1.1952 ($I_{52}=100$), je znašal v letu 1961-168, v preteklem letu pa 164.

V prvih dveh mesecih leta 1963 so proizvodnja jekla in železa v primerjavi z lanskim januarjem in februarjem povečali, in sicer pri jeklu v januarju za 3,5 % in pri proizvodnji železa za 2,2 %. Proizvodnja jekla, ki je v letošnjem januarju dosegla 1,46 milijonov ton ali točno eno dvanajstino proizvodnje v letu 1960, je bila

približno tolikšna kot v zadnjih mesecih preteklega leta. Proizvodnja jekla v mesecu februarju 1963 pa je znašala 1,42 milijonov ton. Tudi proizvodnja železa je bila februarja nižja kot v januarju, ko je znašala 1,21 milijonov ton (v februarju pa 1,12 milijonov ton). Vzrok temu je manjše število dni v februarju, ki je skoraj za 10 % nižje kot v januarju.

V zadnjem času je zanimiva zahteva francoske železarske in jeklarske industrije za znižanje cen koksu. Zaradi že omenjenih visokih investicij v premogovnike, zaradi slabe razporeditve premogovih plasti v zemlji, so namreč stroški nakopanega premoga višji kot pa recimo

v sosedni Nemčiji. Tako je razumljiva zahteva pri ministrstvu za industrijo, da bi podvzeli določene ukrepe, ki bi znižali ceno plavžarskemu koksu. Le-ta ima v Franciji 15 do 20 % višjo ceno kot v ostalih deželah Evropske skupnosti za premog in jeklo, ker znašajo stroški koksa približno eno petino v stroškovni ceni večine železarskih izdelkov; francoska industrija železa in jekla le stežka konkurira sosednim deželah. Je pa vprašanje, posebno zaradi velike in dolgotrajne stavke rudarjev, če se bo položaj spremenil. Zaenkrat pa se cene plavžarskega koksa najbrž ne bodo spremenile.

R. R.

Izboljšali bomo delovne pogoje na žerjavih v livni jami

Delovni pogoji na livnih in delovnih žerjavih v livni jami martinarne so posebno v poletnem času zelo težki.

Temperatura je zaradi raztaljenega jekla v ponovcah in razbeljenih blokov na livnih ploščah visoka, medtem ko je sama atmosfera zelo prašnata in plinasta, kar vse zelo ovira žerjavov-

odvodje pri njihovem odgovarjanju.

Da bi izboljšali delovne pogoje žerjavovodjem, zaposlenim v livni jami, si je Boris Kos, delovodja v elektro delavnici, v preteklem letu zamislil originalno, vendar v svojim bistvu enostavno napravo za prezračevanje in ohlajevanje kabin žerja-

vov, ki delajo v težkih delovnih pogojih. Naprava se strani odprta in istočasno v bistvu sestoji iz gumijaste cevi, ki je na spodnji zatesnjena, tako da omogoča nemoten odvoz svežega zraka s pomočjo posebno prirejenega odvzemalca, ki se vozi skupaj z žerjavom skozi cevo. Nad »rakami« je močan ventilator, ki sesa svež in čist zrak ter ga pošilja po gumijasti cevi in odjemalcu v kabino, kjer nastaja lahen nadpritisk, tako da je v kabino onemogočen dostop vročemu in prašnemu zraku ter plinam. Na ta način dovedeni zrak prijetno hladi kabino, istočasno pa je vedno svež in čist.

Za poskušnjo so takšno napravo izdelali najprej za žerjav na električni peči II, kjer je ozračje vedno zelo zadimljeno in zaprašeno. Obratovanje te naprave je pokazalo, da uspešno in v polno zadovoljstvo zaposlenih žerjavovodij izpolnjuje svojo nalogo ter ohranja v kabini čisto, sveže ter hladno ozračje.

Ker se je ta naprava na žerjavu električne peči II dobro izkazala, smo se odločili, da jo bomo montirali tudi na vse delovne žerjave in 80 ter 100-tonski livni žerjav v livni jami, medtem ko bo 120-tonski livni žerjav dobil originalno klimatsko napravo iz tovarne hladilnikov v Škofji Loki. Priprave in dela za montiranje te naprave so v teku in upamo, da bo v juniju izgotovljena.

S tem bomo dobili na žerjave v livni jami že dolgo zahtevano in pričakovano napravo, ki bo omogočila delo žerjavovodjem pod znatno ugodnejšimi pogoji kot je bilo to doslej.

ARGENTINA — Argentinska železarska družba Siderurgia Camparda S. A. je naročila v Veliki Britaniji dve 30-tonski obločni električni peči, ki bosta proizvajali jeklo za izdelavo cevi. Vsaka izmed njih bo imela premer 4,5 m in moč transformatorja 12.500 KVA.

BELGIJA — V Belgiji bo pričela čez nekaj mesecev obratovati nova železarna »Allegheny-Longdoz«, kjer sta dograjeni jeklarna in vroča valjarna. V jeklarni bosta obratovala dva konvertorja za žilavljenje s kisikom z zmogljivostjo 120 ton, medtem ko sta v valjarni zgrajeni dve progi. Na bramski progi bodo lahko valjali brame do teže 25 ton, medtem ko bodo na polkontinuirni tračni progi lahko izdelovali jeklene trakove do širine 2 metrov.

FRANCIJA — Marseille, mesto ob sredozemski obali, bo po vsej verjetnosti v prihodnjih letih dobilo veliko železarno, po vzgledu Dunkerqua. Graditji jo bodo začeli v okviru prihodnjega francoskega načrta za izgradnjo železarske industrije, torej po letu 1965.

TURČIJA — V letu 1962 so v tej državi izdelali skupno 220.000 ton surovega jekla, kar je približno ista proizvodnja kot v letu 1961.

ZAHODNA NEMČIJA — Znano zahodnonemško podjetje Gutehoffnungshütte (GHH) gradi velik mešalec za grodelj. Njegova prostornina odgovarja 2.500 tonam grodlja, notranji premer ima 8,5 metra in tehta skupaj z obzidavo 1.350 ton.

ZDA — Od 90,7 milijona ton jekla, kolikor so ga izdelale v letu 1962 vse severnoameriške jeklarne, je bilo 76,9 milijona ton SM jekla, 8,2 milijona ton elektro jekla, 4,9 milijona ton jekla, izdelanega v kisikovih konvertorjih in 0,7 milijona ton jekla, izdelanega v zračnih konvertorjih.

JAPONSKA — Pred kratkim je pričel obratovati v japonski železarni Mizue, ki pripada družbi Nippon Kokan, novo zgrajen plavž. Talilnik ima premer 9 metrov, medtem ko bo dnevno lahko proizvajal okoli 2000 ton grodlja in bo uporabljal kot glavni del vsipa kvaliteten sintēr

SIEMENS-MARTINOVA ali električna peč?

(Nadaljevanje s 14. str.)

ekonomičen agregat, ki omogoča proizvodnjo kvalitetnejšega jekla z bolj elastičnim izdelavnim procesom. Pri današnjih tehničnih dognanjih lahko električna peč že sedaj uspešno tekmuje s SM procesom, v bodoče pa bo brez dvoma predstavljala poleg kisikovih konvertorjev najbolj uporaben proizvodni agregat za izdelavo kvalitetnih jekel.

Kaj bo letos novega v jeseniški občini

Te dni smo se pozanimali pri Zavodu za stanovanjsko in komunalno izgradnjo o tem, kako in kaj bomo letos v naši komuni gradili. Tudi letos bo imela prednost gradnja stanovanjskih objektov. Z dograditvijo objektov, ki so že v izgradnji, bomo v letošnjem letu obogatili obstoječi stanovanjski fond za 165 novih stanovanj. Gradbena podjetja pospešeno delajo v 3 velikih stanovanjskih blokih na Plavžu, ki so bili v surovem stanju zgrajeni že lani, v vsakem od teh pa bo 45 stanovanj.

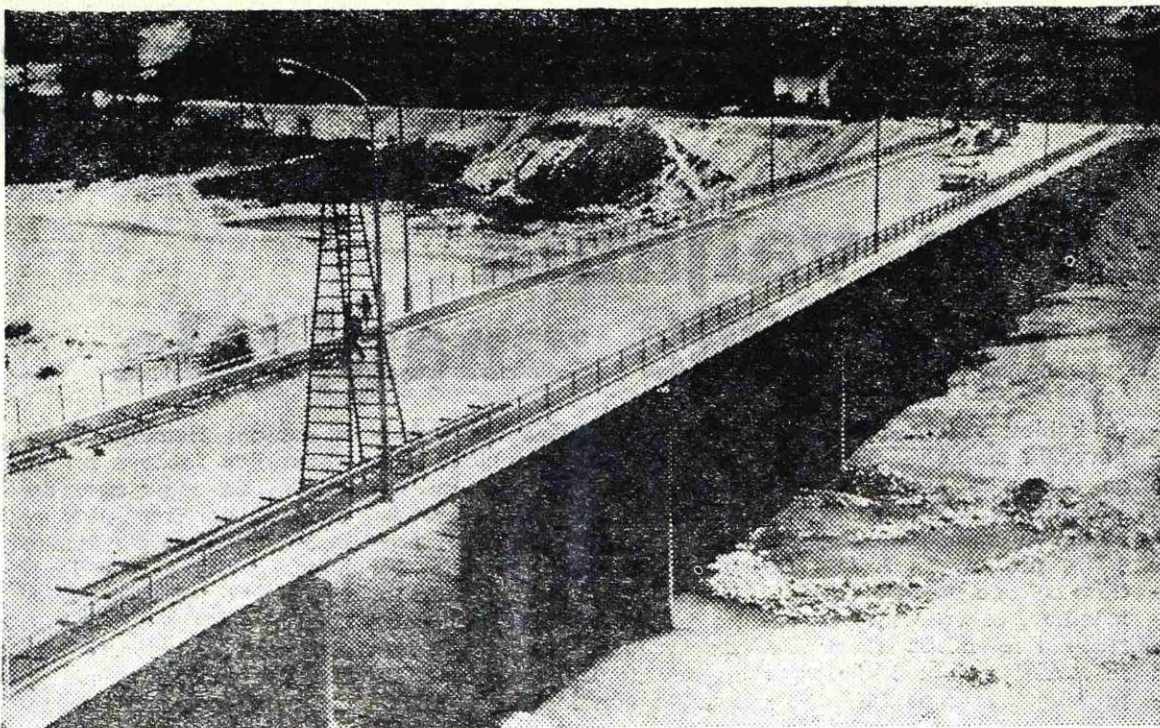
Poleg že omenjenih treh stanovanjskih blokov na Plavžu so dela v zaključni fazi tudi pri stanovanjskem bloku na Javorniku, v katerem bo 12 stanovanj. V gradnji je tudi stolpič v bližini zdravstvenega doma na Plavžu, v katerem bo 20 stanovanj za ljudi, ki so zaposleni v manjših delovnih organizacijah (Avtoservis, Zdravstveni dom itd.). Letos so začeli z gradbenimi deli tudi za stanovanjski blok — stolpič, v katerem bodo stanovanja za borce NOV. Računajo, da se bodo družine naših borcev lahko vselile v ta stanovanja prihodnje leto.

Poleg izgradnje stanovanj pa je treba omeniti še nekatere druge komunalne objekte, ki so že v gradnji in bo družba za njihovo izgradnjo vložila precejšnja denarna sredstva. Tako je družba namenila za izgradnjo odseka Tomšičeve ceste za letos 15 do 20 milijonov dinarjev. S tem denarjem naj bi letos zgradili 750 metrov Tomšičeve ceste od Gregorčičeve c. do Špornovega grabna. Cesta bo široka šest metrov ter bo

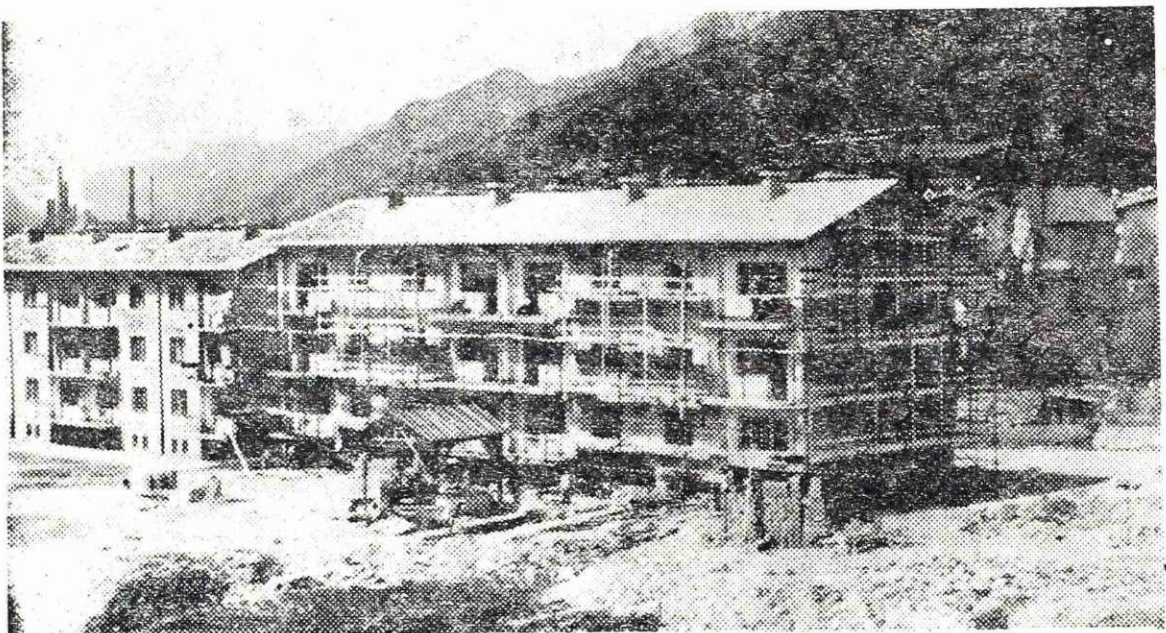
ob eni strani imela pločnik za pešce in seveda tudi potrebno razsvetljavo. Računajo, da bo za izgradnjo Tomšičeve ceste v celoti potrebno 173 milijonov dinarjev. Razumljivo je, da te vsote naenkrat družba ne more prispevati, zato bodo cesto od Špornovega grabna v smeri proti Javorniku gradili v etapah.

Naše bralce bo gotovo zanimalo tudi to, da bodo v kratkem začeli s preurejanjem prostorov, v katerih je trgovina Kovinar na Cesti maršala Tita. Tako bomo dobili na Jesenicah nov trgovski lokal, trgovina pa bo delno samopostrežna, delno pa še v klasični obliki. Investitor za ta dela je trgovsko podjetje Delikatesa.

Ker bi moralo trg. podjetje Zarja še letos izprazniti trgovske prostore v kašti, bo treba zagotoviti druge primerne prostore in s tem tudi možnost oskrbe z živili in drugimi potrebščinami prebivalstva v tem delu Jesenic. Trgovsko podjetje Zarja se zanima za adaptacijo prostorov pri Brunarju in bi v ta namen investiralo 6.900.000 di-

Most čez Savo na Javorniku je bil dograjen že lani. Toda uporabljati ga bodo začeli šele letos, ker so morali počakati na dela pri izgradnji nadvoza ter nasipa, ki bo povezoval železarske obrate na Jesenicah z obrati na Belškem polju

Tudi za stanovanjski blok na Javorniku, v katerem bo prostora za dvanaest družin, so sredstva zagotovljena

Zelenih površin je na Jesenicah malo. Nekateri deli mesta so že od nekdaj brez njih, ko gradimo nova stanovanjska naselja, pa nam vselej zmanjka sredstev za komunalno ureditev. Zato so nove hiše znotraj lepe in imajo tudi lepe fasade, okrog njih pa so najpogostejše prave puščave.

Kravata, zavezana na umazan ali celo raztrgan ovrtnik, ne učinkuje lepo in ne razodeva smisla za skladnost. Nasmeteno dvorišče, oguljene stene, prašna žarnica in že davno ubit senčnik ustvarjajo vtis, ki se ga ne znebimo, ko vstopimo v moderno opremljeno pisarno onstran hodnika. Preden se prebijemo do modernih blokov s komfortnimi stanovanji, moramo čisto mimo luž, nasadov kopriv in propadlih ostankov gradbenega materiala. Nove stavbe so nam brez dvoma v ponos. Saj so udobne, arhitektonsko dokaj dognane in lepe. Stanovalci se počutijo v njih v glavnem dobro, prav gotovo pa bi se počutili še bolje, če bi bilo okolje drugačno.

Za ureditev okolja je bilo na Jesenicah vloženo že mnogo prizadevanj in precej sredstev. Kljub temu doslej nismo dosegli uspehov, ki bi prispevali k drugačni, bolj estetski ureditvi mesta. Poleg komunalnih naprav dajejo dokončen videz urejenosti in smisla za lepo javni nasadi, zelenice in okrasno drevje ter grmičevje. Na nekaterih področjih mesta so poskusili urediti zelene površine. Zasadili so že nekaj okrasnega grmičevja in zdi se, da lahko govorimo že o prvih hortikulturnih posegih. Toda tudi tega, kar so doslej zasadili in zasejali, nismo v stanju redno in kulturno vzdrževati. Izgleda, da bo treba začeti vsako leto znova.

Za ureditev nasadov na celotnem mestnem področju še nimamo enotnega, smiselnega in

urbanistično pretehtanega načrta. To vprašanje so doslej urejali prizadevni posamezniki, čutili smo nekaj kampanjskih posegov občinskih organov in komunalnega podjetja, v zadnjem času pa lahko opazimo znatna prizadevanja stanovanjskih skupnosti in nekaterih hišnih svetov. Doslej je vsakdo delal po svoji najboljši volji. Običajno pa volja ni dovolj in vidimo, da tudi v našem primeru ni zadostovala. Hortikulture ureditve pri nas so zato skrpucalo najrazličnejših pogledov, smislov in prizadevanj. Iz tega smo dobili tudi nekatere rešitve, ki so zelo drage in prav nič ne sodijo k nam. Tak primer je park med železnico in trgovino čevljev Peko, ki tak, kakršen je, ne prispeva k ureditvi mesta in ni vpraščen v milje. V masivne kamnite »škarpe«, stopnišča, ograjo in razsvetljavo so bili vgrajeni težki denarji. V kolikor se to področje v bližnji prihodnosti ne bo spremenilo v stavbno parcelo in bo treba porušiti sedanjo ureditev ter uničiti vložena sredstva, bi bil omogoče to urediti z mnogo manjšimi sredstvi okusnejši park.

V minulih letih je Stanovanjska skupnost Plavž uredila vzdolž stolpnice zelene površine in posadila nekaj okrasnega grmičevja. Tudi ob blokkih na nasprotni strani ceste so urejene zelenice. V minuli zimi je bilo grmičevje skoraj popolnoma uničeno. Delno je temu kriv snež (saj grmičevje pred snegom ni bilo z ničemer zaščiteno), v mnogo večji meri pa so prispevali k uničenju otroci, ki so se sankali in smučali po položnem hribu še takrat, ko snega že skoraj ni bilo več. Odrasli in otroci pa se kaj radi ognejo udeleženi potem in stečejo proti hišam po svojih »bližnjicah«.

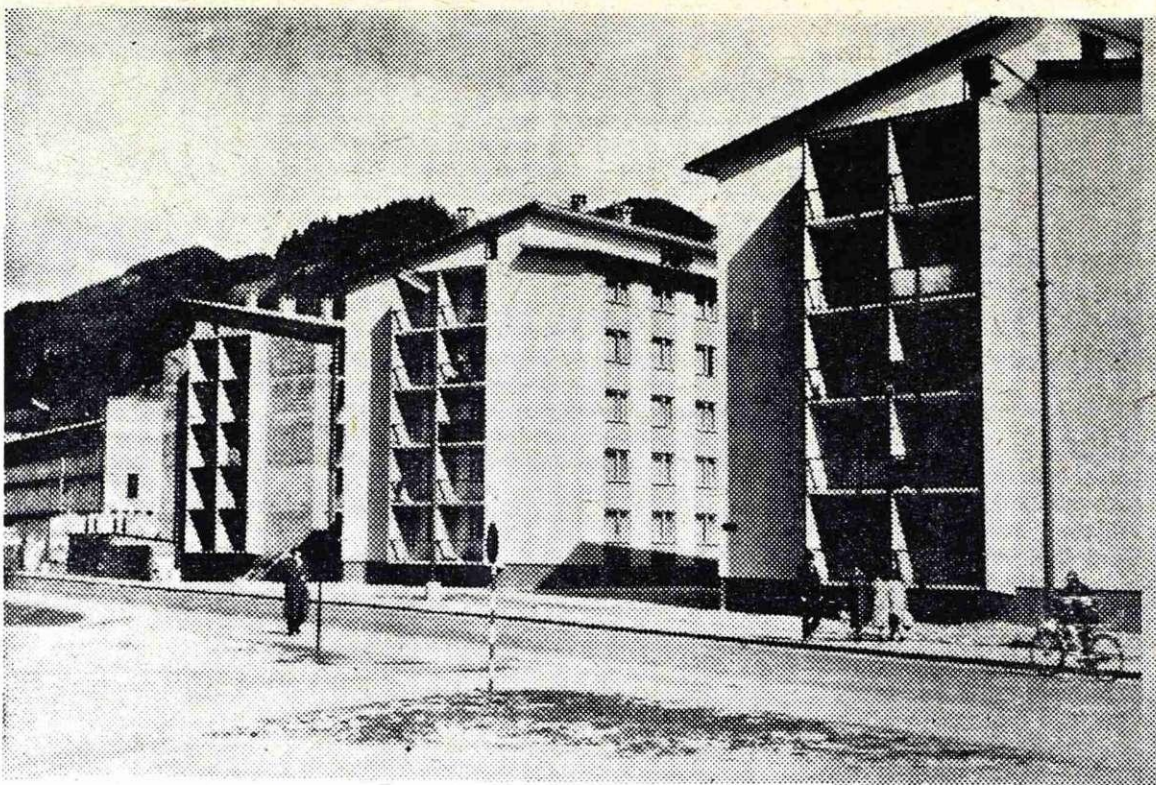
Misljam, da park in zelenica nista slabše, ka-

Javni nasadi -

mor bi ne smela stopiti prav nobena človeška noga. A tako, kakor ravnamo z zeleno površino pri nas, ne bi smeli ravnati. Zelenico smatramo za prostor, kamor lahko odmetavamo cigaretno in vžigalnice, papir, vsakršne odpadke in zdi se, kakor bi trava prav vabila, naj hodimo po njej, namesto po poti. Celotno avtomobilskimi gumami se nekateri podpišejo v pravkar ozelelo grivo. Park se zdi kot prostor, na katerem je mogoče najlepše manifestirati vandalska nagnjenja. In teh na Jesenicah res ne manjka.

Posebno izpostavljeni so tisti deli zelenic, ki meje na pločnike. Otroci imajo posebno veselje s hojo po robnikih ali za njimi. Tako ej zemlja dobrega pol metra za robnikom zahojena, trava steptana, grmičevje pa uničeno. Pri bloku nasproti stolpnici so zaščitili posejano travo z živo mejo. Nekaj nasadov žive meje imamo tudi vzdolž Ceste Viktorja Kežarja in ob Cesti železarjev. Rešitev ni bila najprimernejša niti učinkovita. Dokler bi ne dosegli vsaj začetnih uspehov, bi morda kazalo nizko pri tleh ponekod razpeti žico in z njo opozoriti, od kod sega pločnik in kje začne park. Vendar bistvenega uspeha tudi od tega ni mogoče pričakovati. Učinkovito bi bilo le razvijanje zavesti, da je javni nasad last nas vseh, torej tudi vsakega posameznika. Čim več bi vsakdo izmed nas prispeval k temu, da bi bilo v mestu lepo, tem bolj bi bil njegov občutek za našo skupno lepoto izostren.

Pogosto smo naleteli na mnenje, da je najnujno potrebno omejiti zelene površine z robniki. Zato

ki je se v gradnji, bodo stanovanja za uslužbence manjših podjetij, v drugem pa za borce NOV

narjev. Vendar so okrog te adaptacije v teku še razgovori, ker nekateri menijo, da bi bilo bolje, če bi trgovske prostore uredili v paviljonu, ki je zgrajen v surovem stanju za kinom »Radio«. Kljub temu, da je družba v ta objekt že vložila 17 milijonov din, še vedno ni znano, kaj bo v tem lokalu. Trgovska podjetja za ta lokal niso zainteresirana in menijo, da bi bilo bolje, če bi lokal uporabili kakšno obrtno podjetje za svoje potrebe. Seveda bo za dokončno ureditev in opremo tega objekta potrebno vložiti še precej denarnih sredstev, saj je predvideno, da bi v celoti potrebovali za ta namen kakšnih 70 milijonov dinarjev.

V zgornjesavski dolini je treba omeniti gradnjo po-

slojja TNZ, v katerem bo gostaja Ljudske milice Kr. go-prehodu v Podkoren. Na ra ter obmejno poslopje na Blejski Dobravi bodo začeli z gradnjo kanalizacije in je v ta namen predvidenih 20 milijonov dinarjev.

Potrebe tudi narekujejo pospeševanje del na cesti proti novemu pokopališču in ureditev parkirnega prostora. V našem skupnem interesu je, da bo pokopališče urejeno in da bodo tam tudi Zale. Za letos je v družbenem planu naše komune v ta namen predvidenih 8.500.000 dinarjev. Na področju Žirovnice bodo začeli z gradnjo zdravstvene postaje in bodo v ta namen potrebovali okrog 15 milijonov dinarjev. V tem delu našega mesta je predvidena še

ena večja gradnja. Pod Vrbo se razprostirajo veliki pašniki, kjer bodo v neposredni bližini bivšega igrišča za golf začeli graditi veliko kokošjo farmo. Z gradbenimi deli bodo verjetno začeli še letos, v ta namen pa bo treba investirati 370 milijonov za gradbeno, obrtniška in instalacijska dela, za opremo te farme pa še nadaljnjih 220 milijonov dinarjev. Tu bo prostora za 100.000 kokoši, farma pa bo zelo moderno in sodobno urejena. Investitor te velike gradnje je Kmetijska zadruga Dovje — Mojstrana.

To je le nekaj večjih objektov, treba pa je omeniti še gradnjo šole v Mojstrani ter šole na Plavžu, za katero imajo že pripravljene potrebne načrte.

Upokojenci še vedno delovni tovariši

V nedeljo, 21. aprila je bil v dvorani osnovne šole na Koroški Beli jubilejni občni zbor Društva upokojencev Javornik—Koroška Bela. Deseto obletnico obstoja svojega društva so upokojenci z Javornika in Koroške Bele lepo počastili in že na predvečer organizirali uspešno prireditev, na kateri sta se predstavila moški pevski zbor pod vodstvom pevovodje Vinka Ambrožiča ter dramska sekcija s komedijo.

Občnega zbora so se poleg članov udeležili tudi gostje: tajnik republiškega odbora društev upokojencev tov. Hribar, podpredsednik ObLO Jesenice tov. Gašperin, zastopnik IO sindikalne organizacije Železarne Jesenice, zastopnik DU z Jesenic, Žirovnice in Bida ter družbenih in političnih organizacij Javornika in Koroške Bele.

Na občnem zboru so za častnega predsednika društva imenovali tudi dosedanjega predsednika tov. Jožeta Knific, ki je vsih deset let uspešno vodil upravni odbor društva. Ta je tudi v kratkih uvodnih besedah orisal razvojno pot društva od ustanovitve pa do danes. Kakor je povedal tov. Knific v svojem poročilu, so ustanovitev društva narekovale potrebe na terenu, tako da se je v letu 1953 končno uresničila želja številnih upokojencev. Društvo je imelo ob ustanovitvi 250 članov, danes pa jih ima 450. Najpomembnejše obdobje v razvoju društva je bila gradnja doma upokojencev. Dom so zgradili v rekordnem času, saj so zato potrebovali samo sedem mesecev in so po mnenju tov. Gašperina lahko za vzgled tudi mnogim drugim, ki sodelujejo pri izgradnji družbenega standarda na Jesenicah. Pri gradnji doma jim je pomagala Železarna ter ObLO, velik del pa so prispevali tudi upokojenci s

prostovoljnimi delom. Pri gradnji doma se je še posebej izkazal Lojze Božič, ki so ga na enem od zadnjih občnih zborov imenovali za častnega člana.

Razprava na občnem zboru je bila zelo zanimiva. Upokojenci so zelo resno in objektivno razpravljali o pripravah na novi pokojninski zakon. Odločno se zavzemajo za stališče, da je treba odpraviti razlike pri pokojninah, ki obstajajo. V razpravi je sodeloval tudi podpredsednik ObLO Jesenice tov. Gašperin, ki je dejal, da so naši upokojenci še vedno naši delovni tovariši, ki po svojih močeh in z bogatimi izkušnjami aktivno sodelujejo pri delu v društvih in organizacijah. Zato ne bi imeli prav, če bi upokojence smatrali kot ljudi, ki so prenehali z delom, čeprav jih ni več v železarni ter drugih podjetjih in ustanovah na delovnih mestih.

Na zaključku občnega zbora so sprejeli vrsto sklepov in obljubili, da bodo še naprej aktivni na vseh področjih družbene dejavnosti, izživljali pa se bodo tudi na kulturnem področju, saj imajo lasten pevski zbor, dramsko družino, nekaj izkušenj pa tudi pri organiziranju družabnih večerov in seveda izletov, ki so med člani zelo priljubljeni.

ogledalo naše kulture

smo v betonske robnike vložili že mnogo denarja. Podoba zelenic pa bi bila najbrž marsikje bolj sproščena, če je ne bi omejeval beton.

Pred blokom obmejnih uslužbencev najdemo primer cenene zelene površine, ki so jo uredili stanovalci na lastno pest preprosto zato, ker so težko gledali pod svojimi okni neurejenost Brez kakršnihkoli hortikulturnih nagnjenj so počejali travo in nasadili domače drevje. Ni jim šlo za negovan park, a uredili so nasad, ki učinkuje kar prijetno in ni tako občutljiv, da bi ne smel stopiti nanj prav noben otrok.

Ponekod urejevalci zelenic ne upoštevajo dovolj, da so v vsakem bloku tudi otroci in da imajo tudi oni pravico do svojega prostora pod soncem. Upoštevati pa bi bilo treba tudi, da imamo odrasli posebne nazore glede dostopa do hiš. Otrokom je na splošno odmerjeenga premalo prostora. V nekaterih mestih so utrli pota do stanovanj in skozi parke tam, kjer so jih prej ljudje sami shodili. Tako sta se srečala najbolj praktična trasa in ureditveni načrt in je vnaprej odklonjenih vsaj nekaj možnosti, da ne bodo ljudje stopali s steze in hodili po travi. Na Jesenicah skušamo včasih urediti park tudi tam, kjer se vnaprej ve, da ga ne bo mogoče očuvati pred otroci in odraslimi pasanti. Tak primer najdemo okrog stanovanjskega bloka Gradbenega podjetja Sava.

Ko je bila grajena nova cesta, so nastale od železniške postaje do trgovine Delikatesa med pločnikom in cesto grede zelenja. Lani je izgledalo, da se bodo obdržale. Letošnja zima in po-

mlad pa sta opravili svoje. Nihče ni opazil, do kodsega asfalt in kje se začena blatna prst. Da bi se takšne površine ohranile, bi bil potreben izostren čut, ki bi zadrževal noge, preden bis topile na travo. Tod gre namreč toliko ljudi, da bi trava ne mogla rasti, če stopi le vsak nekajstoti z asfalta.

Posebno poglavje so zelene površine okrog javnih stavb. Negovana in vsestransko očuvana je edinole livada okrog bolnišnice. Zanj skrbi strokovna roka, čuva pa jo visoka ograja. Negovan vrtič v konvencionalnem stilu najdemo tudi pred poslopjem gimnazije. Pred novo šolsko stavbo je bila pred nekaj leti zasejana zelena površina s kar primernim okusom. Tu, kjer je dnevna frekvenca dva tisoč otrok in vsaj petsto odraslih, je nezaščiten nasad najbrž najtežje čuvati. In težko je razumeti, da ga je lažje očuvati pred nogami otrok kot pred rokami odraslih. Prav iz tega nasada izgine najdragocenejša okrasno grmičevje (tamariske, vrtnice ipd.). V zadnjem času so začeli urejati okolje tudi okrog kina na Plavžu in videti je, da je pri delu prisoten nekdo, ki ima nekaj smisla za hortikulturo. Pred stavbo Komunalnega zavoda za socialno zavarovanje so uredili zeleno površino že pred leti, prebivalci sosednjega bloka pa so jo uredili sami. Zavod za socialno zavarovanje bi najbrž lahko zasadil nekaj dragocenejšega okrasnega grmičevja, saj sadike niso tako strašno drage.

Razen naštetega je na Jesenicah mogoče še tu in tam opaziti prve skromne začetke horti-

turnega dela. Seveda pa je povsod še na pretek površin, ki se jih ni nihče dotaknil in so takšne, kakršne so pustila gradbena podjetja po umaknitvi gradbišč.

Sodim, da bi spričo vloženih naporov in sredstev, ki nikakor še niso zadostna, lahko dosegli že mnogo več, če bi delali po dobro premišljenem načrtu (brez odvečnih vlaganj v oporne zidove, stopnišča in robnike) in če bi ne bilo treba trošiti denarja vsako leto sproti za tisto, kar smo pozimi uničili. Brez strokovnjaka (vrtnar z razvitem hortikulturnim smislom) najbrž na tem področju ne bo šlo.

Prizadevanja pa bodo uspešna le, če nam bo uspelo kultivirati odnos vseh Jesenčanov do javnih nasadov. Zdi se, ko da pred pojavi vandalizma ni mogoče drugega kot kloniti. Ko smo doslej ugotavljali škodo in iskali krivce pustošenja, smo valili krivdo na vse mogoče strani. Napak bi bilo misliti, da so vandali samo otroci in pričakovati, da šolska vzgoja lahko napravi kak odločilen preokret. Otroci odrasle mnogo raje gledajo kot poslušajo. Izostriji bomo morali odnos prav vseh prebivalcev mesta, da bodo spoštovali, čuvali in negovali javno livado ali zelenico. Kadar bomo vsi negovali naše javne nasade kot svoje in bomo pripravljene posvariti tiste, ki bodo ravnali drugače (naj si bodo otroci ali odrasli), bodo naši parki mestu v okras, nam pa v ponos. To pa lahko dosežemo le z dolgotrajno akcijo, v kateri bodo morali sodelovati poleg hišnih svetov in stanovanjskih skupnosti tudi odbori SZDL, Zveze mladine, šole, turistična društva, organi LM, posebni čuvaji, ki bodo čuvali nasade in ne nazadnje lokalni tisk, ki naj opozarja na dobre pojave in odkriva slabosti.

SVARUN

DPD Svoboda »Tone Čufar« Jesenice -

Danes obširneje poročamo o delu delavsko-prosvetnega društva Svobode »Tone Čufar« Jesenice, ki je obenem najštevilnejše in tudi najbolj aktivno tovrstno društvo v naši občini. Seveda pa s tem ni rečeno, da ostala delavsko-prosvetna društva niso aktivna. Toda o njihovem delu kdaj drugič, ker danes ni za vse dovolj prostora.

Obisk v jeseniški Svobodi moram vsaj za mlajše bralce povezati s kratkim sprehodom v zgodovino. Leta 1919, to je v letu rojstva jugoslovanske Partije, je bila ustanovljena jeseniška Svoboda. Ustanovitev Svobode, ki je imela od vsega začetka napreden koncept dela, sloneč na naprednem svetovnem nazoru, ni bila slučajna. Dolga stoletja zaničevana kultura slovenskega naroda je po prvi svetovni vojni začela dobivati organizirano obliko in napredno vsebino. Narasčajoči in prebujajoči proletarij se je začel nacionalno osvoboditi in posegati tudi na področja, ki so bila do takrat samo stvar privilegirane, izkoriščevalskega razreda. Napredno delavstvo je začelo ustanavljati Svobode, ki so postajale legalno, kasneje pa tudi ilegalno področje dela komunistov. Prehojena pot Svobode in svobodašev je pot naprednega delavskega gibanja, ki kljub zapiranju, mučenju, terorju in preganjanju ni klonil, temveč je izbojeval odločilno bitko v ljudski revoluciji. Iz Svobode je izšlo na desetine komunistov in kasnejših prvoborcev v narodnoosvobodilni borbi. S ponosom in veliko hvaležnostjo se spominjamo imen: Gregorčič, Čufar, Stražisar, Federle, Pibernik, Koren, Bokal in drugih, ki so rasli v delavskem domu in se kot komunisti — prvoborci vključili v ljudsko revolucijo

in dali svoja življenja za zmago socializma.

Zmaga revolucije je odprla neizčrpne možnosti za svobodno rast ter razvoj kulture in prosvete. Današnja DPD Svoboda »Tone Čufar« Jesenice s svojo aktivnostjo, predvsem pa z novimi oblikami in vsebino dela želi nadaljevati napredno tradicijo svojih prednikov.

Že od izrednega kongresa prosvetnih društev v oktobru 1955 na Jesenicah, na katerem je jeseniška Svoboda prejela zlato odličje Svobod in prosvetnih društev, se društvo prizadeva za nove oblike in vsebino dela. Razširjenost razumevanja umetnosti in ljubezni do umetnosti pri delovnih ljudeh pomeni močno sredstvo za razumevanje med ljudmi. Vsako umetniško delo, naj bo to literarno, glasbeno ali likovno, pogloblja človekov odnos do ljudi, ga etično osvеща in družbeno osvobaja. Utrjevanje in razvijanje socialističnih, to se pravi humanističnih odnosov med ljudmi, to so cilji in naloge, ki jih v svojem delu zasleduje društvo. Razvijanje bogatega registra kulture čustev, ki je tako pomembno za odnose med ljudmi in za vsako uspešno delo, je stvar umetnostne in etične vzgoje. Umetniško in etično prebujeni ljudje bolje razumejo sebe in svoje sodobnike. Društvo v svojih programih dela sledi tem nalogam in ciljem.

Te naloge, ki so pogojene z družbenim razvojem, pa so narekemale, da je društvo prehajalo iz tradicionalnih oblik dela k novim, bolj dinamičnim oblikam in vsebinam dela. Človek naj ne bo samo pasivni spremljevalec kulturno-umetniškega dogajanja, temveč tudi soustvarjalec kulture in umetnosti. To pa zahteva več kot samo vztrajati na preživelih tradicionalnih oblikah dela. Svoje naloge društvo izvaja s svojimi sekcijami in s tesnim sodelovanjem z Glasbeno šolo, z gledališčem »Toneta Čufarja«, z gimnazijo, Delavsko univerzo in s knjižnico. Samo s sodelovanjem in povezovanjem vseh kulturno-prosvetnih činiteljev na Jesenicah je mogoče izvajati kontinuirano obširne naloge društva.

Društvo danes vključuje 320 članov, od katerih jih je 200 aktivnih v društvenih sekcijah (v številu niso vključeni podporni člani).

S sekcijami: pihalnim orkestrom, ansamblom narodnih plesov z instrumentalnim sekstetom in vokalnim kvartetom, DOLIK (domači likovniki), komornim zborom in klubsko komisijo je društvo doseglo zavidljive uspehe tako doma kot v drugih krajih Slovenije in Hrvaške, pa tudi v Avstriji in Italiji. Samo v letu 1961 in 1962 je društvo imelo 250 nastopov in prireditev, kar pomeni dve prireditvi tedensko. Brez dvoma

je to precejšen delež, če ob tem upoštevamo, da je vse delo amatersko in da je društvo dobilo od občine za obe leti le 2.400.000 dinarjev subvencije in da vsi izdatki društva znašajo preko 6 milijonov dinarjev za dve leti. Razliko je društvo ustvarilo s svojo dejavnostjo. Zadnji občni zbor društva, ki je podajal bilanco svojega dela za 17 mesecev, je zabeležil:

23 klubskih večerov, vključno s filmskimi večeri,

45 celovečernih kombiniranih kulturno-umetniških programov,

24 društvenih zabavnih večerov s kratkim programom in plesom,

4 razstave DOLIK,

27 nastopov pihalnega orkestra (brez pogrebov),

3 izlete,

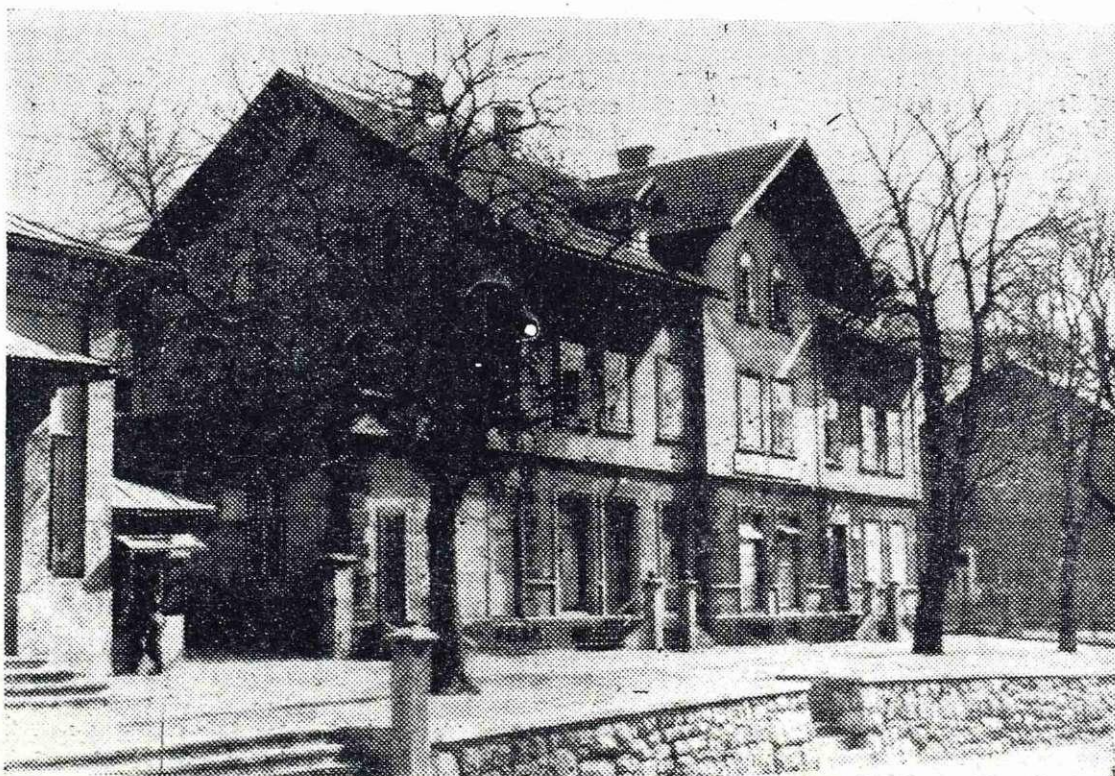
20-krat je društvo s svojimi sekcijami sodelovalo na drugih prireditvah in proslavah,

9-krat je društvo v lastni režiji organiziralo gostovanje poklicnih in kvalitetnejših kulturnih skupin,

Skupaj torej 155 prireditev, od tega 60 nastopov izven Jesenic. Na nastopih je bilo 39.000 gledalcev in poslušalcev, ali povprečno 250 na enem nastopu. Največjo udeležbo oziroma povprečje ustvarja ansambel narodnih plesov in pesmi, ki je tudi največ prispeval k številu nastopov, dočim je npr. povprečje klubskih večerov 23 obiskovalcev. Če k temu prištejemo še 7.000 obiskovalcev televizijskega kluba, ki največ lahko sprejme le 25 oseb, potem je bilanca društva zadovoljiva. Povprečno je v tem času vsak aktivni član nastopal enajstkrat. Društvena statistika pokaže, da vsak aktivni član društva prispeva brez sej, sestankov, posvetov in organizacije povprečno 194 ur ali skoraj 21 delovnih dni letno. Če pri tem upoštevamo, da je 98 odstotkov vseh aktivnih članov zaposlenih in od tega 90 odstotkov v železarni, potem lahko zaključimo, da je prispevek jeseniške Svobode k kulturnemu razvoju Jesenic in okolice precejšen. Se bolj razveseljuje pa je ugotovitev, da društvo tudi v kvalitetnem pogledu dostojno zastopa delavsko kulturo doma in na gostovanjih. Nastopi ansambla narodnih plesov in pesmi v Italiji in Avstriji so se ponavadi spremenili v pravo manifestacijo prijateljstva dveh sosednjih držav. V Trbižu in Beljaku pa je vsakoletni nastop ansambla že tradicija. Poleg nastopov doma in v domači občini so sekcije društva nastopale v Slavovskem Brodu, Sisku, na avtocesti, v Mariboru, Celju, Kranju, Tolminu, Bovcu, Radovljici, Bledu, Kropi, Gorjah itd. Največji uspeh društva je predvsem v tem, da se je med prvimi v Sloveniji z novimi vsebinami in obli-

kami vključilo v skupna prizadevanja za višje, bogatejše kulturne vrednote. Društvo poleg tega, da goji razne kulturne dejavnosti in razvija nastopa tudi kot organizator nove vsebine in oblike dela, in pobudnik za stalno, kontinuirano kulturno-prosvetno delo na Jesenicah. V tem pogledu je društvo dobilo tudi priznanje na ljubljanskem kongresu Svobod in prosvetnih društev. Upravni odbor društva, ki ima poleg drugih vključenih tudi pet prosvetnih delavcev, je mnenja, da bi ob boljših pogojih dela društvo še bolj razvilo svoje dejavnosti.

Celotno delo društva pa spremlja tudi mnogo težav in problemov. Med največje nedvomno sodi vprašanje prostorov. Društvo je podnajemnik v delavskem domu pri Jeleni, s katerim upravlja gostinska enota »Železar«. Žetaki tesni prostori, v katerih naj bi se razvijala delavska kultura na Jesenicah, so najbolj zasedeni s sejami, sestanki, konferencami itd., ker pač drugih prostorov ni, tako da društvena dejavnost zavzema sekundarno mesto. Dvorano za nastope je treba dovolj zgodaj rezervirati, pa kljub temu moramo velikokrat odstopati od programa zaradi sestankov in sej. Razen tega pa za vsako uporabo dvorane plačujemo najemnino, kar znatno podražuje režijo prireditev, tako da smo prenehali z zabavno-družabnimi prireditvami s plesom ravno zaradi najemnine. Kljub neustreznosti lutkovne dvorane za razstave je to edini prostor na Jesenicah za te namene. Vsaka razstava pa za čas trajanja onemogoči dejavnost ostalih sekcij. V tako tesnih prostorih je številčno težko povečati aktivno članstvo in razvijati še nove dejavnosti. Skrajni čas je, da tudi Jesenice dobijo za svojo kulturno dejavnost ustrezne prostore. Precejšnje težave dejavnosti povzroča tudi delo članov na tri izmene v železarni, tako da se ansamblu na vajah nikoli ne morejo sestati v polni sestavi. Pred nastopi to rešujemo z menjavo dni, za kar pa tudi pri vseh obratovodstvih ni enakega razumevanja. To bo sicer tudi v bodoče pomnilo nezmanjšan problem zaradi posebnosti proizvodnje v železarni, želeli bi le večjega razumevanja pri obratovodstvih, pa tudi pri delavcih železarne, ki ob takih priključitvah morajo zamenjati nastopajoče člane. Nasploh opazimo, da se delo kulturnih aktivistov in delo aktivnih članov v odsekih manj vrednosti kot delo v drugih družbenih dejavnostih. Če k uram, ki jih aktivni člani prispevajo za razvoj kulture, prištejemo še delo mnogih od njih političnih in družbenih dejavnostih, potem vsekakor zaslužijo večje družbeno pri-

V Delavskem domu pri Jeleni imajo svoje prostore tudi člani jeseniške Svobode. Prostori, s katerimi razpolaga DPD Svoboda »Tone Čufar«, so zelo tesni in večkrat zasedeni, tako da pevci ter člani ansambla narodnih plesov in pesmi le s težavo pripravljajo svoje programe za nastope. Tu je tudi klubski prostor s televizijskim sprejemnikom, čitalnica, v kateri je bralcem na razpolago več domačih in tujih časopisov in revij

pomemben člen kulturnega življenja Jesenic

znanje, ali vsaj enako priznanje ostalim družbeno-političnim dejavnostim. To se odraža tudi v odnosu do kulturnih prireditev. Niso redki primeri, da je bilo na kvalitativnih prireditvah več nastopajočih kot gledalcev oziroma poslušalcev, pa tudi primerov, ko smo prireditve zaradi majhne udeležbe odpovedali. Najbolj zastopani tako v vrstah aktivnega članstva kot med gledalci in poslušalci so ljudje z nižjo in srednjo strokovno izobrazbo, dočim pogrešamo predvsem ljudi z nižjo izobrazbo in tehnično inteligenco, čeprav v svojih programih skušamo zadovoljiti interese vseh. S

temi problemi bi se morali poleg kulturnih aktivistov z enako prizadetostjo ukvarjati tudi organi upravljanja in politične ter druge družbene organizacije, ker je prav na Jesenicah preobčutno zaostajanje kulture za ostalim družbenim razvojem. Večjo skrb bi morali posvečati tudi strokovno tehničnemu kadru v društvih. Zborovsko petje prav v našem društvu preživlja krizo. Rešitev je v mlajših pevcih, med katerimi pa ni pravega zanimanja in v ustreznem strokovnem kadru. S strokovnim koreografom bi na primer ansambel narodnih plesov lahko dosegel še večje uspehe. Velik

interes je tudi za športne ples, balet, instrumentalne skupine itd., kar pa je zaradi pomanjkanja strokovnega vadbenega kadra težko razvijati. Ta problem spremlja tudi druge Svobode in društva v občini, zato bi morali razmišljati o tovrstnem poklicnem kadru, ki bi moral zadovoljiti potrebe v večjem številu društev.

Brez sočasnega razvoja in gradnje materialnih osnov (prostori, kadri, sredstva) za kulturno-prosvetno dejavnost, z razvojem ostalih komunal-

nih dejavnosti, je nevarnost stagnacije kulturno-prosvetne dejavnosti v občini. Dejstvo, da večina kulturno-prosvetne dejavnosti v občini sloni na amaterizmu, zasluži večjo pozornost vseh družbenih činiteljev.

Upravni odbor društva in članstvo se zavedajo, da bi ob ustreznih pogojih dela lahko še bolj razvili svojo dejavnost. Večji razmah kulture pa bo mogoč le takrat, ko bo kultura postala sestavni in enakovredni del vseh ostalih dejavnosti v občini. Posebnost razvoja občine v

povojnih letih postavlja to vprašanje še bolj v ospredje. Socialna struktura prebivalcev Jesenic se je v tem času bistveno spremenila. Zavedamo se, da višja kulturna raven ljudi zagotavlja hitrejši razvoj družbeno proizvodnih sil in celotne socialistične preobrazbe. Te cilje in smotre vsebujejo naši programi dela in tem smotrom služi vsa naša dejavnost. Vemo, da nadaljujemo delo revolucionarnih prednikov, zato je naše delo toliko bolj odgovorno.

Joža Varl

Obvestilo

Obveščamo člane kolektiva in upokoјence Železarne Jesenice, da se je mala prodaja preselila v kletne prostore bivšega pokojninskega zavoda na Cesti železarjev.

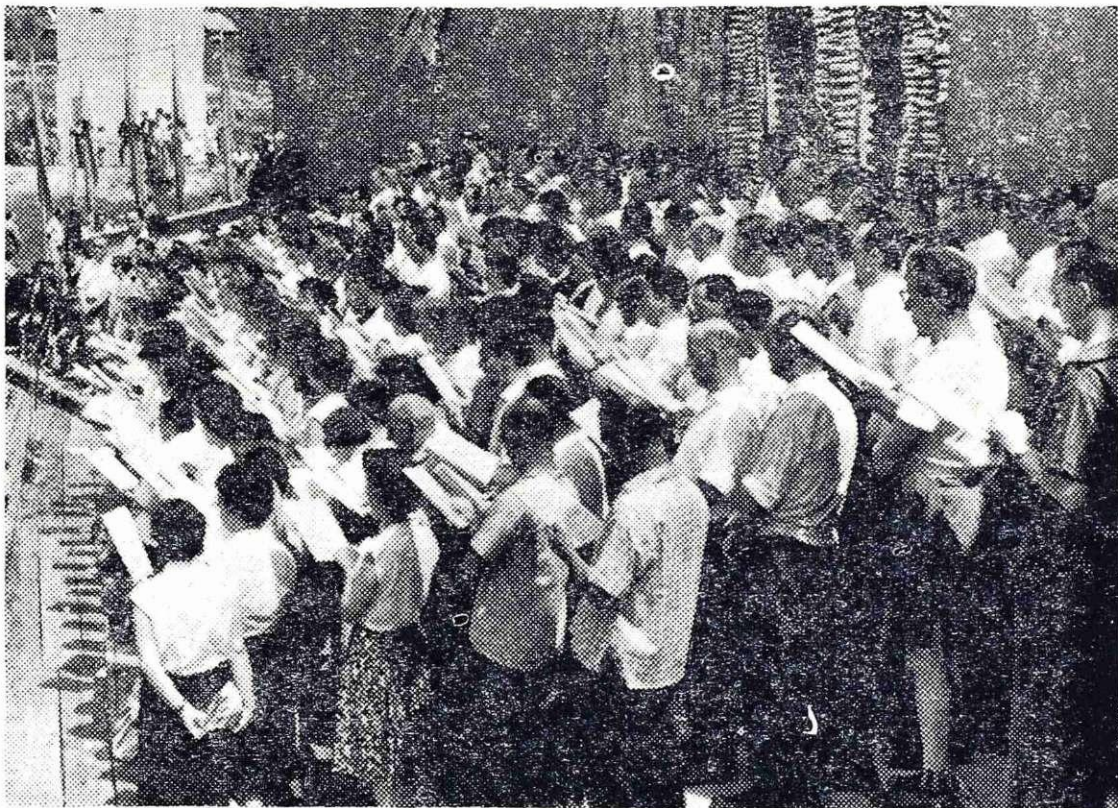
Referat za malo prodajo

SLIKANICA

Danes začnemo objavljati slikanico, ki pripoveduje o življenju dečkov v času okupacije. Avtor ji je dal naslov:

NEVIDNI SOVRAŽNIK
Zgodbe iz vojnih let

Ce je pomlad sušna, žito kar ne more od tal. Pozlati in dozori, preden utegne dorasti. Kakor jarina ob suši so takrat, pred dvajsetimi leti, dozorevali mladeniči v starce in otroci v može.

Med najbolj uspele prireditve članov Svobod in prosvetnih društev po osvoboditvi lahko štejemo izvedbo Rdeče kantate Mihe Klinarja in Radovana Gobca, ki je bila izvedena ob proslavi 20-letnice vstaje jugoslovanskih narodov v letu 1961 na Poljanah

1.

Med Selski hrib in Ajdovski gradec je zajedeno globoko korito. Nad koritom stoji v ajdovskem pobočju prepelele svisti. Na razsekanem pragu je sedel tisto februarско popoldne temnolas, droben fantič in mežikal v rdeče sonce, ki je tonilo za bogatinske gore. Spodaj je ležala v snegu domača vas. Gozdovi na pobočju so temneli, pod vrhom Lisca in Črne gore pa so se prižigali pordeli kristali. Deček je snoval po davnini, se sprehajal skozi preteklost in ni čutil, da ga mrazi.

2.

V njegovih mislih je bil zrasel ajdovski grad. Valjunovi vojščaki so se pripravljali na zadnji naskok. Postavljali so odre in brusili orožje. A deček se je mudil pri Črtomirovem tropu. »Pri tistihle durih so udrli na plano,« je mrmral in se zazrl v privid težkih hrastovih vrat. »Tam-le spodaj so se klali in popadali.« Zrl je na polje ob Savi in pozabil, da se piše leto 1942. Resničnost se je umaknila dečkovim utvaram in njegovi želji, da bi se zgodovina ne ponovila.

3.

Po mladi glavi je rojil Črtomir kot strašen maščevalec. Drejc, tako je bilo ime drobnemu dečku, si ga je bil takšnega naslikal. Drejče bi ga tako rad videl. Zato je bil pretaknil že vse gmajne okrog vasi. To popoldne je bil skrbno preiskal ajdovsko pobočje in obsedel na pragu Polovnikarjevih svisti. Namesto Tomaža je bil videl starca, ki je poleti s svojo skrhano koso ostrgal kamnito senožet, zdaj pa je vozil seno domov.

Konec oddelka je sprevodnik prižgal svojo karbidovko. Ko jo je nažgal in čez čas obrisal roso s šip, je prišel do nje. Bil je prileten možak s togo službeno masko na obrazu. Pozorno je prebral vozno karto, dvakrat prekontroliral datum in jo šele potem preščitnil. Skozi šipo je posvetil v sosedni oddelok in se prepričal, da je prazen. Potem je dvignil svetilko, da ji je videl obraz in ji sedel nasproti. V nemščini jo je vprašal, če gre domov.

»Da, domov grem,« mu je odvrnila.

»Na Jesenice, ne v kako vas tam okrog?« je bil radoveden.

»Seveda, na Jesenice.«

»Je pri vas tudi težko dobiti hrano?«

»Ne vem, kako mislite,« ga je zavrnila. »Kar je zagotovljeno z nakaznicami, se lahko dobi povsod.«

»To je malo. Zelo malo. Pomislite, jaz sem po štiriindvajset ur od doma. Kako naj mi bo dovolj tistega kruha in margarine?«

Skozi vagon sta prišla dva Bahnschutza. Presvetila sta oddelok, se obrnila in šla nazaj. Da bi vsaj ostal do Jesenic, si je želela Jerka, ko je utonil pramen njune baterije.

Peter Skalar

21

Srečanja

Vlak je med tem pridrdral na postajo v Korita. Sprevodnik je odprl okno in se prepričal, da ni nihče vstopil ter sedel nazaj. Kar cmokal je, ko je jel pripovedovati, da mu je pred meseci nek delavec preskrbel v zameno za dve kosi, srp in nekaj drugega orodja, klobase in zaseko. Kar naprej je hvalil tečnost in okus zaseke, kakršno znajo narediti v teh krajih in Jerka skoraj ni več prišla do besede. Vedela je, da jo bo poskušal nagovoriti, naj mu tudi ona preskrbi nekaj klobas ali kilo zaseke. Ker se je čutila ob njem varno in ker je bil tako dober, da je vso pot sam govoril, je sklenila, da se mu bo oddolžila, če ji le uspe priti v Ljubljano. Z zadovoljstvom je čakala, kdaj bo zbral pogum in jo poprosil za dobrote, ki so mu toliko pomenile. Kako ponižni in krotki znajo biti, kadar ne morejo dobiti vsega, kar bi radi, z močjo in silo, si je mislila. Kaj bi šele bilo, če bi zašli v pravo stisko?

V Jasniški Beli je izstopil, da bi pozaprl vrata. Težko je čakala, kdaj se bo vrnil, postavil svetilko pod klop in cmokal ob pogovoru o klobasah. V oddelku je bila popolna tema in slišalo se je samo enakomerno drdranje vlaka. Potem so treščila vrata konec vagona. »Gre,« je pomislila Jerka. Po sosednjem oddelku se je razlila svetloba in na steklo je padalo vedno več žarkov. Kakor prej je tudi zdaj sunkovito potegnil vrata, jih s treskom zaprl, postavil svetilko na tla in tiho sedel zraven nje na klop. Čakala je, kdaj bo spregovoril o zaseki in klobasah ter se čutila spet varno. Mesto njegovega pa je prodrl skozi temo drug glas.

»Nisem prepričan, da dobro poznaš pot do Park hotela,« sem te prišel pospremit,« je dejal.

Odmaknila se je čisto do okna, zgrabila svetilko in jo uperila vanj.

»Sokoljak!« je zavpila. Nato je nekaj časa skrušena obsedela in dejala bolj sebi kot njemu: »Kaj sem vendar storila, da me neprestano nadlegujete? Pustite me, da grem nocoj na Jesenice, pa bom storila potem, kar boste hoteli.«

»Sem si kar mislil, da siliš v nevarnost. Nocoj boš šla z mano k Messnerju in če boš pametna, boš potem lahko hodila na Jesenice, v Ljubljano in kamor te bo volja.«

Počasi je odložila svetilko. Sokoljak jo je z nogo pahnul nazaj pod klop. Skozi oddelok se je približal sprevodnik. Osvetil je postajenačelnika iz Deutschminga in počasi odšel. Tudi njemu je bilo žal, da ne more več kramljati z dekletom.

Zdaj je Sokoljak opomnil Jerko na njene dolžnosti.

»Na Bledu bova izstopila. Šla boš z menoj v prometno pisarno. Obnašala se boš, kakor da ti je prijetno v moji družbi. Počakala boš, dokler ne uredim neke majhne zadeve! Glej, da boš potem pri Messnerju prav tako dostojna, kot si bila v soboto! Ne tvegaj ničesar, kar bi te lahko pripeljalo v nevarnost!«

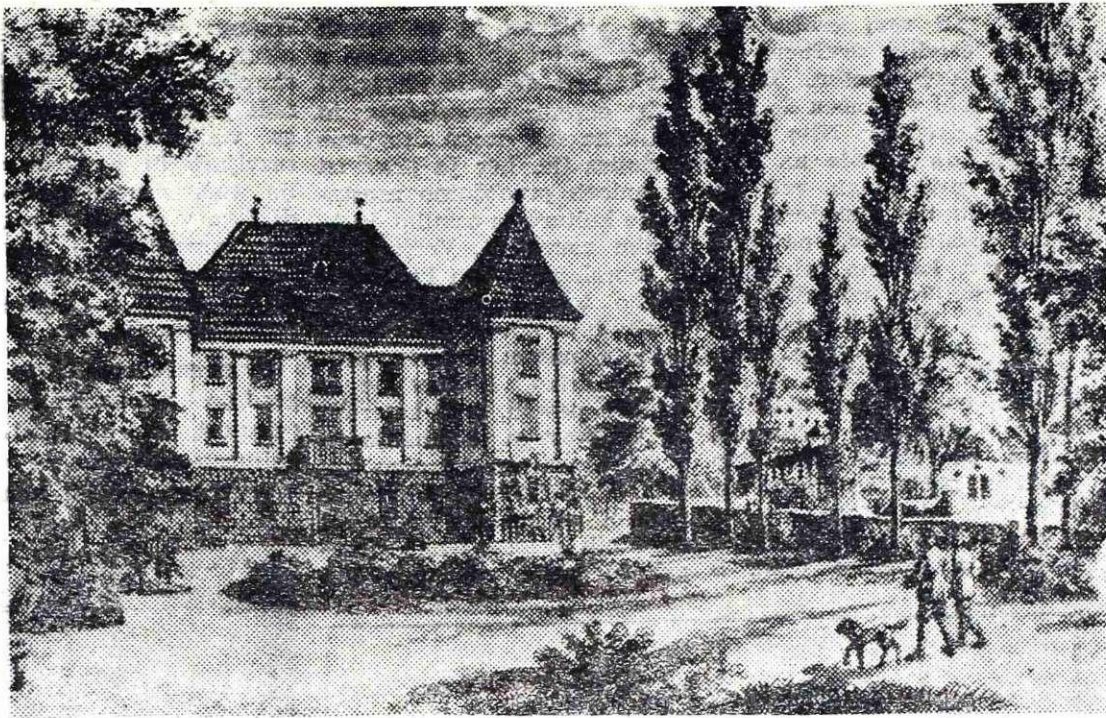
Jerki je zlezla glava med ramena in potegnila se je nekako vase. Zdelo se ji je, da postaja bolj in bolj neznanatna, šibka in neobgljena. Od njenega načrta ni ostalo nič več. Še zadnjič je poslala svoje želje proti Ljubljani in pomislila na rešitev. Skozi senca ji je zaplalo:

»Skočiti... planiti... teči! Iztrgati se! Iz drvečega vlaka, iz pisarne, od koderkoli steči proč! Proč od teh pošastil!«

Vlak je zavozil v zadnji predor. Da bi ne storila kaj nepremišljenega, ji je položil roko na ramo in jo prijel za ovratnik. Konec predora jo je skušal dvigniti. Ker se je upirala, jo je prijel z drugo roko čez pleča in jo postavil pokonci.

Iz naše preteklosti

Fužine na Javorniku

Tako je izgledal fužinski grad na Javorniku leta 1700

Posest KID je obsegala tri področja: Staro Savo z Mojstrano, Javornik z Radovno in Bohinjsko Bistrico s Staro Fužino. Področje Stare Save z Mojstrano smo opisali že v prejšnjih številkih, omenimo naj le še obseg posestva, ki je obsegalo skupno 220 johov in 1179 kvadratnih klafter. Od tega je bilo zazidane površine 3 joha, 1184 kvadratnih klafter, ostalo pa so bili vrtovi, polja, travniki, sadovnjaki in pašniki.

Področje Javornika in Radovne je obsegalo tri rudarske revirje: Lepeno, Bevsčico in Begunjščico ter fužine: Javornik, Moste, Radovna, Jarek in posestva na Pristavi (Javorniški rovti).

Pri rudniku Lepene sta bili stanovanjski zgradbi za rudarje in štiri jaškaste peči za praženje rude; pri rudnikih na Bevsčici je bilo pet stanovanjskih zgradb za rudarje, hlev s skladiščem za žito, zidan stolp za razstrelivo, štiri jaškaste peči za praženje rude in štiri lesene lope nad vhodi v jame; pri rudniku manganove rude na Begunjščici je bila le ena zgradba za rudarje in žičnica za transport rude do Jezerc.

Posestvo na Javorniku je obsegalo graščino, v kateri so bile tudi pisarne, štiri gospodarska poslopja in pet stanovanjskih zgradb za delavce ter uradnike. V sedmih tovarniških poslopih pa so bili naslednji obrati: plavž z litoželeznim cilindričnim vetrilom ter kladivom za razbijanje žilindre, ognjišče za surovo jeklo z vetrilom in grobim kladivom, dvojne zagrevalne ognjišče z dvema kladivoma za fino vlečenje jekla, zavijalnica jekla, kovačnica in skladišče za žito v Trebševi hiši. Poleg tega še dve veliki skladišči za oglje, sedem jaškastih peči za praženje rude s skladiščem za butarice, stolp za razstrelivo, tesarska zgradba ter mlin s petimi stopami in žago za deske.

Posestvo v Mostah je imelo kladivo za vlečenje jekla z ognjiščem za ogrevanje in vetrilom in malo skladišče za oglje.

V Radovni pa so bile tri stanovanjske zgradbe za delavce in uradnike, skladišče za žito, dve fužinarski zgradbi s plinskimi pudlovskimi pečmi, varilnim ognjiščem za masle, zagrevalnim in cilindri-

skim vetrilom, tremi kladivi za grobo vlečenje ter kladivom za fino vlečenje in dvojno skladišče za oglje.

Posestvo v Jarku je obsegalo dve stanovanjski hiši, dvojne gospodarske poslopj, fužinarsko zgradbo s kladivom za fino vlečenje, ognjiščem za ogrevanje in vetrilom ter žago za rezanje lesa. Javorniško področje je obsegalo 102 joha in 1.532 kvadratni hklafter, od katerih je bilo zazidano 2 joha in 1.411 kvadratnih klafter.

Racionalizatorska dejavnost

Letos že nad 25 tehničnih izboljšav

Člani našega kolektiva so že v vseh letih po osvoboditvi odigrali vidno in pomembno vlogo pri modernizaciji naše proizvodnje. S svojimi izboljševalnimi predlogi so pomagali reševati zapletene tehnične probleme.

V prvih štirih mesecih letos je prejel referat za novatorstvo in racionalizacijo že preko 25 predlogov tehničnih izboljšav. Ocenjevalna komisija je pozitivno ocenila in nagradila letos 21 koristno izvedenih predlogov. Nekateri avtorji so bili za svoje uspešne izvedbe nagrajeni celo s triletnimi rentami, ki jih dobijo vsako leto po pravilno sestavljenem in potrjenem rentabilitetnem računu. V letošnjem letu je dobil najvišjo rento oziroma odškodnino Karel Nagode, vodja skupine elektricarjev na plavžu, visoko pa so bili nagrajeni tudi Rado Faganel in Alojz Čebašek iz žebjarne, Franc Logar in Franc Jelenič iz cevane, Franc Pretnar in Martin Žvab iz valjarn. Med nagrajenimi avtorji so med drugimi še Franc Gracer in Branko Stare iz telefonske centrale, Janez Lešnik iz pocinkovalnice v predelovalnih obratih, Ju-

stin Talar iz valjarne 2400 in še mnogi drugi iz vseh obratov naše železarnice.

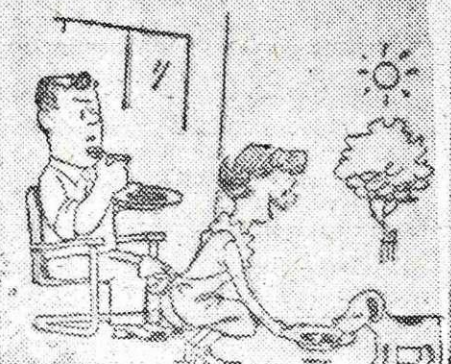
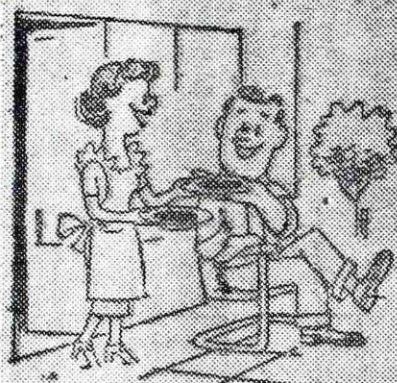
V prvih štirih mesecih letos je bilo priznanih in izplačanih že za preko 400.000 dinarjev denarnih nagrad in odškodnin. Iz tega se jasno vidi, da imajo uprava železarnice, samoupravni organi in še prav posebej tehnično-proizvodni sektor veliko razumevanje in močno podpirajo novatorsko ter racionalizatorsko dejavnost.

Vsem uspešnim in nagrajenim avtorjem iskreno čestitamo in jim želimo pri njihovih prizadevanjih še veliko uspehov!

ZAHVALA

Kolektivu prometnega oddelka se najtopleje zahvaljujem za denarno podporo v času moje večmesečne bolezni.

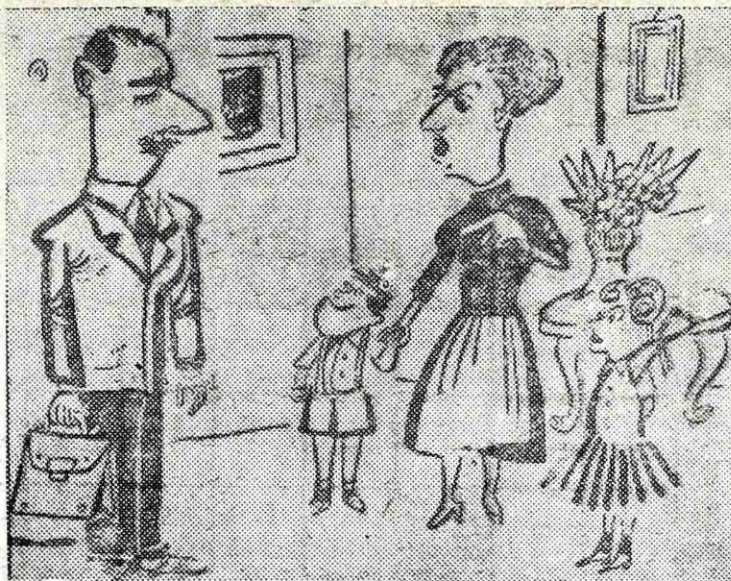
Drago Volf

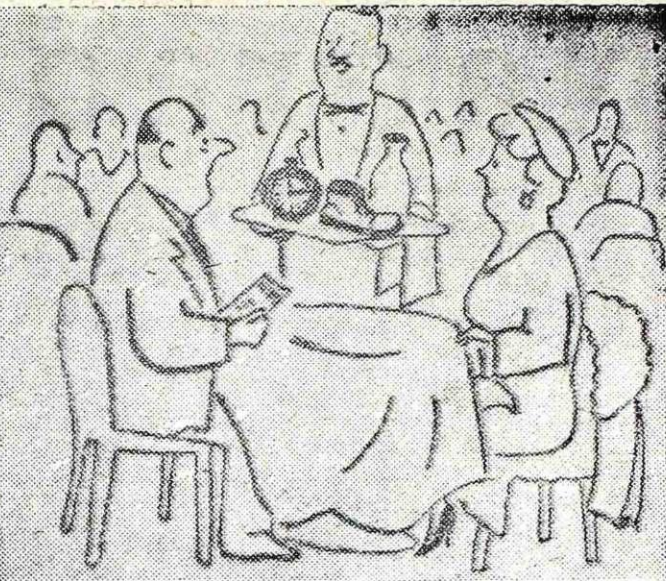
ZGODBA BREZ BESED

KVALITETA

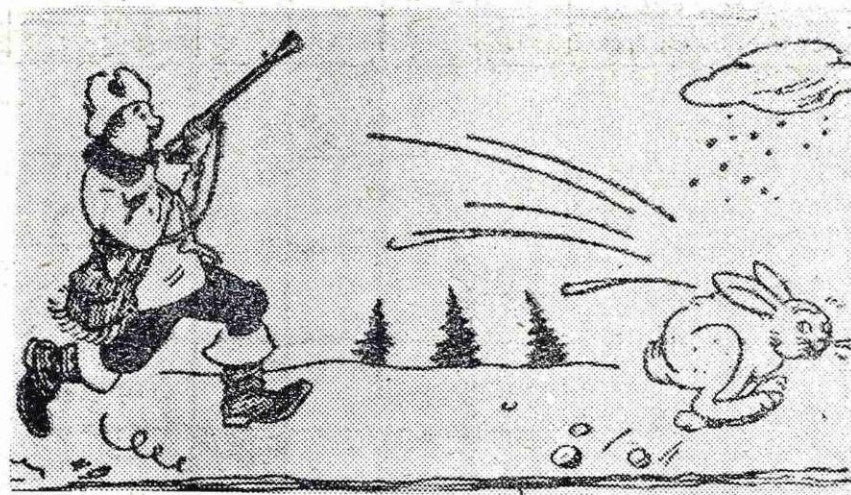
— Poglejte, samo en dan nosim obleko, ki ste mi jo sešili in že so na hrbtu popokali šivi!
— Odlično delo! To dokazuje, da dobro prišijemo gumbce.

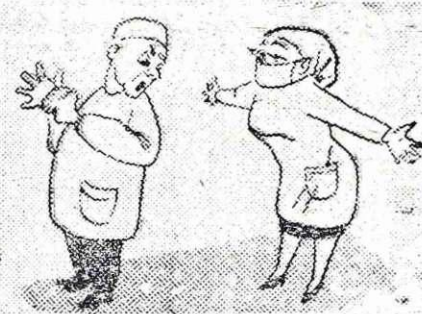
— Ne glede na to, da imaš že petnajst funkcij, te je tvoja družina izvolila za svojega predsednika. Tvoja dolžnost je, da si poslej vsak dan ob 20. uri na sestanku sekretariata!

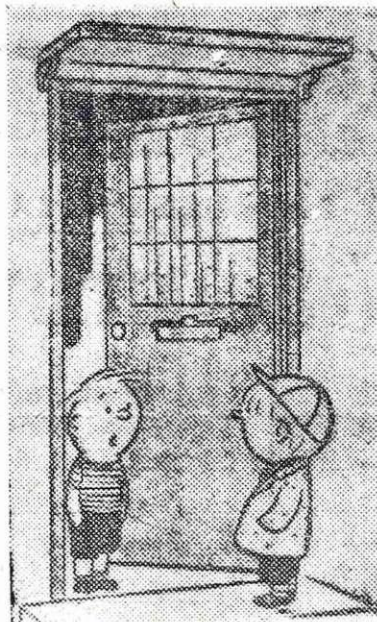
— Janez, najino znanje francoščine je videti nekam pomanjkljivo!

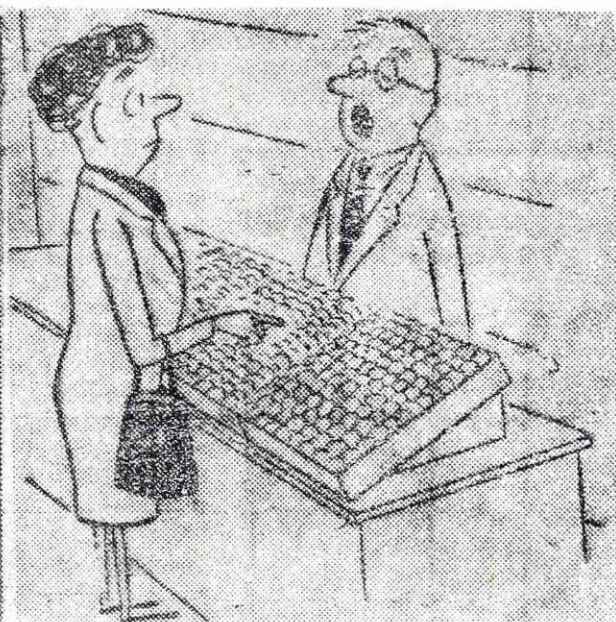
STRAŽAR NA LOVU: Stoj! Stoj, sicer streljam!

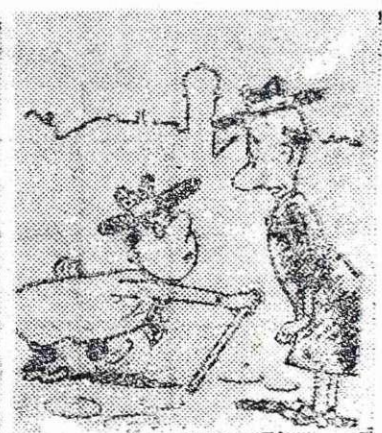
— »Tovariš profesor!« reče mlada asistentka slavnemu kirurgu. »Vse je pripravljeno za operacijo, a pacienta še ni...« »Nič ne de,« odvrne profesor, »bomo pa začeli brez njega.«

— Ne morem iti ven, ker sem očetu obljubil, da mu bom pomagal pri moji domači nalogi.

»So jajca sveža?«
»Pošteno povedano ne vem — sem šele en mesec tukaj.«

— Jaka, ali imaš revmo?
— O ne, samo palica je prekratka.

AVTOMAT

— Ta avtomat dela za šentorico.
— Koliko oseb pa ga kontrolira?
— Osem.

LOGIČNO

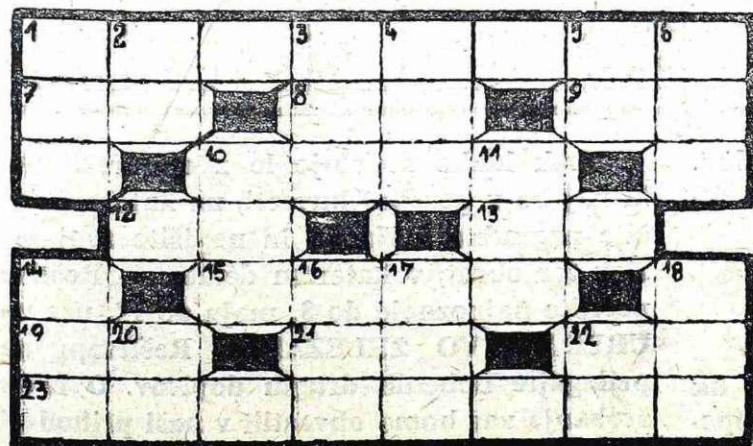
»Ti ne moreš živeti brez mene, jaz ne morem živeti brez tebe! Res sreča, da sva se spoznala, sicer bi oba umrla.«

PRAVNISKA

Dva pravnik sta šla na lov. Ko sta opazila zajca, je eden nameril puško in dejal:

— Ta je obsojen na smrt! Puška počí, toda zajec zbeži v grmovje. Kolega dodal:
— Obsojen, toda v odsotnosti.

Zlogovna kržanka

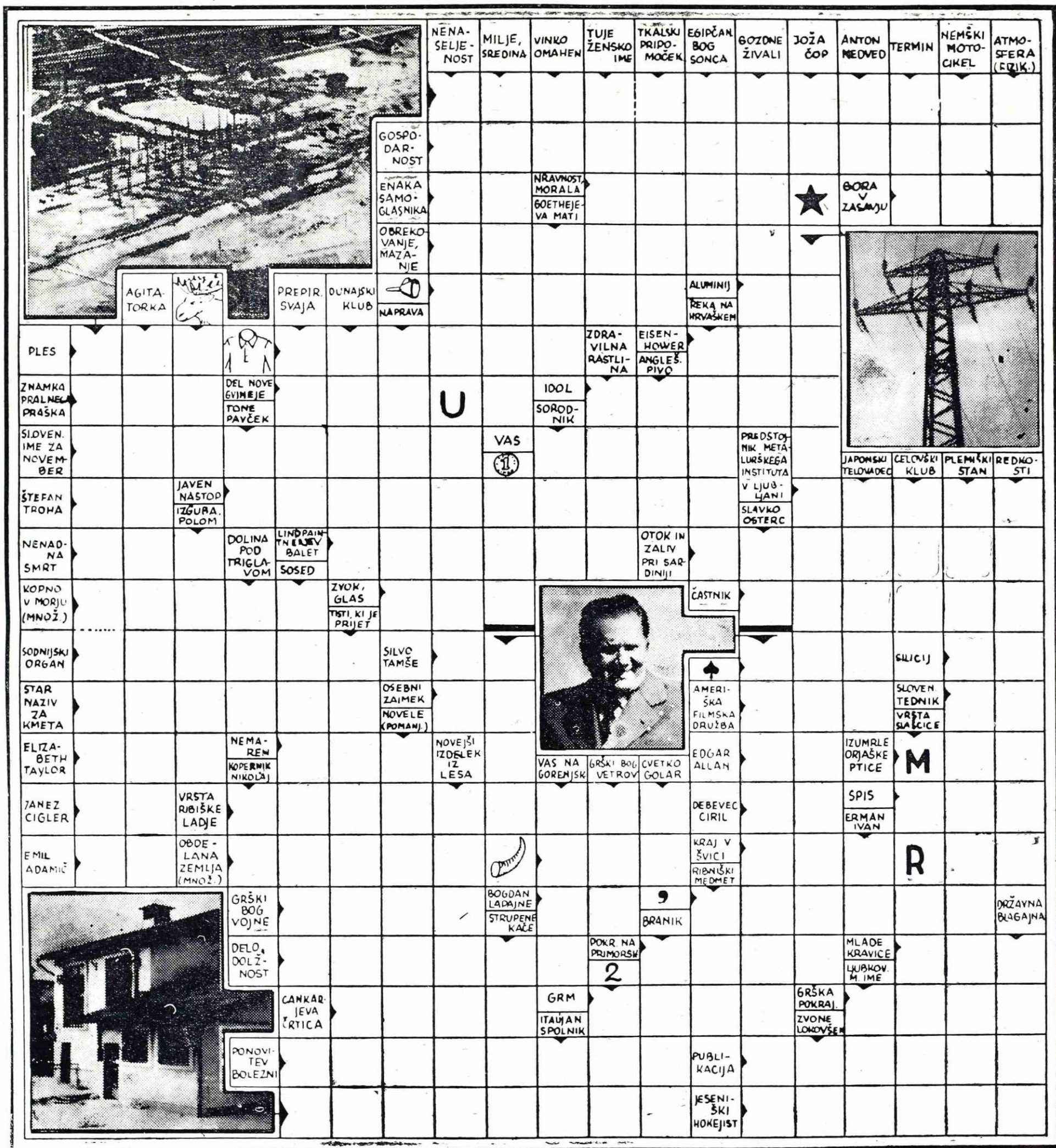
Vod.: 1. EE naše železarne, 7. smešnica, 8. pešeni plazovi, melišča, 9. zaščitniki domačega ognjišča pri starih Rimljanih, 10. okras v orientalskem slogu, 12. pritok Save v Bosni — nekaj časa mejna reka med Hrvatsko in Bosno, 13. velik kamen, 15. osvežujoča pijača, 19. slovenski impresionistični slikar, 21. nebesni svod, 22. skupen naziv za tri najvišja nordijska božanstva, 23. odprava vojaškega značaja in moči.

Navp.: 1. mikser, 2. tovarniška dvorana, 3. nakana, naklep, 4. francoski skladatelj (Copelija), 5. znamka

POPUST

Janez in Micka s slasijo otepata golaž, nenadoma pa Micka odloži žlico in pravi: »Janez, muha je v golažu!« »Nič ne de,« odvrne Janez malomarno, »bo pa ceneje.« »Kako ceneje?« »To se računa kot golaž z napakó.«

Nagradna križanka

Nagradni razpis

Današnja slikovna križanka je nagradna. Z žrebom bodo reševalcem s pravilnimi rešitvami razdeljene naslednje nagrade:

- 1. NAGRADA 3000 din**
2. NAGRADA 2000 din
10 NAGRAD po 1000 din

Rešitve vpišite v izrezan ali prerisan lik križanke s pripadajočim nagradnim kuponom, ki je natisnjen na tej strani.

Vsak lahko sodeluje le z eno rešitvijo, ki naj bo v posebni kuverti, na katero označite nagradna križanka in napišite svoj naslov ter obrat, v katerem delate. — Rešitve pošljite najpozneje do 8. maja do 12. ure na **UREDNIŠTVO ŽELEZARJA**. Rešitvam ne prilagajte nobenih drugih dopisov. O izidu žrebanja vas bomo obvestili v naši prihodnji številki, ki bo izšla 11. maja.

Nagradni kupon

ŠPORT IN KULTURA

Kaj je pokazalo medobratno tekmovanje v zimskih športih

Letošnje tekmovanje v zimskih športih je prineslo nekaj novosti kot npr.: posebno tekmovanje za tekmovalce in »rekreativce«, za različne starostne skupine; nov način ocenjevanja za končnega zmagovalca medobratnih iger itd. Vse te novosti so bile vpeljane z določenim namenom.

Zadnja tri leta smo zasledovali tudi udeležbo na medobratnih in obratnih igrah. Udeležbo smo izračunali tako, da smo število nastopajočih iz posameznega obrata primerjali s številom zaposlenih v tem obratu. Tako smo dobili lep pregled, kako masovne so medobratne športne igre. Zadnja tri leta je udeležba na zimskih igrah stalno naraščala, in sicer: 1961. leta 4,8 odst., 1962. leta 6,4 odst., 1963. leta 6,9 odst. na stalež železarne.

Čeprav je udeležba na športnih igrah vedno prenizka, je vendar razveseljivo dejstvo, da postajajo iz leta v leto vedno bolj množične. Ta ugotovitev pa nas ne sme uspavati, temveč jo raje vzemimo kot opozorilo, da bo vedno več ljudi na rekreativnih prireditvah le, če bomo znali vsestransko prisluhniti rekreativnim potrebam in interesom najbolj množičnih skupin naših delavcev. Ko razmišljamo o programu iger, ko sestavljamo pravilnike za igre, ko sestavljamo sistem točkovanja za končnega zmagovalca, ko delimo sredstva za igre, ko razmišljamo o prostoru in času izvedenih iger, ne bi smeli nikoli pozabiti na smoter medobratnih iger.

Medobratne športne igre so sestavni del delavske rekreacije. Njihova naloga je razširiti množično rekreacijo med delavci različnih strok in slojev, tako med moškimi kot ženskami vseh starosti.

Z raznoliko rekreativno aktivnostjo skozi vse leto naj prispeva k izboljšanju medosebnih odnosov, utrjevanju zdravja, večji delovni zmogljivosti in širjenju kulturnega obzorja.

Toda množica ne ljubi vrhunskih rezultatov. Zato bo treba pravilnik za medobratne igre tako prilagoditi, da bo vseboval čim več takih panog, ki so našim delavcem najbolj dostopne. Na primer: izleti v naravo, kolesarski izleti, sankanje, kegljanje na ledu, vlečenje vrvi, plavanje, razne igre itd.

Ko analiziramo udeležbo ali tekmovalni uspeh, vsako leto ugotovljamo, da so naše medobratne igre prilagojene potrebam vzdrževalcev. Za to trditve imamo tudi dokaz, saj vsa leta redno zmagujejo vzdrževalni obrati, medtem ko se teh iger skoraj ne mo-

rejo privoščiti metalurški obrati. V tem oziru tudi letos ni bistveno drugačnih rezultatov, čeprav se je sistem ocenjevanja spremenil v toliko, da smo upoštevali enakovredno udeležbo in tekmovalni uspeh. Verjetno udeležbe na obratnih kot na medobratnih igrah ne bomo rešili, dokler ne bomo ustvarili splošnih pogojev za potek rekreacije in pa predvsem uvedli take panoge, v katere se bodo lahko vključile večje množice ljudi.

obrat	tekmoval. uspeh	udeležba	skupaj
1. javornik III	3	5	8
2. mehanična del.	1	9	10
3.-4. livarna	10	2	12
3.-4. konstrukcijska	10	2	12
5.-6. cevarna	7	12	19
5.-6. elektro delavnica	6	13	19

Martinarna je v končni razvrstitvi na 27. mestu.

V metalurški stroki je zaposlenih 56,4% delavcev. Ti delavci delajo večinoma v zaprtih vročih obratih, izpostavljeni prahu, plinom in so telesno zelo obremenjeni.

Rekreacija kot oblika aktivnega odmora v prostem času mora to upoštevati in bolj prisluhniti rekreativnim potrebam ljudi, ki so je najbolj potrebni!

Za konec naj omenimo, da si je komisija za šport pri IO sindikalne organizacije prizadevala aktivirati čim večje število železarjev in jih navdušiti za športne igre.

Lahko bi zmagali

V nedeljo je bila odigrana na igrišču pod Mežakljo prvenstvena nogometna tekma med enajstoricama Jesenic in »Mladosti« iz Kranja. Zmagali so gostje s tesnim rezultatom 2:1. Edini gol za domače moštvo je dosegel Kačar že v prvem polčasu tekme. Vse je že kazalo, da bodo zmagali Jeseničani, kajti prvi polčas se je končal z rezultatom 1:0. Toda v drugem polčasu so se ponovili prizori, ki smo jih videli že na tekmi proti »Svobodi« iz Senčurja. Lahko bi zmagali, če bi bili napadalci, ki sicer zelo pogosto streljajo na nasprotnikov gol, bolj učinkoviti. Žal so napadalci zamudili kar štiri stoodstotne priložnosti za dosego gola, ki so jih imeli v drugem delu igre v nasprot-

REZULTATI LETOŠNJIH ZIMSKIH IGER

Tekmovalni uspeh: 1. mehanična delavnica 185 točk, 2. livarna 157 točk, 3. javornik III 115 točk, 4. ŽIC 114 točk, 5. hladna valjarna-žičarna 105 točk itd. Martinarna je z 29 točkami na 22. mestu.

Udeležba: 1. plinski generatorji 34,85 %, 2. konstrukcijska delavnica 29,79 %, 3. projektivni biro 29,03 %, 4. energetsko gospodarstvo 22,73 odst., 5. vzdrževanje javornik 21,77 odst. itd. Martinarna je z 1,98 odst. na 26. mestu.

Končna razvrstitev z upoštevanjem udeležbe in tekmovalnega uspeha je:

Prav njena zasluga je, da so danes igre med delavci naše železarne tako priljubljene. Novi konstituirani komisiji s tov. Aleksandrom Kotnikom na čelu želimo, da bi začeto tradicijo medobratnih iger še bolj razvila in približala našim delovnim ljudem.

Dosedanji komisiji, zlasti pa njenemu predsedniku tov. Jožetu Koširju pa se za požrtvovalno in predano delo pri uvajanju rekreacije najtopleje zahvaljujemo z željo, da bi nam s svojimi izkušnjami in entuziazmom še naprej tako pomagal, kot je to vedno rad storil do sedaj.

V. K.

Kaj bomo gledali v kinu?

Kino »RADIO«

27. do 29. aprila italijanski barvni CS film RIMSKA SUŽNJA, ob 18. in 20. uri, v nedeljo tudi ob 16. uri

cosko-italijanski CS film LOLA, ob 18. in 20. uri, 1. maja tudi ob 16. uri

2. in 3. maja nemški barvni film GORSKA ROŽA, ob -8. in 20. uri, 2. maja tudi ob 16. uri

4. do 6. maja ameriški barvni CS film MOŽ Z ZLATO PIŠTOLO, ob 18. in 20. uri, v nedeljo tudi ob 16. uri

7. do 8. maja nemški barvni film FREDY POD TUJIMI ZVEZDAMI, ob 18. in 20. uri

9. do 10. maja italijansko-francosko-nemški film ONO JE MOČNEJŠE OD MENE, ob 18. in 20. uri

11. maja ameriški barvni film NUNA, ob 17. in 20. uri

Kino »PLAVŽ«

27. do 28. aprila nemški glasbeni film DRAGA MOJA, OSTANI Z MENOJ, ob 18. in 20. uri, v nedeljo tudi ob 16. uri

29. do 1. maja italijanski CS film RIMSKA SUŽNJA. Predstave 29. aprila ob 17. uri, 30. aprila ob 18. in 20. uri, 1. maja ob 16., 18. in 20. uri

2. do 3. maja francosko-italijanski CS film LOLA, ob 18. in 20. uri, 2. maja tudi ob 16. uri

4. do 5. maja nemški barvni VV film GORSKA ROŽA, ob 18. in 20. uri, 5. maja tudi ob 16. uri

6. do 8. maja ameriški barvni CS film MOŽ Z ZLATO PIŠTOLO, predstave 6. maja ob 17. in 19. uri, 7. in 8. maja ob 18. in 20. uri

9. do 10. maja nemški barvni film FREDY POD TUJIMI ZVEZDAMI, ob 18. in 20. uri

11. maja italijansko-francosko-nemški film ONO JE MOČNEJŠE OD MENE, ob 18. in 20. uri

Kino Žirovnica

27. aprila italijansko-francoski VV film ZGODILO SE JE V RIMU

28. aprila ameriški barvni CS film SALOMON IN KRALJICA IZ SABA

1. do 2. maja nemški glasbeni film DRAGA MOJA, OSTANI Z MENOJ

4. maja francosko-italijanski CS film LOLA

5. maja italijanski barvni CS film RIMSKA SUŽNJA

8. maja nemški barvni film GORSKA ROŽA

11. maja nemški barvni film FREDY POD TUJIMI ZVEZDAMI

Kino Dovje

27. aprila francosko-italijansko-japonski VV film KDO STE, MR. SORGE?

28. aprila italijansko-francoski VV film ZGODILO SE JE V RIMU

1. maja nemški barvni VV film GORSKA ROŽA

2. maja italijanski barvni CS film RIMSKA SUŽNJA

4. maja nemški glasbeni film DRAGA MOJA, OSTANI Z MENOJ

5. maja francosko-italijanski CS film LOLA

9. maja ameriški barvni CS film MOŽ Z ZLATO PIŠTOLO

11. maja nemški barvni film GORSKA ROŽA

Kino Koroška Bela

27. aprila ameriški barvni CS film SALOMON IN KRALJICA IZ SABA

28. aprila francosko-italijanski CS film LOLA

29. aprila nemški glasbeni film DRAGA MOJA, OSTANI Z MENOJ

1. do 2. maja francoski barvni CS film NOČI LUKRECIJE BORGIE

4. maja italijanski barvni CS film RIMSKA SUŽNJA

5. maja nemški barvni film FREDY POD TUJIMI ZVEZDAMI

6. maja ameriški barvni CS film MOŽ Z ZLATO PIŠTOLO

Kino Kranjska gora

27. do 28. aprila slovenski film NOČNI IZLET

29. aprila francosko-italijanski CS film LOLA

1. do 2. maja ameriški barvni CS film SAYONARA

3. maja italijanski barvni CS film RIMSKA SUŽNJA

4. maja ameriški barvni film KONJENIKI

5. maja nemški glasbeni film DRAGA MOJA, OSTANI Z MENOJ

6. maja nemški barvni film FREDY POD TUJIMI ZVEZDAMI

7. do 8. maja ameriški barvni CS film NASVIDENJE RIM

10. maja ameriški barvni CS film MOŽ Z ZLATO PIŠTOLO

11. maja ameriški barvni CS film ČAS ŽIVLJENJA IN ČAS SMRTI

DEŽURNI ZDRAVNIK

Za čas od 26. aprila od 12. ure do 3. maja do 12. ure.

Zahodni del Jesenice: dr. Mihael Sajevec, Jesenice, Tavčarjeva 5, telefon 04 - Rešilna postaja Jesenice.

Vzhodni del Jesenice: dr. Stanka Rosenstein, Jesenice, Cesta bratov Stražišar 34, telefon 245 - interni ŽJ 733.

Za čas od 3. maja od 12. ure do 10. maja do 12. ure.

Zahodni del Jesenice: dr. Milan Čeh, Jesenice, Cesta maršala Tita 88, telefon 245 (interni 723).

Vzhodni del Jesenice: dr. Franc Trampuž, Jesenice, Tomšičeva 8/a, telefon 245 (interni 291).

ZAHVALA

Sodelavcem vzdrževanja javornik prisrčno in iskrena hvatala za sočutno in darovani venec v slovo moje drage in nepozabne mame.

Franc Stržinar

Še enkrat: Zakaj SAP namesto Autoservisa?

Pod tem naslovom je bil v 11. številki »Železarja« dne 16. 3. 1963 objavljen članek, katerega podpisnik je avtobusni odbor blejske proge. Smatramo za potrebno, da na ta članek damo naslednji odgovor:

1. Nikakor se ne strinjamo z očitkom, da je naše podjetje pri organiziranju prevoza na blejski progi z avtobusnim odborom postopalo nekorektno, kakor navaja članek, kajti odbor smo o naših pogojih pravočasno obvestili s pripombo, da je na progi premalo koristnikov — delavcev ter da je treba število koristnikov povečati, ker bi s tem dosegli računsko vrednost mesečnega prevoza 576.000 din, to je 3.600 km po 160 dinarjev. V odgovor na to pa je predstavnik odbora izjavil, da za pridobitev ljudi ni izglede s pripombo: »Morda pozneje«. Smatramo, da je bil naš postopek popolnoma pravilen, kajti za podjetje je z ekonomskega stališča nesprejemljivo, da bi vozili izpod 100 dinarjev za kilometer.

2. Naši ponudeni pogoji z dne 27. februarja 1963 so bili odboru nesprejemljivi, čudimo pa se, da so kljub trditvi, da ne morejo pridobiti ljudi, sklenili takoj nato pogodbo s prevoznikom podjetjem SAP iz Ljubljane, z veljav-

nostjo od 1. marca 1963 dalje. Kakor smo obveščeni, so takoj pridobili manjkajoče število ljudi in tako dosegli ponudeno ceno 500.000 din pri novem prevozniku, ki jim priznava na celotni relaciji le 18 km proti stvarnim 20,6 km. To pomeni, da prevoznik dobi plačan kilometer po 139 din in smatramo, da ta cena za njih ni ekonomsko utemeljena.

Omenimo naj še, da poleg odstopanja kilometrov od dejanske vožnje dovoli prevoznik koristniku proge, da obdrži inkaso od izrednih potnikov, kar jim znižuje ceno mesečne vozovnice. Iz tega sledi, da prevoznik nudi koristnikom boljše plačilne pogoje iz samo njemu razumljivih vzrokov, medtem ko je gneča na tej progi ostala nespremenjena, čeprav imajo večje vozilo.

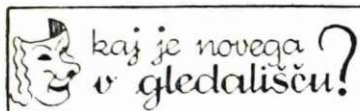
Iz vseh navedenih očitkov iz članka lahko opravičeno trdimo, da se ne čutimo vredni tolikšne graje, zlasti ne, če upoštevamo, da se je isti odbor že pred meseci pogajal s sedanjim prevoznikom o prevozu, čeprav naše podjetje o nameri in vzrokih ni obvestil. Poleg tega smo mnogokrat poslušali očitke, da vozimo neredno in z zamudami. Z gotovostjo lahko rečemo, da nas je letošnja zima hudo prizadela. Ne mislimo, da smo zimo pričakali slabo pripravljeni, temveč da tu nastopajo objektivni vzroki, kakor zmrzovanje goriva, nepravočasno in slabo pluzene ceste in bolniški dopusti vzdrževalnega osebja. Lahko rečemo, da bi take neredne lahko očitali kateremukoli drugemu prevozniku, ki bi opravljal prevoze ob takih pogojih. Hkrati naj še omenimo, da nikakor ne bomo privolili kateremukoli prevozniku prevažati ljudi v lokalnem prometu. Poleg slednjih navedb pa je omembe vredno tudi dejstvo, da vzdržujemo poleg delavskih prog v mestnem prometu še številne mestne linije za prevoz občanov ter medkrajevne proge, ki morajo prav tako nemoteno obratovati v korist in zadovoljstvo potnikov.

Za »Avtoservis«
Jesenice, direktor:
Vitomir Ravhekaj

REŠITEV KRIZANKE IZ 15. ŠTEVILKE

Vod.: 1. Petko, 6. pusta, 11. Matevž Hafner, 13. Anna, 14. Irka, 15. rl, 16. ato, 17. Alva, 18. ime, 19. sel, 20. rja, 21. Adis (Abeba), 22. rop, 24. etamin, 26. gin, 28. Nil, 29. Pirnat, 32. DIF, 34. saje, 35. luč, 37. črn, 39. uta, 40. para, 41. Noe, 42. or, 43. konj, 44. Bonn, 45. materialist, 48. Istra, 49. kokta.

Navp.: 8. S(cvšek) N(ada), 25. A(nton) N(effat).

»TONE ČUFAR« JESENICE

Sobota, 4. maja ob 20. uri: Barrash - Moore CVETJE HVALEŽNO ODKLANJAMO — gostovanje na Koroški Beli. Nedelja, 5. maja ob 11.00: E. Käsner PIKICA IN TONČEK — zadnjič.

Torek, 7. maja ob 15. uri: E. Käsner PIKICA IN TONČEK — za šole.

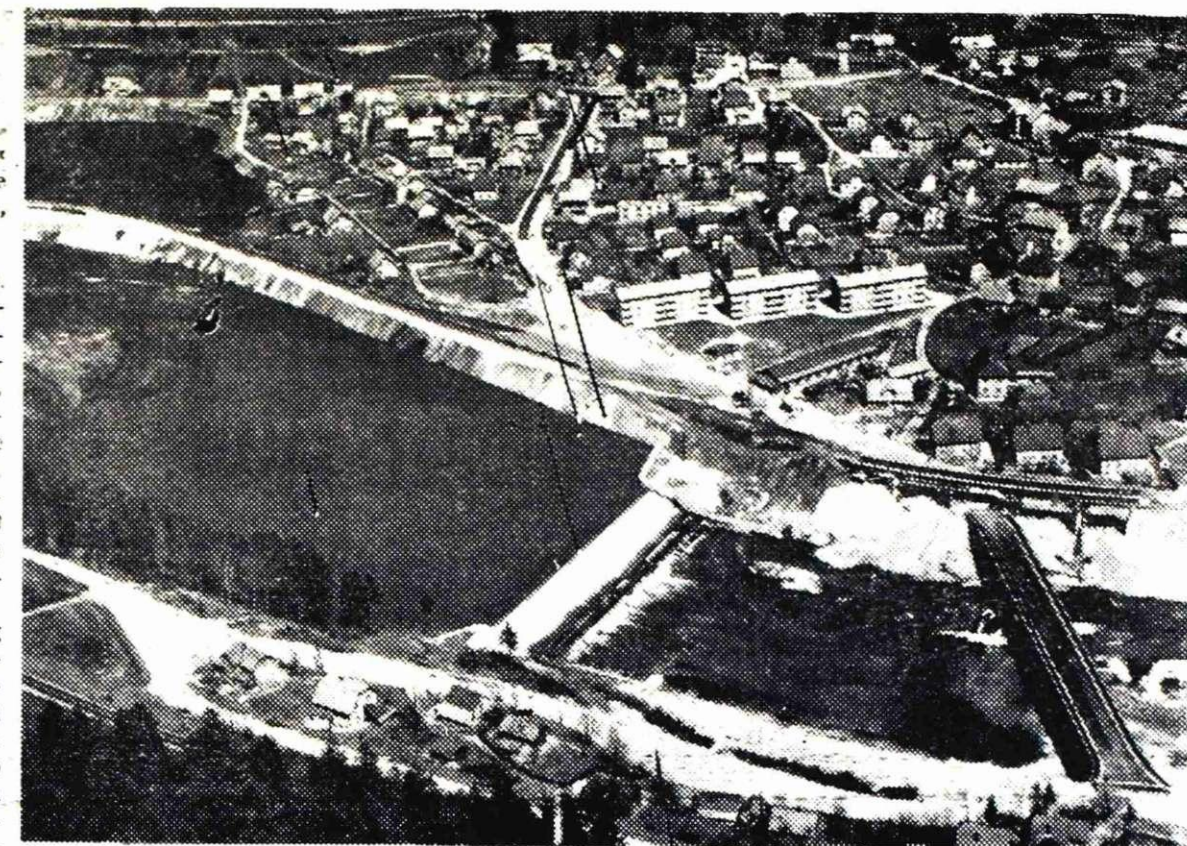
Sreda, 8. maja ob 20. uri: Barrash - Moore CVETJE HVALEŽNO ODKLANJAMO — za sindikat Železarne Jesenice.

ZELEZAR — Glasilo delovnega kolektiva Železarne Jesenice — Ureja redakcijski odbor — Glavni in odgovorni urednik Remigij Noč — Rokopisov in fotografij ne vračamo — Naslov: Uredništvo Železarja, Železarna Jesenice, int. telefon št. 394 — Tisk CP »Gorenjski tisk«

Fotografska razstava

V okviru IV. zleta LT Gorenjske bosta od 18. do 26. maja na Jesenicah kar dve razstavi fotografij.

Foto kino klub Javornik—Koroška Bela bo uredil razstavo umetniške fotografije članov, med katerimi bomo zasledili številna imena avtorjev, ki so svoje dosežke že večkrat z uspehom razstavljali tudi na številnih tujih

Z dograditvijo ceste Ivana Finžgarja in otvoritvijo mosta čez Savo se bo podoba Javornika precej spremenila

Iz muzeja

Pri pregledu zbranega gradiva smo ugotovili, da v našem arhivu še nimamo brošure Marije Žumrove »70 dni v Glavnjači«. Prav tako nam manjka brošura Slavka Federla »Jesenice«. Naprošamo vse bralce, ki morda imajo doma omenjeni brošuri, da jih odstopijo našemu muzeju.

Po objavi obvestila v »Železarju« je bivši predsednik JSZ tov. Alojz Pukšič odstopil obsežno gradivo te organizacije, v katerem so razne okrožnice, dopisi, literatura.

Vabimo tudi ostale člane kolektiva in ostale prebivalce Jesenic, da ga posnemajo in našemu muzeju odstopijo predmete zgodovinske vrednosti.

SREČANJE V BEGUNJAH

V nedeljo, 5. maja, se bodo v Begunjah zbrali borci, aktivisti in interniranci nekdanjih begunjskih zaporov. Že ob 10. uri dopoldan bodo začeli s svečanim programom, v popoldanskih urah pa bodo priredili zabavo s plesom za vse udeležence. Za prevoz vseh udeležencev je poskrbljeno. V nedeljo, 5. maja torej navsilenje v Begunjah.

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru žičarne in hladne valjarne se toplo zahvaljujem za denarno pomoč, ki sem jo prejel v času moje bolezn.

Andrej Maver
žičarna

ZAHVALA

Ob nepričakovani izgubi našega moža, očeta in starega očeta

MILANA VOLČICA

Naslednja številka ŽELEZARJA

bo izšla

11. maja 1963

Izžrebani nagajenci

Na zadnji razstavi DOLIKA je bilo razpisano nagradno žrebanje, na katerem je lahko sodeloval vsak, ki si je ogledal razstavo in kupil vodič po razstavi. Vse obiskovalce te likovne razstave, prirejene v počastitev Prešernovega dne od 23. februarja do 3. marca letos, ki so se udeležili nagradnega žrebanja, obvešča sekcija DOLIK DPD Svobode »Tone Čufar« Jesenice, da sta bili izžrebani številki 60 in 58.

Srečna dobitnika naj oddasta žrebni kupon pri hišniku Delavskega doma pri Jeleni in navedeta točen naslov, nakar jima bo DOLIK dostavil sliko domov. Za prvo nagrado je namenjen pejsaž v olju srednjega formata, za drugo pa uokvirjen akvarel.

mednarodnih in svetovnih razstavah. Ker pa mladina nikakor ne zaostaja, bo foto krožek na osnovni šoli »Toneta Čufarja« v istem času uredil gorenjsko pionirsko razstavo. Ta krožek, ki deluje v sklopu foto kluba »Andrej Prešeren« na Jesenicah, je že lani dosegel najvišje priznanje na republiški pionirski foto razstavi.

Za obe razstavi vlada v vseh gorenjskih foto klubih in krožkih izredno zanimanje. Zato smo prepričani, da bomo lahko v času od 18. do 26.

maja videli na Jesenicah vrhunske dosežke sodobne črno bele in barvne fotografije. Posamezniki in kolektivi se bodo pomerili med seboj za zlato, srebrno in bronasto jeseniško občinsko plaketo Železar, poleg tega pa bodo najboljši dobili še bogata praktična darila in diplome. Želimo, da bi se jeseniški fotomaterji, tako mladi kot starejši, uvrstili na vidna mesta v ostri konkurenci priznanih gorenjskih mojstrov fotografije.

Zuro

Zalujoci: žena, sin in hčerki z družinama

ZAHVALA

Ob težki izgubi naše ljube mame in stare mame

MARIJE STRŽINAR

se prisrčno zahvaljujem dr. Rosensteinovi, dr. Tancarju in tov. Dakskoblarjevi za zdravniško pomoč in nego v njeni bolnici. Zahvaljujem se tudi sostanovalcem in sosedom za darovane vence in šopke ter ostalo pomoč, ki so nam jo nudili.

Hvala vsem, ki so našo drago mamo spremili na zadnji poti in vsem, ki so sočustvovali z nami.

Družine:
Stržinar in Kralj